Муқәддәс Китап

Инжил 27-қисим

«Вәһий»

© Муқəддəс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчə Муқəддəс тəрҗимиси»

Инжил 27-қисим

«Вәһий»ниң тәпсири

Кириш сөз

Миладийә 95-96-жиллар. Расул Юһаннаниң өмриниң ахирқи жиллири, бәлким тохсән нәччә яшқа киргән вақти болса керәк (оқурмәнләр аллиқачан униң Инжилдики Әйсаниң тәржимиһали болған «Юһанна» дегән баянини вә «Юһанна язған хәтләр» дегән қисимларни оқуған болса керәк). Юһанна шунчә яшанған болсиму, йәнила зор күч билән һәр йәрдә, болупму Әфәсус шәһири вә униң әтрапидики жутларда Мәсиһни жақалимақта еди. Рим империйәсидә туруватқан жамаәтләргә нисбәтән бу заманлар зулмәтлик вә қийин еди. У вақитта Домитиян император («Қәйсәр») болуп Худаниң хәлқигә зиянкәшлик йәткүзүвататти; пүтүн империйәдә Мәсиһгә етиқат бағлиғанлар етиқади түпәйлидин зинданға ташлинип яки өлүм жазасиға мәһкүм қилинипла қалмай, бәлки римлиқларниң «сирк»лиридә рәсва қилинип, тирик һалда көйдүрүп өлтүрүлүвататти, шир-йолвас қатарлиқ житқуч һайванлар яки гладиатор-челишчиләр билән елишишқа селинип, яки башқа һәр хил әшәддий йоллар билән өлүмгә тутуп бериливататти. Император өзи һәр жили ««рәбниң күни» дәп атилидиған алаһидә бир күнни бекитип, шу күнидә барлиқ пухралирини өзи тоғрилиқ: «Қәйсәр Рәбтур!» дәп етирап қилип, исриқ селишқа мәҗбур қилатти. Мәсиһгә садиқ болғанлар әлвәттә ундақ қилмиғачқа, түрлүк рәһимсизликләргә учримақта еди.

Расул Юһанна Патмос дегән кичик аралға қамалған еди (у йәр бәлким бирхил «әмгәк лагери» болса керәк). Император пухралириниң сәждә қилишини қобул қилмақчи болған дәл әшу «Рәбниң күни»дә, Рәб Әйса Мәсиһ Юһаннаға көрүнүп униңға һазир алдимизда турған бу вәһийни тапшурди вә бу китап «Вәһий» дәп аталди. Тапшурулған Вәһийниң көпинчиси «бешарәтлик», йәни кәлгүсидики ишлар, болупму Мәсиһ дунияға қайтип келиштин авалқи заманлар тоғрилиқтур. Һалбуки, китапниң биринчи қисми Әйса Мәсиһ Юһанна арқилиқ «Кичик Асия» (һазирқи Түркийә)дики йәттә жамаәткә язған йәттә парчә хәттин тәркиб тапиду. Юһанна өзи бу йәттә жамаәт билән зич мунасивәттә болуп кәлгән. Юһаннаниң бу хәтләрдә, шундақла китапниң көп қисмида болған роли пәқәт аңлиғанлири вә көргәнлирини хатириләш еди, халас. Мүмкинчилиги барки, у «Вәһий»ни тапшурувалған яки язған чағда, бу йәттә жамаәт униңдин һал сораш үчүн йәттә «әлчи» (бәлким улар арисидики йетәкчи яки ақсақаллар)ни әвәткән болуши мүмкин.

Китапниң көп қисми бешарәтләр болғини билән, бәзи бешарәтләр тарихтики роһий җәһәттин муһим болған вақиәләрниму чүшәндүрүп бериду. Бу Вәһий «Рәбниң қул-хизмәткарлири» — шу вақиттики мөмин бәндилири үчүн, шундақла бизләрниму қийин күнлиримиздә риғбәтләндүрүш үчүн берилгәндур. Умумий җәһәттин китапниң мәзмунини жиғинчақлиғанда:

«Мәсиһгә ишәнгәнләр үчүн әһваллар дәсләптә барғансери бәттәрлишиду, андин Мәсиһ дунияға кәлгәндә тәсәввур қилғили болмайдиған дәриҗидә яхши болуп кетиду; Мәсиһгә ишәнмигәнләрниң ишлири бәлким вақитлиқ яхши болуши мүмкин, лекин Мәсиһ келишниң алди-кәйнидә тәсәввур қилғили болмайдиған дәриҗидә хараплишип, пажиәлик болиду» дейишкә болиду.

Әмәлийәттә «Вәһий» пүткүл муқәддәс язмиларға толуқ маслашқан, зөрүр болған хатимидур. Ушбу китапта, Худаниң Тәвраттики барлиқ бешарәтләрдә аян қилинған яки пәқәт пуритилған мәхсәт-муддиалириниң тәнтәнилик вә шан-шәрәплик һалда толуқ әмәлгә ашурулушлири көрситилиду; Чөмүлдүргүчи Йәһия вә Мәсиһниң Өзи бешарәт қилған «Худаниң падишалиғи»ниң йәр йүзидә намайән қилиниши көрүлиду; шуниңдин кейин болған йеңи асман-зимин көрүлиду вә барлиқ гуна-рәзилликниң ахирқи тегишлик җазаға тартилишлириму көрүниду.

Пүткүл муқәддәс язмиларниң ахирқи қисми болған Инҗилниң ахирқи Вәһийидики муну ахирқи айәтләрдә биз мундақ қорқунучлуқ сөзләрни оқуймиз: —

«**Мәнки бу китаптики бешарәтниң сөзлирини аңлиғанларға гувалиқ берип агаһландуримәнки: Кимдиким бу сөзләргә бир немини қошса, Худа униңға бу китапта йезилған балаю-апәтләрни қошиду. Кимдиким бу бешарәтлик китапниң сөзлиридин бирәр сөзни елип ташлиса, Худаму униңдин бу китапта йезилған һаятлиқ дәриғидин вә муқәддәс шәһәрдин болидиған несивисини елип ташлайду**» (22:18-19).

Худаниң һәммини башқуридиған, барлиқ инсанларниң планлириниң үстидә туридиған планида бу сөзләр пүткүл муқәддәс язмилар (Тәврат, Зәбур, Инҗил)ниң ахирида келиду. Шуңа бу сөзләрни пәқәт Вәһий китавиға бағлиқ болупла қалмай, бәлки пүткүл Инҗил, шундақла пүткүл муқәддәс китапқа бағлиқ дәп қараймиз. Шуңа «Вәһий»ни Худаниң ахирқи мәнзил китави, йәни инсанларға назил қилинған ахирқи язма китап, дәп ишинимиз. Дәрвәқә, китапни оқуп чиққандин кейин, униңдики адәмни һәйран қалдурарлиқ мәзмунға, йәни ахирқи замандики ишлар вә Худаниң түп мәхсәт-муддиалириниң әмәлгә ашурулушлириға қарап, униңға йәнә башқа мәзмунларни қошушқиму лайиқ боларму, дәймиз.

«Вәһий»гә шәрһ бәрмәкчи болғанларниң бәзилири ушбу китапни чүшиниш интайин тәс дәп ағринған. Биз ундақ қаримаймиз. Китаптики нурғун бешарәтләр «символлуқ шәкил»дә болған. Бу символларни чүшинишниң ачқучлири асасән Тәвратта вә шуниңдәк Мәсиһниң Инҗилдики «төрт баян»ида хатириләнгән, ахирқи заманлар тоғрилиқ тәлимлиридә тепилиду. Худа Тәвратта Өз бәндилиригә аллиқачан йәткүзгән, шундақла Рәб Өзи бәргән, «төрт баян»да хатириләнгән бу қиммәтлик бешарәт-тәлимләрни истиқамәт қилип чүшинишкә вақит аҗритишни еғир көргәнләргә нисбәтән «Вәһий»ни оқуш дәрвәқә техиму баш қатуридиған иш болиду. Лекин Худа аллиқачан назил қилған бешарәтләрни чүшинишкә берилгәнләр үчүн «Вәһий»ниң өзиму өз мәнасини ечип бериду, дегән ишәшимиз бар.

Әйсаниң муну сирлиқ сөзлири буниң бир мисалдур: «**Кимдә бар болса, униңға техиму көп берилиду, униңда молчилиқ болиду; амма кимдә йоқ болса, һәтта униңда бар болғанлириму униңдин мәһрум қилиниду**» («Мат.» 13:12)

Шундақтиму, ишәнгәнләрдин әң сәбийлириму гәрчә китаптики тәпсилатларни анчә чүшәнмисиму, китапни оқуғинида бәхит тапиду, дәп ишинимиз (1:3). Биринчидин, Мәсиһниң вә бәндилириниң ахирқи ғәлибиси китапта ениқ ашкарилиниду; иккинчидин, оқурмәнләргә бешарәт қилинған вақиәләрдин (гәрчә тәпсилатлирини дәсләптә ениқ чүшәнмисиму) көп қимматлик роһий принсиплар йорутулиду вә үчинчидин, бешарәт қилинған вақиәләрдин оқурмәнләр өз заманидики бәзи хәтәрлик вәзийәтләрни байқалайду, шундақла булар тоғрилиқ агаһландурулиду.

Гәрчә қаришимизчә бешарәтләрниң көпинчиси ахирқи күнләрни көрсәтсиму, һәр дәвирдики етиқатчилар бу бешарәтләрниң тарихта «қисмән әмәлгә ашурулуш»лирини байқап келиватиду. Мошундақ «қисмән әмәлгә ашурулуш»лирини ахирқи заманлардики бешарәт қилинған вақиәрләрниң «алдин көрситилгән көләңгүси» дегили болиду. Худа буйруса «қошумчә сөз»имиздә буниңға бәзи мисалларни кәлтүримиз. Шуниңдәк оқурмәнләргә китапта йәткүзүлгән умумий уқумлар вә униңдики әҗайип қурулма тоғрилиқ тохтилимиз, шундақла бешарәтләрни йешип ечиши үчүн Тәвраттики бешарәтләрдин бәзи ачқучлар билән тәминләймиз. Бу мунасивәт билән бәзи айәтләрниң йениға шу айәтләрни айдиңлаштурувелиш үчүн Тәвраттики мунасивәтлик бешарәтләр яки тәлимләрниң орнини кичик һәрипләр билән изаһлап көрситимиз. Әлвәттә, бу изаһатлиримизни толуқ дәп кәткили болмайду. «Вәһий»ни тәтқиқ қилған бир алим: «Вәһий»ниң текстидә Тәвраттики сөзләрни очуқ нәқил кәлтүргән яки текстниң ичигә мас һалда қистурған миңдин артуқ җай бар» дәп һесаплайду.

Мәзмун: —

1. Муқәддимә — дәсләпки бешарәт (1-бап 1-8-айәтләр)
2. Юһанна Рәб Әйса Мәсиһни көриду (1-бап 9 -20-айәтләр)
3. Йәттә җамаәткә йезилған йәттә парчә хәт (2-, 3-баплар)
4. Йәттә мөһүр билән печәтләнгән орам язма (4-баптин 8-бап 1-айәткичә)
5. Йәттә канай (8-бап 2-айәттин 11-бапқичә)
6. Аламәт болған аял, йәттә башлиқ әҗдиһа вә икки дивә (12-, 13-баплар)
7. 144000 садиқ қул-хизмәткар; «орма» вақти кәлди (14-бап)
8. «Йәттә чинә», йәттә «ахирқи балаю-апәт» (15-16-баплар)
9. Бабилниң гумран болуши (17-баптин 19:4-айәткичә)
10. Сахта пәйғәмбәр, дивә вә Иблисниң тартқан җазаси; (19:5-21)
11. Мәсиһниң йәр йүзидә миң жиллиқ һөкүм сүрүши (20:1-6)
12. Ахирқи синақ вә ахирқи һөкүм (20:7-15)
13. Йеңи асман, йеңи зимин (21:1 — 22:5)
14. Хатимә (22:6-21)

Мошу мәзмунларни башқа бир шәкилгә кәлтүрсәк, асасий қурулма пәйда болиду: —

Вәһий — мәзмун-қурулуши

Муқәддимә — Юһаннаниң Рәбни көрүши	*(1)* (1-бап)
Юһаннаға «йәттә жамаәт»кә беғишланған «йәттә хәт» тапшурулиду	*(2)* (2-, 3-бап)
«Дәһшәтлик азап-оқубәт»тин кейинки вақит — әрштики бир көрүнүш	*(3)* (4-, 5-бап)
Йәттә печәттин алтә печәт ечилиду	*(4)* (6-бап)
«Ахирәт» болиду	
«Қистурма» вәһий —144000 вә «зор бир топ адәмләр»	*(5)* (7-бап)
Йәттинчи печәт ечилиду	*(6)* (8:1)
Йәттә канайдин алтә канай челиниду	*(7)* (8:1-9:21)
«Қистурма» Вәһий —Юһаннаниң көпрәк бешарәт бериши үчүн Йәнә бир орам язма тапшурулиду	*(8)* (10-бап)
Йерусалим, ахирқи 1260 күн, «икки гувачи»	*(9)* (11-бап)
Йәттинчи канай челиниду	
«Ахирәт» болиду	
Кәйнигә қараш — тарих; Иблис вә Исраил; «Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң алдинқи йерими	*(10)* (12-бап)
Дивә вә сахта пәйғәмбәр; «Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң кейинки йерими	*(11)* (13-бап)
144000; 3 пәриштиниң хәвири; ахирқи икки орма орулуш;	*(12)* (14-бап)
«Ахирәт» болиду	
«Йәттә чинә»дики йәттә балаю-апәт тонуштурулиду.	*(13)* (15-бап)
«Йәттә чинә» төкүлиду; Рәб босуғиға келип қалди;	*(14)* (16-бап)
«Ахирәт» болиду	
Кәйнигә қараш — Бабил, паһишә аял	*(15)* (17-, 18-бап)
Рәбниң қайтип келишиниң тәпсилатлири;	*(16)* (19-бап)
«Ахирәт» болиду	
Шәйтанниң бағлиниши; миң жиллиқ сәлтәнәт	*(17)* (20-бап)
Ахирқи синақ, ахирқи сорақ	
Йеңи асман, йеңи зимин	*(18)* (21-22-бап)

••••••••

Вәһий

1 [1] Бу китап Әйса Мәсиһниң вәһийси, йәни Худа Униңға Өз қул-хизмәткарлириға
йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған ишларни көрситиши үчүн тапшурған
вәһийдур. Мәсиһ буни Өз пәриштисини әвәтип қули Юһаннаға аламәтләр билән аян
қилди. [2] Юһанна болса Худаниң сөз-калами һәмдә Әйса Мәсиһ тоғрисидики гуваликққа
көргәнлириниң һәммисигә гувалиқ бәрди. [3] Бу бешарәтни оқуп бәргүчи вә униң
сөзлирини аңлап, униңда йезилғанларға итаәт қилғучи бәхитликтур! Чүнки вәһийниң
вақти йеқиндур.

Расул Юһаннаниң «Кичик Асия»дики йәттә җамаәткә йоллиған саламлири вә хәтлири

[4] Мәнки Юһаннадин Асия өлкисидики йәттә җамаәткә салам! Һазир бар болған, өткән-
диму болған һәм кәлгүсидә Кәлгүчидин, Униң тәхтиниң алдидики йәттә Роһтин, [5] вә са-
диқ Гувачи, өлүмдин тунҗа Тирилгүчи, җаһандики падишаларниң Һөкүмрани болған
Әйса Мәсиһтин силәргә меһри-шәпқәт вә хатирҗәмлик болғай.
Әнди бизни сөйгүчи, йәни Өз қени билән бизни гуналиримиздин жуйған [6] вә бизни
бир падишалиққа уюштуруп, Өз Атиси Худаға каһинлар қилғанға барлиқ шан-шәрәп вә
күч-қудрәт әбәдиләбәгичә болғай, амин!
[7] Мана, У булутлар билән келиду, шундақла һәр бир көз, һәтта Уни санҗиғанларму Уни
көриду. Йәр йүзидики пүткүл қәбилә-хәлиқ У сәвәплик аһ-зар көтириду. Шундақ боли-
ду, амин!
[8] Мән «Алфа» вә «Омега», Муқәддимә вә Хатимә Өзәмдурмән, һазир бар болған, бурун-
му бар болған һәм кәлгүсидиму бар Болғучидурмән, шундақла Һәммигә Қадирдурмән,
дәйду Пәрвәрдигар Худа.

1:1 **«Бу китап Әйса Мәсиһниң вәһийси»** — «Әйса Мәсиһниң вәһийси» һәм Әйса Мәсиһ тоғрисида һәм Униңдин кәлгән вәһийдур. **«Худа Униңға Өз қул-хизмәткарлириға йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған ишларни көрситиши үчүн тапшурған вәһийдур»** — Худаниң «қул-хизмәткарлири» Инҗилда Худаниң «қуллуқ»ида болғанлар, йәни мәҗбурий һалда әмәс, бәлки муһәббәтниң түрткисидә чин көңлидин шундақ талливалғанларни көрситиду, әлвәттә.

1:3 **«вәһийниң вақти йеқиндур»** — «вәһийниң вақти» дегән, бу ишларниң әмәлгә ашидиған вақти.

1:3 Вәһ. 22:7,10.

1:4 **«Униң тәхтиниң алдидики йәттә Роһтин... меһри-шәпқәт вә хатирҗәмлик болғай»** — «йәттә» дегән санниң камаләткә йәткән, мукәммәл дегән мәнаси болуп, бәзи алимлар бу «йәттә Роһ» Худаниң Муқәддәс Роһиниң йәттә тәрипини көрситиду, дәп қарайду (5:6ни вә «Йәш.» 11:2ни көрүң). Башқилар уларни йәттә пәриштини көрситиду, дәп қарайду. Бәзиләр: «йәттә тәрәплик Роһ» яки «йәттә тәрәплимилик Роһ» дәп тәрҗимә қилиду.

1:4 Мис. 3:14; Вәһ. 1:8; 4:8; 11:17; 16:5.

1:5 **«өлүмдин тунҗа Тирилгүчи»** — грек тилида мошу йәрдики «тунҗи» адәттә «биринчи болуп туғулған»ни көрситиду. Сөзниң толуқ мәнаси тоғрилиқ «Кол.» 1:16-17 вә 18-айәттики изаһатларни көрүң. **«Өз қени билән бизни гуналиримиздин жуйған»** — яки «Өз қени билән бизни гуналиримиздин азат қилған».

1:5 Йәш. 55:4; Рос. 20:28; 1Кор. 15:20; Кол. 1:18; Ибр. 9:12,14; 1Пет. 1:19; 1Юһа. 1:7; Вәһ. 3:14; 5:9.

1:6 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Мис.» 19:6.

1:6 Рим. 12:1; 1Пет. 2:5, 9; Вәһ. 5:10.

1:7 **«һәтта Уни санҗиғанларму Уни көриду»** — яки «йәни Уни санҗиғанларму Уни көриду». **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Дан.» 7:13, «Зәк.» 12:10

1:7 Дан. 7:13; Зәк. 12:10; Мат. 24:30; 25:31; Юһ. 19:37; Рос. 1:11; 1Тес. 1:10; 2Тес. 1:10; Йәһ. 14.

1:8 **«Мән «Алфа» вә «Омега»...дурмән»** — грек тилида «алфа» биринчи һәрип, «омега» ахирқи һәриптур. Демәк, Худа баш вә ахирдур. Бәзи кона көчүрүлмиләрдә «Муқәддимә вә Хатимә Өзәмдурмән» дегән сөзләр тепилмайду.

1:8 Йәш. 41:4; 44:6; Вәһ. 21:6; 22:13.

Тирилгән Мәсиһниң Юһаннаға көрүнүши

9 Силәрниң қериндишиңлар һәм силәр билән биргә Әйсада болған азап-оқубәт, па-
дишалиқ вә сәвир-тақәттин ортақ несипдишиңлар болған мәнки Юһанна Худаниң
сөз-калами вә Әйсаниң гувалиғи вәҗидин Патмос дегән аралда мәһбус болуп туруп
қалғандим.[14] 10 «Рәбниң күни»дә мән Роһниң илкигә елинишим билән, кәйнимдин
канай авазидәк күчлүк бир авазни аңлидим.[15][16] 11 Бу аваз: «Көридиғанлириңни китап
қилип яз вә уни йәттә җамаәткә, йәни Әфәсус, Смирна, Пәргамум, Тиятира, Сардис,
Филаделфийә вә Лаодикиядики җамаәтләргә әвәт» деди.[17]

12 Маңа сөз қилған авазниң кимниң екәнлигини көрүш үчүн кәйнимгә бурулдум. Бу-
рулғинимда, көзүмгә йәттә алтун чирақдан[18] 13 вә уларниң оттурисида учисиға пут-
лириғичә чүшүп туридиған тон кийгән, көксигә алтун кәмәр бағлиған Инсаноғлиға
охшайдиған бири көрүнди.[19][20] 14 Униң баш-чечи ақ жуңдәк, һәтта қардәк аппақ еди вә
көзлири гоя ялқунлап турған оттәк еди.[21] 15 Путлири хумданда тавлинип пақириған
туччқа охшайтти, авази шарқирап еқиватқан нурғун суларниң авазидәк еди.[22] 16 У оң
қолида йәттә юлтуз тутқан болуп, ағзидин икки бислиқ өткүр қилич чиқип туратти.
Чирайи худди қуяшниң толуқ күчидә парлиғандәкярқин еди.[23][24]
17 Уни көргинимдә, айиғиға өлүктәк жиқилдим. У оң қолини үстүмгә тәккүзүп мун-
дақ деди:
— Қорқма, Авалқиси вә Ахирқиси[25] 18 һәмдә һаят Болғучи Өзәмдурмән. Мән өлгән
едим, амма мана, Мән әбәдил-әбәткичә һаяттурмән, өлүм вә тәһтисараниң ачқуч-
лири қолумдидур![26] 19 Шуниң үчүн, көргән ишларни, һазир болуватқан ишларни вә
булардин кейин болидиған ишларни йезип қалдур. 20 Сән оң қолумда көргән йәттә

1:9 **«Әйсада болған азап-оқубәт, падишалиқ вә сәвир-тақәттин ортақ несипдишиңлар»** — демәк, Әйса Мәсиһдә болғанлар чоқум һәм Униң нами вәҗидин азап-оқубәт тартиду, шундақла Униң сәвир-тақитидин күч елиши керәк болиду, һәм Униңда болған падишалиқтин бәһримән болиду. **«Әйсаниң гувалиғи вәҗидин»** — демәк «Әйса тоғрисидики гувалиқ»; башқа хил мәнаси «Әйса (Өзи) бәргән гувалиқ». **«Патмос дегән аралда мәһбус болуп туруп қалғандим»** — Патмос римлиқларниң дәһшәтлик «әмгәк лагири» болған түрмә еди. Юһанна мәзкур китапни йезиватқанда Патмос арилидин азат қилинған болуши мумкин.

1:10 **««Рәбниң күни»дә мән Роһниң илкигә елинишим билән...»** — «Рәбниң күни» яки «рәблик күн». Алимлар бу тоғрилиқ үч пикирдә болиду: — (1) Рәбниң күни йәкшәнбә күни (Рәб өлүмдин тирилгән күн) ни көрситиду; (2) Тәвратта көп тилға елинған, қиямәт күнини өз ичигә алған ахирқи заманлардики ахирқи дәһшәтлик азап-оқубәтлик күнләрни, йәни «Пәрвәрдигарниң күни»ни көрситиду, мошу көзқараш бойичә болғанда Юһанна Роһта көтирилип кәлгүсидики заманларға йөткилип «Пәрвәрдигарниң күни»ни көриду; (3) шу вақитларда һәр жилниң бир күнидә Рим императори (шу вақитта Домитиян еди) барлиқ пухралирини өзигә сәҗдә қилдуруп: «Қәйсәр рәбтур!» дәп етирап қилип, хушбуй селишқа мәҗбур қилатти. Шуңа шу күни «Рәбниң күни» дәп аталған. Бизниңчә «Рәбниң күни» дәл шу күнни көрситиду; лекин кинайилик һәм һәҗвийлик иш шуки, Рәб дәл шу күнидә (2-көзқараштикидәк) Өзиниң, йәни «Пәрвәрдигарниң күни»ни аян қилишни лайиқ көрди. **«Мән Роһниң илкигә елинишим билән...»** — «Роһ» Худаниң Роһи, Муқәддәс Роһни көрситиду.

1:10 Вәһ. 4:2.

1:11 **«Смирна»** — һазирқи Түркийәдики «Измир». **«көридиғанлириңни китап қилип яз вә уни йәттә җамаәткә, йәни Әфәсус, Смирна, Пәргамум, Тиятира, Сардис, Филаделфийә вә Лаодикиядики җамаәтләргә әвәт»** — бу йәттә шәһәрниң һәммиси бир дүгиләктә бир-биригә яндаш җайлашқан еди. Расул Юһанна яшанғанда Әфәсус шәһиридә маканлашқан еди. «Қошумә сөз» вә хәритини көрүң.

1:12 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Мис.» 25:31-40.

1:13 **«көксигә алтун кәмәр бағлиған Инсаноғли»** — яки «көксигә алтун кәмәр бағлиған инсанниң бир оғли». «Дан.» 7:13ни вә изаһатини көрүң.

1:13 Әз. 1:26; Дан. 7:13; Вәһ. 14:14.

1:14 Дан. 7:9; Вәһ. 19:12.

1:15 Вәһ. 14:2.

1:16 **«мунасивәтлик айәт»** — «Дан.» 7:13.

1:16 Йәш. 49:2; Әф. 6:17; Ибр. 4:12; Вәһ. 2:16; 19:15.

1:17 Йәш. 41:4; 44:6; 48:12.

1:18 Аюп 12:14; Йәш. 22:22; Рим. 6:9; Вәһ. 3:7; 20:1.

юлтузниң вә йәттә алтун чирақданниң сири мана мундақ — йәттә юлтуз йәттә җа-
маәтниң әлчилири вә йәттә чирақдан болса йәттә җамаәттур.

Әфәсустики җамаәткә йезилған хәт

2 1 — Әфәсустики җамаәтниң әлчисигә мундақ язғин:
«Оң қолида йәттә юлтузни тутуп, йәттә алтун чирақданниң оттурисида Маңғучи
мундақ дәйду:
2 — Сениң әҗир-әмәллириңни, тартқан җапалириңни һәм сәвир-тақитиңни, рәзил адәм-
ләрниң қилмишлириға чидап туралмайдиғанлиғиңни, шундақла расул болмисиму
өзлирини расул дәп ативалғанларни синап, уларниң ялғанчи болғанлиғини тонуған-
лиғиңниму билимән. 3 Шундақ, сениң сәвир-тақәт қиливатқанлиғиңни, Мениң намим
вәҗидин җапа-мушәққәткә бәрдашлиқ бәргәнлигиңни амма еринмигәнлигиңни би-
лимән. 4 Лекин саңа шу бир етиразим барки, сән өзәңдики дәсләпки меһир-муһәббәттин
ваз кәчтиң. 5 Шуңа қайси һаләттин жиқилип чүшкәнлигиңни есиңгә елип тovва қилғин,
авалқи әмәлләрни қайта қилғин. Болмиса йениңға келимән вә тovва қилмисаң чирақ-
дениңни җайидин йөткиветимән. 6 Бирақ, сениң шу артуқчилиғиң барки, Мән Өзәм
нәпрәтлинидиған Николас тәрәпдарлириниң қилмишлиридин сәнму нәпрәтлинисән.
7 Қулиқи барлар Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини аңлисун! Ғәлибә қилғучиларни Ху-
даниң җәннитиниң оттурисидики һаятлиқ дәриғиниң мевилиридин йейишкә муйәс-
сәр қилимән».

Измирдики җамаәткә йезилған хәт

8 — Измирдики җамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Авалқиси вә Ахирқиси, өлгән вә Тирилгүчи мундақ дәйду:
9 — Сениң азап-оқубәтлириңни вә намратлиғиңни билимән (лекин сән бай!), Йәһу-
дий әмәс туруп өзлирини Йәһудий дәвалған, Шәйтанниң бир синагоги болғанларниң
төһмәтлириниму билимән.
10 Алдиңда чекидиған азап-оқубәтләрдин қорқма. Мана, Иблис араңлардин бәзили-
риңларни синилишиңлар үчүн йеқинда зинданға ташлитиду. Силәр он күн қийнили-

1:20 **«йәттә юлтуз йәттә җамаәтниң әлчилири вә йәттә чирақдан болса йәттә җамаәттур»** — «әлчилири» башқа хил тәрҗимиси: «пәриштилири». Грек тилида һәм ибраний тилида «пәриштә» вә «әлчи» бир сөз билән ипадилиниду (пәриштиләр Худаниң әлчилири болғач). Бизниңчә мошу йәрдә җамаәтләр әвәткән әлчиләрни көрсәтсә керәк, чүнки пәриштиләргә хәт йезиш һаҗәтсиз еди. Йәттә әлчи Патмос арилиға берип Юһаннадин һал сорашқа кәлгән болуши мүмкин.

2:2 **«Сениң әҗир-әмәллириңни, тартқан җапалириңни һәм сәвир-тақитиңни, рәзил адәмләрниң қилмишлириға чидап туралмайдиғанлиғиңни... билимән»** — бу толуқ сөз әлчигә ейтилғини билән шүбһисизки, пүткүл җамаәткә (бир адәм сүпитидә) ейтилиду.

2:5 **«... болмиса йениңға келимән вә тovва қилмисаң чирақдениңни җайидин йөткиветимән»** — Әфәсуста һазир җамаәт болмайла қалмай, һәтта шәһәр өзи харабилик болиду.

2:6 **«Мән Өзәм нәпрәтлинидиған Николас тәрәпдарлириниң қилмишлиридин сәнму нәпрәтлинисән»** — «Николас тәрәпдарлири»ниң ким екәнлиги һазир ениқ әмәс. Бәзиләр уларни «Рос.», 5:6-айәттики «Николас» исимлиқ җамаәт хизмәткари билән мунасивәтлик дәп қарайду; лекин бизниңчә буниңға ениқ испат тепилмиди. Һечболмиғанда улар етиқатчиларни җинсий бузуқлуққа аздурмақчи болған еди (14-15-айәтни көрүң).

2:6 Вәһ. 2:15.

2:7 Яр. 2:9; Вәһ. 22:2.

2:8 **«Измир»** — кона исми «Смирна».

2:8 Йәш. 41:4; 44:6; Вәһ. 1:17.

2:9 **«... Йәһудий әмәс туруп өзлирини Йәһудий дәвалған, Шәйтанниң бир синагоги болғанларниң төһмәтлириниму билимән»** — император Домитиян һөкүм сүргән бәзи вақитларда бириси өзиниң Йәһудий екәнлигини испатлиялса, зиянкәшликкә учримаслиғи керәк дегән бир қанун күчкә егә еди; шүбһисизки, бәзи «етиқатчилар» вә башқилар бу қанундин қалаймиқан пайдилинип зиянкәшликтин қечип, шундақла башқиларғиму зиян йәткүзгән еди.

силәр. Таки өлгичә садиқ болғин, Мән саңа һаятлиқ тажини кийдүримән.
11 Қулиқи барлар Роһниң жамаәтләргә дегәнлирини аңлисун! Ғәлибә қилғучилар иккинчи өлүмниң зийиниға һәргиз учримайду!».

Пәргамумдики жамаәткә йезилған хәт

12 — Пәргамумдики жамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Икки бислиқ өткүр қиличи бар Болғучи мундақ дәйду:
13 — Мән сән олтарған йәрни, йәни Шәйтанниң тәхти болған жайни билимән. Шундақтиму, сән Мениң намимни чиң тутуп, һәтта садиқ гувачим Антипас маканиңда, йәни Шәйтан турған жайда қәтл қилинған күнләрдиму, Маңа қилған етиқадиңдин тенип
кәтмидиң. 14 Лекин саңа шу бир нәччә етиразим барки, араңларда Балаамниң тәлимигә әгәшкәнләрдин бәзиләр болмақта — Балаам болса Балаққа Исраилларни бутқа атап қурбанлиқ қилинған гөшни йейиш вә жинсий бузуқлуқ қилишқа аздурушни үгәткән еди.
15 Шуниңға охшаш, силәрниң араңларда Николас тәрәпдарлириниң тәлимини тутқанларму бар. 16 Шуниң үчүн, товва қил! Ундақ қилмисаң, йениңға тез арида берип, ағзимдики қиличим билән шуларға һуҗум қилимән.
17 Қулиқи барлар Роһниң жамаәтләргә дегәнлирини аңлисун! Ғәлибә қилғучилар болса йошуруп қойған маннадин беримән вә һәр биригә бирдин ақ таш беримән. Таш үстидә йеңи бир исим пүтүклүк болиду, шу исимни уни қобул қилған кишидин башқа һеч ким билмәйду».

Тиятирадики жамаәткә йезилған хәт

18 — Тиятирадики жамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Көзлири ялқунлиған отқа вә путлири пақирақ тучқа охшайдиған Худаниң Оғли мундақ дәйду:
19 — Сениң әмәллириңни, меһир-муһәббитиңни, етиқадиңни, әҗир-хизмитиңни вә сәвир-тақитиңни, шундақла һазирқи әмәллириңниң авалқидин ешип чүшүватқанлиғиниму билимән. 20 Лекин, саңа шу бир етиразим барки, өзини пәйғәмбәр дәп ативалған әшу хотун Йизәбәлгә йол қоюватисән. У хотун қул-хизмәткарлиримға тәлим берип, уларни жинсий бузуқлуқ қилишқа вә бутқа атап нәзир қилинған гөшни йейишкә аздурмақта. 21 Мән униңға товва қилғидәк вақит бәргән едим, лекин у өз бузуқлуғиға товва қилишни халимайду. 22 Әнди мана, Мән уни еғир кесәл орниға ташлапятқузимән вә униң билән зина қилғанлар қилмишлириға товва қилмиса, уларниму еғир азапқа чөмдүримән. 23 Униң пәрзәнтлириниму әҗәллик кесәл билән уримән. Шу чағда, барлиқ жамаәтләр нийәт-нишанларни вә қәлбләрни күзитип тәкшүргүчиниң Өзәм екәнлигимни, шундақла Мениң һәр бириңларға қилған әмәлийитиңларға яриша яндури-

2:11 Мат. 13:9.
2:12 Вәһ. 1:16; 2:16.
2:14 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Чөл.» 22-24-бап, 31:16.
2:14 Чөл. 22:23; 24:14; 25:1; 31:16.
2:15 Вәһ. 2:6
2:16 Йәш. 49:2; Әф. 6:17; Ибр. 4:12; Вәһ. 1:16.
2:17 **«ғәлибә қилғучилар болса йошуруп қойған маннадин беримән вә һәр биригә бирдин ақ таш беримән»** — «манна» — Исраиллар чөл-баяванда жүргән вақтида Худа уларға асмандин чүшәргән күндүлүк узуқлуқ еди («Мис.» 16:32-36-айәтләргә вә «Юһ.» 6:48-58-айәтләргә қаралсун).
2:17 Мис. 16:4-36.
2:18 Вәһ. 1:14,15.
2:20 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «1Пад.» 16-, 18-19-, 21-бап.
2:20 1Пад. 16:31; 2Пад. 9:7.
2:22 **«мана, Мән уни еғир кесәл орниға ташлапятқузимән»** — грек тилида: «мана, Мән уни кариватқа ташлаймән».

диғанлиғимни билиду.[24-25] Лекин, Тиятирадики қалғанларға, йәни бу тәлимни қобул қилмиғанлар (уларниң пикри бойичә, Шәйтанниң аталмиш «чоңқур сирлири»ни үгәнмигәнләр), йәни силәргә шуни ейтиманки: Өзәңларда бар болғанни Мән кәлгичә чиң тутуңлар. Үстүңларға буниңдин башқа жүкни артмаймән.[26] Ғәлибә қилғучиларға, йәни әмәллиримни ахирғичә чиң тутқан кишиләргә болса, уларға пүткүл әлләргә һаким болуш һоқуқини беримән. [27] Мана бу Атам Маңа бәргән һоқуққа охшаш һоқуқтур: —
«У уларни төмүр калтәк билән падичидәк башқуруп, сапал қачиларни уруп чаққандәк тар мар қилиду».
[28] Мән униңға таң юлтузиниму ата қилимән. [29] Қулиқи барлар Роһниң жамаәтләргә дегәнлирини аңлисун!»

Сардистики жамаәткә йезилған хәт

3 [1] — Сардистики жамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Худаниң йәттә Роһи вә йәттә юлтузиниң Егиси Болғучи мундақ дәйду:
— Сениң әмәллириңни вә шундақла «һаят» дегән нам-абруюңниң барлиғини, лекин
әмәлийәттә өлүк екәнлигиңни билимән. [2] Шуңа, ойған, сениңдә бар болған, амма өләй
дәп қалған хисләтлириңни күчәйт; чүнки Худайим алдида әмәллириңниң түгәл әмәс-
лигини билдим.[3] Униң үчүн сөз-каламни қандақ қобул қилип аңлиғиниңни ядиңға кәл-
түрүп, уни чиң тутуп товва қилғин. Лекин ойғанмисаң Мән оғридәк үстүңгә келимән вә
сән қайси саәттә үстүңгә келидиғинимни һәргиз билмәйсән. [4] Лекин Сардиста өз кий-
имлиригә дағ тәккүзмигән бир нәччә шәхс бар. Улар ақ кийим кийип Мән билән биллә
маңиду, чүнки улар буниңға лайиқтур. [5] Ғәлибә қилғучилар мана шундақ ақ кийимләр-
ни кийиду. Мән уларниң намини һаятлиқ дәптиридин һәргиз өчүрмәймән, бәлки улар-
ниң намини Атам Худаниң вә Униң пәриштилириниң алдида очуқ етирап қилимән.
[6] Қулиқи барлар Роһниң жамаәтләргә дегәнлирини аңлисун!»

Филаделфийәдики жамаәткә йезилған хәт

[7] — Филаделфийәдики жамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Муқәддәс вә Һәқиқий Болғучи, шундақла Давутниң ачқучиға егә Болғучи, ачсам һеч

2:23 **«униң пәрзәнтлириниму әҗәллик кесәл билән уримән»** — «пәрзәнтлири» болса җисманий яки роһий җәһәттинму болуши мумкин. **«барлиқ жамаәтләр нийәт-нишанларни вә қәлбләрни күзитип тәкшүргүчиниң Өзәм екәнлигимни... билиду»** — «нийәт-нишанлар» — грек тилида «бөрәкләр» билән ипадилиниду. **«мунасивәтлик айәт»** — «Йәр.» 17:10.

2:23 1Сам. 16:7; 1Тар. 28:9; 29:17; Зәб. 7:10; 61:13; Йәр. 11:20; 17:10; 32:19; Мат. 16:27; Рос. 1:24; Рим. 2:6; 14:12; 2Кор. 5:10; Гал. 6:5; Вәһ. 20:12.

2:24-25 Вәһ. 3:11.

2:27 **«У уларни төмүр калтәк билән падичидәк башқуруп,...»** — яки «У уларни шаһанә төмүр һаса билән падичидәк башқуруп,... ». **«У уларни ... сапал қачиларни уруп чаққандәк тар мар қилиду»** — бу айәт «Зәб.» 2:9-айәттин елинған болуп, бу йәрдики «улар» Худа билән қаршилашқан «ят әлләр»ни көрситиду. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәб.» 2:8-9, «Вәһ.» 12:5, 19:15.

2:27 Зәб. 2:8-9.

3:1 Вәһ. 1:14, 16.

3:3 **«Лекин ойғанмисаң Мән оғридәк үстүңгә келимән вә сән қайси саәттә үстүңгә келидиғинимни һәргиз билмәйсән»** — «оғридәк келимән...»: бир қетим Сардис шәһири дүшмәнниң һуҗуми астида туруватқанда «сепилистиһкамимиз һеч бөсүлмәс» дәп хатирҗәмликтә ухлаватқанда дүшмән «оғридәк» кирип уни ишғал қилған.

3:3 Мат. 24:43; 1Тес. 5:2; 2Пет. 3:10; Вәһ. 3:19; 16:15.

3:4 **«Лекин Сардиста өз кийимлиригә дағ тәккүзмигән бир нәччә шәхс бар»** — «кийимлиригә дағ тәккүзмигән» дегән ибарә көчмә мәнада, әхлақни көрситиду. **«...бир нәччә шәхс бар»** — грек тилида «... бир нәччә намлар бар».

3:5 Мис. 32:32; Зәб. 68:29; Мат. 10:32; Луқа 12:8; Фил. 4:3; Вәһ. 20:12; 21:27.

Әйса Мәсиһниң хетини тапшурувалған «Кичик Асия»дики йәттә җамаәт («Вәһий» 2-3-бап)

ким япалмайду, япсам һеч ким ачалмайду дегүчи муну ишларни дәйду:
8 — Сениң әмәллириңни билимән. Сениң бир аз күчүң болғач сөз-каламимға итаәт
қилғиниң вә намимдин тенип кәтмигиниң үчүн, алдиңда һеч ким япалмайдиған бир
ишикни ечип қойдум. 9 Мана, Шәйтанниң синагогидикилардин, Йәһудий әмәс туруп өз-
лирини Йәһудий дәп ативалған ялғанчиларни болса шундақ ақивәткә қалдуримәнки,
уларни келип сениң айиғиңға баш уридиған вә Мениң сени сөйгәнлигимни билидиған
қилимән. 10 Сән Мениң сәвир-тақәт йолумдики сөз-каламимни сақлап әмәл қилишиң
үчүн бу дунийадики инсанларни синашқа пүткүл йәр йүзигә чүшидиған вабалиқ синақ-
ниң вақит-саити кәлгәндә сени униңдин сақлап қоғдап қалимән.
11 Мән пат арида келимән. Тажиңни һеч кимниң тартивалмаслиғи үчүн, өзәңдә бар
болғанни чиң тутқин. 12 Ғәлибә қилғучини болса, Худайимниң ибадәтханисиға түврүк
қилимәнки, у у йәрдин әсла чиқмайду. Мән униң үстигә Худайимниң намини, Худай-
имниң шәһириниң намини, йәни әрштин — Худаниң йенидин чүшидиған йеңи Йеруса-
лимниң намини вә Мениң йеңи намимни язимән.
13 Қулиқи барлар Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини аңлисун!»

Лаодикийадики җамаәткә йезилған хәт

14 — Лаодикийадики җамаәтниң әлчисигә мундақ язғин: —
«Амин Аталғучи, йәни Садиқ вә Һәқиқий Гувачи, Худаниң каинитиниң келип чиқиши-
ниң Сәвәпчиси мундақ дәйду: 15 Сениң әмәллириңни билимәнки, сән соғму әмәс, қизиқ-
му әмәс. Мән сениң йә соғ, йә қизиқ болушуңни халайттим!
16 Сән йә соғ йә қизиқ әмәс, бәлки илман болғанлиғиң үчүн, сени ағзимдин һө қилимән.
17 Сән бай адәммән, дөләтмән болдум, һеч нәрсигә һаҗәтмән әмәсмән дегиниң билән
өзәңниң ғериб, бечарә, йоқсул, кор вә ялаңач екәнлигиңни билмигәчкә, 18 бай болушуң
үчүн отта тавланған алтун, ялаңачлиқ номуслуғуңниң йепилиши үчүн кийгүзүлүшүңгә
ақ кийим-кечәк, көрүшүң үчүн көзлириңгә сүртүшкә тутияни мәндин сетивелишиңни

3:7 «...шундақла Давутниң ачқучиға егә болғучи» — Әйса Мәсиһ җисманий җәһәттә Давут падишаниң әвлади болуп, у Худаниң падишалиғиға кириш дәрвазисиниң ачқучидур. «Йәш.» 22:20-25ни көрүң.
3:7 Аюп 12:14; Йәш. 22:22; Вәһ. 1:18; 3:14.
3:8 «сениң бир аз күчүң болғач...» — башқа бирхил тәрҗимиси: «күчүң аҗиз болсиму,...».
3:9 «Шәйтанниң синагогидикиләрдин, Йәһудий әмәс туруп өзлирини Йәһудий дәп ативалған ялғанчилар...» — 2:9дики изаһатни көрүң.
3:9 Вәһ. 2:9.
3:10 «Мениң сәвир-тақитимдики сөз-каламни сақлап әмәл қилишиң үчүн...» — «Мениң сәвир-тақәт йолумдики сөз-каламим» яки (1) хуш хәвәрниң өзини (чүнки уни чиң тутуп сақлаш үчүн һәрһалда көп сәвир-тақәт керәк); яки (2) Мәсиһниң алаһидә сәвир-тақәтлик болуш әмирлирини; яки (3) Худаниң пүткүл сөз-каламини көрситиду (униму чиң тутушқа әҗайип сәвир-тақәт болуш керәк). Бизниңчә бу сөз жуқурқи үч җәһәтниң һәммисини өз ичигә алиду. Мәсиһниң өзиниң сәвир-тақити бизгә болмиса, биз «сәвир-тақитимдики сөз-калам»ни һеч туталмаймиз, әлвәттә. **«пүткүл йәр йүзигә чүширилидиған синақ вақит-саити»** — яки (1) император Траҗан жүргүзгән зиянкәшләрни, яки (2) тарихтики бизгә һазир намәлум башқа бир мәзгилни, яки (3) кәлгүсидики «дәһшәтлик азап-оқубәт»ни көрситиду (мәсилән «Мат.» 24:9-22). **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 26:20-21.
3:11 Вәһ. 2:25.
3:12 1Пад. 7:21; Вәһ. 21:2,10; 22:4.
3:14 «Амин Аталғучи, йәни Садиқ вә һәқиқий Гувачи, Худаниң каинитиниң келип чиқишиниң Сәвәпчиси» — «Амин» сөзиниң мәнаси «шундақ болсун» болуп, бу йәрдә Әйса Мәсиһниң Худаниң барлиқ вәдә вә планлириниң «амин»и, йәни уларниң әмәлгә ешишиниң капалити екәнлиги тәкитләнгән. («2Кор.» 1:20).
–«Худаниң каинитиниң келип чиқишиниң Сәвәпчиси» дегәнниң башқа тәрҗимиси «Худа яратқан каинатниң идарә қилғучиси». Буниңға охшаш сөз «Кол.» 1:15, 18-айәттә тепилиду, шу айәтләрдики изаһатларниму көрүң).
3:14 Кол. 1:15; Вәһ. 1:5, 6.
3:15 «Сениң әмәллириңни билимәнки, сән соғму әмәс, қизиқму әмәс. Мән сениң йә соғ, йә қизиқ болушуңни халайттим!» — Лаодикия шәһиридә яхши су мәнбиси йоқ еди. Әтрапидики шәһәрләрдиниссиқ су (туруба арқилиқ) йәткүзүлсә илман болуп қалатти; соғ су йәткүзүлсиму соғ әмәс, бәлки илман болуп қалатти; улар өзлири бу илман суни яхши көрмәйтти.

несиһәт қилимән. 19 Мән кимни сөйсәм, шуниң әйивини көрситип тәрбийиләймән; шу-
ниң үчүн қизғин көйүп-пишип товва қил. 20 Мана, Мән һазир ишик алдида туруп, ишик-
ни қеқиватимән. Әгәр бири авазимни аңлап ишикни ачса, униң йениға киримән. Мән
униң билән, уму Мән билән биллә ғизалиниду. 21 Ғәлибә қилғучини болса, Мәнму ғә-
либә қилип, Атамниң тәхтидә униң билән биргә олтарғинимдәк, униму тәхтимдә Мән
билән биргә олтиришқа муйәссәр қилимән.
22 Қулиқи барлар Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини аңлисун!»

Әрштики ибадәт

4 1 Андин мән қаривидим, мана, асманда бир ишик ечиқлиқ туратти. Мән тунҗа қетим
аңлиған канай авазиға охшап кетидиған аваз маңа: «Бу яққа чиқ, саңа булардин
кейин йүз бериши муқәррәр болған ишларни көрситәй» деди 2 вә дәрһал мән Роһниң
илкидә болдум; мана, әрштә бир тәхт, тәхттә бир зат олтиратти. 3 Тәхттә олтарғучиниң
қияпити йешил қашташ вә қизил квартсқа охшайтти. Тәхтниң чөрисини зумрәттәк бир
һәсән-һүсән орап туратти.
4 Тәхтниң әтрапида йәнә жигирмә төрт тәхт бар еди. Тәхтләрдә ақ кийимләр билән
кийингән, башлириға алтун таҗ тақалған жигирмә төрт ақсақал олтиратти. 5 Тәхттин
чақмақлар чеқип, түрлүк авазлар вә гүлдүрмамилар аңлинип туратти. Тәхтниң алдида
ялқунлап турған йәттә мәшъәл көйүп туратти; булар Худаниң йәттә Роһи еди. 6 Тәхт-
ниң алди худди хрустальдәк пақирап туридиған, сүзүк әйнәк деңиздәк еди. Тәхтниң
оттурисида вә тәхтниң чөрисидә, алди вә кәйни көзләр билән толған төрт һаят мәхлуқ
туратти. 7 Биринчи мәхлуқ ширға, иккинчи мәхлуқ буқиға охшайтти. Үчинчи мәхлуқ-
ниң йүзи адәмниң чирайиға охшайтти. Төртинчи мәхлуқ пәрваз қиливатқан бүркүткә
охшайтти. 8 Төрт һаят мәхлуқниң һәр бириниң алтидин қанити бар еди; уларниң пүтүн

3:18 **«көрүшүң үчүн көзлириңгә сүртүшкә тутияни мәндин сетивелишиңни несиһәт қилимән»** — «көзлириңгә сүртүш тутия» грек тилида «көзлириңни мәсиһләйдиған тутия...» яки «көзлириңни Мәсиһ қилидиған тутия...». **«бай болушуң үчүн отта тавланған алтун, ялаңачлиқ номуслуғуңниң йепилиши үчүн кийгүзүлүшүңгә ақ кийим-кечәк, көрүшүң үчүн көзлириңгә сүртүшкә тутияни Мәндин сетивелишиңни несиһәт қилимән»** — Лаодикия шәһири әслидә: (1) интайин бай. Уларниң нурғун банкилири бар еди. Бай екәнлигиниң бир мисали, миладийә 17-жили қаттиқ йәр тәврәш түпәйлидин Филадәлфийә, Сардис вә Лаодикия шәһәрлири интайин еғир зиянға учриғачқа Рим һөкүмити уларға нурғун ярдәм пул әвәтти. Лаодикия шәһиридикиләр пулимиз бар дәп бу пулни рәт қилди; (2) уларниң чирайлиқ жуңлуқ кийим-кечәк ишләш билән даңқи чиққан; (3) уларниң үнүмлүк бирхил көз мәлһиминиңму даңқи чиққан еди.

3:18 2Кор. 5:3; Вәһ. 7:13; 16:15; 19:8.

3:19 Аюп 5:17; Пәнд. 3:12; Ибр. 12:5.

3:20 **«Әгәр бири авазимни аңлап ишикни ачса, униң йениға киримән. Мән униң билән, уму Мән билән биллә ғизалиниду»** — грек тилида «ғизалиниш» дегән сөз адәттә кәчлик тамақни көрситиду.

3:21 Мат. 19:28; 1Кор. 6:2.

3:22 **« Қулиқи барлар Роһниң җамаәтләргә дегәнлирини аңлисун!»»** — бу йәттә җамаәтниң башқабир әһмийити, йәни бешарәтлик әһимийити тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

4:2 **«дәрһал мән Роһниң илкидә болдум»** — «Роһниң илкидә» грек тилда «Роһта». Демәк, Муқәддәс Роһниң илкидә вә илһами астида болған.

4:3 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Әз.» 1:26-28.

4:4 **«тәхтләрдә ақ кийимләр билән кийингән, башлириға алтун таҗ тақалған жигирмә төрт ақсақал олтиратти»** — «ақсақаллар» кимләр? Алимларниң пикри: яки (1) улар Мәсиһниң җамаитини билдүриду; яки (2) Тәврат дәвридики етиқади билән йол башлиғучиларни көрситиду. Биз (2)-пикиргә майилмиз, чүнки кейинки бабларда җамаәт ақсақаллардин айрим көрүниду (7:9-17, 19:1-10). «Ибр.» 11-бап, болупму 2-айәтниму көрүң.

4:5 **«Тәхтниң алдида ялқунлап турған йәттә мәшъәл көйүп туратти; булар Худаниң йәттә роһи еди»** — бәзи алимлар бу йәттә Роһ йәттә пәриштини көрситиду, дәп қарайду, башқилар Худаниң Муқәддәс Роһиниң йәттә тәрипини көрситиду, дәп қарайду (6:5ни вә «Йәш.» 11:2ни көрүң). **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Мис.» 19:16, «Зәк.» 3:9, 4:10.

4:6 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Әз.» 1:4-28.

4:6 Вәһ. 15:2.

бәдининиң чөриси һәтта ич тәрипиму көзләр билән толған еди; улар кечә-күндүз тох-
тимай: —
«Муқәддәс, муқәддәс, муқәддәстур,
Бар болған, һазирму бар һәм кәлгүсидиму Болғучи,
Һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худа!» — дейишәтти.
[9] Һаят мәхлуқлар тәхттә олтарған әбәдил-әбәт һаят Болғучини улуқлап, Униңға һөр-
мәт-шәвкәт вә тәшәккүр изһар қилғинида, [10] жигирмә төрт ақсақал тәхттә олтарғучи-
ниң айиғиға жиқилип әбәдил-әбәт һаят Болғучиға баш қоюп сәждә қилатти, таҗлирини
тәхтниң алдиға ташлап қоюп, мундақ дейишәтти: —

[11] «Сән, и Пәрвәрдигаримиз вә Худайимиз,
Шан-шәрәп, һөрмәт-шөһрәт вә қудрәткә лайиқтурсән.
Чүнки Өзәң һәммини яраттиң,
Уларниң һәммиси ирадәң билән мәвҗут еди вә яритилди!».

Қозиниң орам язмини қолиға елиши

5 [1] Андин тәхттә олтарғучиниң оң қолида ич вә таш тәрипигә хәт пүтүлгән вә
йәттә мөһүр билән печәтләнгән бир орам язмини көрдүм. [2] Жуқири аваз билән:
«Орам язмини ечип, печәтләрни йешишкә ким лайиқтур?» дәп товлиған қавул бир
пәриштиниму көрдүм. [3] Лекин нә әрштә нә йәр йүзидә нә йәр астида орам язмини
ачалайдиған яки ичигә қаралайдиған һеч ким чиқмиди. [4] Орам язмини ечишқа
яки ичигә қарашқа лайиқ бирәрси тепилмиғачқа, қаттиқ жиғливәттим. [5] Андин
ақсақаллардин бири маңа:
— Жиғлима! Қара, Йәһуда қәбилисидин болған шир — Давутниң йилтизи Болғучи ғә-
либә қилди; шуңа орам язмини вә униң йәттә печитини ечишқа У қадир, — деди.
[6] Андин қарисам, тәхт билән төрт һаят мәхлуқниң арилиғида, ақсақаллар оттурисида
бир Қоза өрә туратти. У йеңила боғузланғандәк қилатти; Униң йәттә мүңгүзи вә йәттә
көзи болуп, бу көзләр Худаниң пүткүл йәр йүзигә әвәткән йәттә Роһи еди. [7] Қоза берип,
тәхттә олтарғучиниң оң қолидин орам язмини алди. [8] Язмини алғанда, төрт һаят мәхлуқ
вә жигирмә төрт ақсақал қозиниң айиғиға жиқилди; уларниң һәр бириниң чилтари вә
хушбуй билән толған алтун чинилири бар еди (бу хушбуй муқәддәс бәндиләрниң дуа-
лири еди). [9] Улар йеңи бир күй ейтишти: —

«Орам язмини елишқа,
Вә печәтләрни ечишқа лайиқсән;

4:8 **«Төрт һаят мәхлуқниң һәр бириниң алтидин қанити бар еди»** — «Әзакиял»да көрүнгән «һаят мәхлуқлар»ниң төрт қанити бар еди. **«уларниң пүтүн бәдининиң чөриси һәтта ич тәрипиму көзләр билән толған еди»** — «ич тәрипиму» яки «қанат астиму».
4:8 Йәш. 6:3; Вәһ. 1:4, 8; 11:17; 16:5.
4:11 Вәһ. 5:12.
5:1 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәк.» 5:1-4.
5:1 Әз. 2:10.
5:3 Фил. 2:10; Вәһ. 5:13.
5:5 **«Давутниң йилтизи болғучи»** — яки «Давутниң йилтизиниң нотиси» («Йәш.» 11:1ни көрүң). Лекин бизниңчә бу сөз Давутниң Мәсиһтин келип чиққанлиғини һәм Мәсиһниң Давутниң Рәбби екәнлигини көрситиду (22:16 вә «Мат.» 22:42-45).
5:5 Яр. 49:9,10; Йәш. 11:10; Рим. 15:12; Вәһ. 22:16.
5:6 Зәк. 3:9; 4:10; Вәһ. 4:5.
5:8 Зәб. 140:2; Вәһ. 14:2.

Чүнки боғузландиң
Вә һәр қәбилидин, һәр тилдин,
Һәр милләттин, һәр әлдин болған инсанларни
Өз қениң бәдили билән сетивелип, Худаға мәнсуп қилдиң.
10 Уларни Худайимиз үчүн бир падишалиққа уюштуруп,
Каһинлар қилдиң.
Улар йәр йүзидә һөкүм сүриду».
11 Андин көрдүм вә мана, тәхтниң, һаят мәхлуқларниң вә ақсақалларниң әтрапида
нурғунлиған пәриштиләрниң авазини аңлидим. Уларниң сани түмән миң-түмән миң,
миллион-миллион еди. 12 Улар жуқури аваз билән: —

«Боғузланған қоза қудрәт, дөләт, даналиқ, күч-қувәт, һөрмәт, шан-шәрәп
Вә мәдһийигә лайиқтур» дейишәтти.

13 Андин мән әрш, йәр йүзи, йәр асти вә деңиздики һәр бир мәхлуқ вә уларниң ичидә бар болғанларниң һәммисиниң: —

«Тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға
Мәдһийә, һөрмәт, шан-шәрәп вә һоқуқ-қудрәт
Әбәдил-әбәткичә мәнсуп болғай!» дегинини аңлидим.

14 Төрт һаят мәхлук «Амин!» дәп жавап қайтуратти, ақсақаллар йәргә жиқилип сәждә қилатти.

Қозиниң алтә печәтни ечиши

6 1 Андин Қоза йәттә печәтниң бирини ачқанда, мән қарап турдум. Төрт һаят мәхлуқтин
биириниң гүлдүрмамидәк аваз билән: «Кәл!» дегинини аңлидим. 2 Көрдүмки, мана
бир ақ ат кәлди! Атқа мингүчиниң қолида бир оқ-йә бар еди; униңға бир таж берилди. У
ғәлибә қилғучи сүпитидә зәпәр қучуш үчүн жәңгә атланди.
3 Қоза иккинчи печәтни ачқанда, иккинчи һаят мәхлуқниң: «Кәл!» дегинини аңли-
дим. 4 Йәнә бир ат оттуриға чиқти, униң рәңги қип-қизил еди. Атқа мингүчигә йәр йүзи-
дики течлиқни елип кетиш вә инсанларни өз ара қирғинчилиққа селиш һоқуқи берил-
ди. Униңға йәнә чоң бир қилич берилди.

5:9 Рос. 20:28; Әф. 1:7; Кол. 1:14; Ибр. 9:12; 10:10; 1Пет. 1:19; 1Юһа. 1:7; Вәһ. 4:11.
5:10 Мис. 19:6; 1Пет. 2:5, 9; Вәһ. 1:6.
5:11 **«Уларниң сани түмән миң-түмән миң, миллион-миллион еди»** — әслидә «уларниң сани йүз миллионлиған, «миллионлиған еди».
5:11 Дан. 7:10; Ибр. 12:22.
5:12 Вәһ. 4:11.
5:14 **«...Төрт һаят мәхлук «амин!» дәп жавап қайтуратти, ақсақаллар йәргә жиқилип сәждә қилатти»** — бу муһим бабниң темиси тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә азрақ тохтилимиз.
6:1 **«Төрт һаят мәхлуқтин бириниң гүлдүрмамидәк аваз билән: «Кәл!» дегинини аңлидим»** — «Кәл!» дегән сөз бәлким 2-8-айәтләрдә көрүнгән атлиқларниң һәр биригә чиқирилған буйруқ болса керәк (3-, 5-, 7-айәтниму көрүң).
–Бәзи кона көчүрүлмиләрдә «кәл»ниң орнида «келип көргин!» дейилиду.
6:2 **«униңға бир таж берилди»** — «таж» дегән бу сөз падишаниңки әмәс, бәлки жәң-урушларда яки елишиш мусабиқилирида ғалипларға берилидиған, бирхил нәпис чәмбирәкни көрситиду. **«Көрдүмки, мана бир ақ ат кәлди! Атқа мингүчиниң қолида бир оқ-йә бар еди... у ғәлибә қилғучи сүпитидә зәпәр қучуш үчүн жәңгә атланди»** — «ақ атқа мингүчи»ниң салаһийити тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
6:2 Вәһ. 19:11.

5 Қоза үчинчи печәтни ачқанда, үчинчи һаят мәхлуқниң: «Кәл!» дегинини аңлидим. Мән
көрдүмки, мана бир қара ат кәлди. Атқа мингүчиниң қолида бир тараза бар еди. 6 Төрт
һаят мәхлуқниң арисидин: —

«Бир тавақ буғдай бир динариус пулға,
Үч тавақ арпа бир динариус пулға сетилиду.
Амма зәйтун йеғиға вә шарапқа зәрәр йәткүзмигин!»
— дегәндәк бир авазни аңлидим.
7 Қоза төртинчи печәтни ачқанда, төртинчи һаят мәхлуқниң: «Кәл!» дегән авазини аң-
лидим. 8 Көрдүмки, мана бир татираң атни көрдүм. Атқа мингүчиниң исми «Өлүм» еди.
Униң кәйнидин тәһтисара әгишип келивататти. Уларға йәр йүзиниң төрттин биригә
һөкүмранлиқ қилип, қилич, ачарчилиқ, ваба вә йәр йүзидики житқуч һайванлар арқи-
лиқ адәмни өлтүрүш һоқуқи берилди.
9 Қоза бәшинчи печәтни ачқанда, Худаниң сөз-калами үчүн вә изчил гувалиқ бәргәнли-
ги вәҗидин өлтүрүлгәнләрниң җанлирини қурбангаһниң тегидә көрдүм. 10 Улар қаттиқ
аваз билән нида селишип:
— Әй һакиммутләқ Егимиз, муқәддәс вә һәқиқий Болғучи! Сән қачанғичә йәр йүзидә
туруватқанларни сорақ қилмай, улардин қенимизниң интиқамини алмайсән? — дей-
ишәтти.
11 Уларниң һәр биригә бирдин ақ тон берилди. Уларға, өзәңларға охшаш өлтүрүлидиған
қул-бурадәрлириңлар һәм қериндашлириңларниң сани тошқичә азғинә вақит арам
елишиңлар керәк, дәп ейтилди. 12 Андин мән Қоза алтинчи печәтни ачқинида көрдүмки,
мана дәһшәтлик бир йәр тәврәш йүз бәрди, қуяш бәәйни қара жуңдин тоқулған бөздәк
қап қара рәңгә, толун ай болса қанниң рәңгигә кирди. 13 Әнҗир дәриғиниң қаттиқ бо-
ранда силкинишидин әнҗир ғорилири йәргә төкүлгәндәк, асмандики юлтузларму йәр
йүзигә төкүлди. 14 Асман худди орам язминиң түрүлгинидәк ғайип болди, һәр бир тағ
вә арал орнидин йөткәлди; 15 һәмдә дунийдики падишалар, мөтивәрләр, сәрдарлар, бай-
лар, күчлүкләр, қуллар вә һөрләрниң һәммиси өңкүрләргә вә тағларниң камарлириға
йошурунди. 16 Улар тағларға вә қорам ташларға мундақ дәп җар салди: —
«Үстимизгә чүшүңлар! Бизни тәхттә Олтарғучиниң сиймасидин һәм Қозиниң ғәзиви-
дин йошуруңлар вә сақлаңлар! 17 Чүнки Уларниң дәһшәтлик ғәзәп күни кәлди, әнди
ким пут тирәп туралисун?!».

6:6 «Бир тавақ буғдай» — грек тилида «бир өлчәм буғдай». **«бир динариус пул»** — асасән бир күнлүк иш һәққи еди («Мат.» 20:2). «Бир тавақ» бәлким бир шиң еди (грек тилида «чөникс»). Бирақ бир тавақ буғдай аранла бир кишиниң күнлүк тамиғиға йетиду. Шуңа «қара ат» ачарчилиқ елип келиду. Һалбуки, шуниң билән бир вақитта байлар болса өз раһәт-парағитигә керәк болған «май вә шарап»ларни сетивалалайду.
6:6 Вәһ. 9:4.
6:8 «қилип, қилич, ачарчилиқ, ваба вә йәр йүзидики житқуч һайванлар арқилиқ...» — «ваба» грек тилида «өлүм».
6:9 Вәһ. 19:10; 20:4.
6:12 «Андин мән Қоза алтинчи печәтни ачқинида көрдүм...» — «йәттә печәт» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
6:12 Йо. 2:10, 31; 3:15; Йәш. 13:10; 24:23; Ам. 8:9; Мат. 24:29, Рос. 2:20
6:14 «мунасивәтлик айәт» — «Йәш.» 34:4.
6:15 «сәрдарлар» — грек тилида «миң бешилар». **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 2:21.
6:16 «мунасивәтлик айәт» — «Һош.» 10:8.
6:16 Йәш. 2:19; Һош. 10:8; Луқа 23:30; Вәһ. 9:6.
6:17 Йо. 2:10, 31; 3:15; Йәш. 2:12-22; 13:6-13; 24:23; Ам. 8:9; Мат. 24:29; Рос. 2:20

Мөһүрләнгән 144000 киши

7 [1] Униңдин кейин мән көрдүмки, төрт пәриштә йәр йүзиниң төрт булуңида туратти.
Улар һәр қандақ шамалниң қуруқлуқ, деңиз һәм дәл-дәрәқләргә урулмаслиғи
үчүн йәр йүзиниң төрт тәрипидин чиқидиған шамални тизгинләп туратти.[2] Мән һаят
Худаниң мөһүрини алған, күн чиқиштин көтириливатқан башқа бир пәриштини
көрдүм. У қаттиқ аваз билән қуруқлуқ вә деңизларни вәйран қилиш һоқуқи берилгән
әшу төрт пәриштигә:[3] «Биз Худаниң қул-хизмәткарлириниң пешанисигә мөһүр
басқичә, қуруқлуқ, деңиз вә дәл-дәрәқләрни вәйран қилмаңлар!» дәп товлиди.[4] Мән
мөһүрләнгәнләрниң санини аңлидим — Исраилларниң һәр қайси қәбилилиридин бир
йүз қириқ төрт миң киши, йәни: —

[5] Йәһуда қәбилисидин он икки миң киши,
Рубән қәбилисидин он икки миң киши,
Гад қәбилисидин он икки миң киши,
[6] Ашир қәбилисидин он икки миң киши,
Нафтали қәбилисидин он икки миң киши,
Манассәһ қәбилисидин он икки миң киши,
[7] Шимеон қәбилисидин он икки миң киши,
Лавий қәбилисидин он икки миң киши,
Иссакар қәбилисидин он икки миң киши,
[8] Зәбулун қәбилисидин он икки миң киши,
Йүсүп қәбилисидин он икки миң киши,
Бинямин қәбилисидин он икки миң киши мөһүрләнгән еди.

Нижатни тапқан зор бир туп халайиқ

[9] Бу ишлардин кейин көрдүмки, мана һәр әл, һәр қәбилә, һәр милләттин болған, һәр хил
тилларда сөзлишидиған сан-санақсиз зор бир топ халайиқ тәхтниң вә Қозиниң алди-
да туратти; уларниң һәммисигә ақ тон кийдүрүлгән болуп, қоллирида хорма шахлири
тутқан еди. [10] Улар жуқури аваз билән: —
«Нижат тәхттә олтарғучи Худайимизға вә Қозиға мәнсуп болғай!» дәп вақиришатти.
[11] Барлиқ пәриштиләр тәхтниң, ақсақалларниң вә төрт һаят мәхлуқниң әтрапиға
олашқан еди. Улар тәхтниң алдида жиқилип, Худаға сәждә қилип мундақ дейишәтти: —

[12] «Амин! Һәмд-мәдһийә, шан-шәрәп,
Даналиқ вә тәшәккүр,
Һөрмәт вә күч-қудрәт
Худайимизға әбәдил-әбәткичә мәнсуп болғай, амин!»

[13] Әнди ақсақаллардин бири мәндин:
— Бу ақ тон кийдүрүлгән кишиләр ким болиду, қәйәрдин кәлди? — дәп сориди.
[14] — Тәхсир, бу өзлиригә мәлумдур, — дедим.

7:4 Вәһ. 14:1.
7:8 **«...Зәбулун қәбилисидин он икки миң киши, Йүсүп қәбилисидин он икки миң киши, Бинямин қәбилисидин он икки миң киши мөһүрләнгән еди»** — он қәбилидин Дан қәбилиси кам еди; Йүсүпниң қәбилиси икки бөләккә (Йүсүпниң вә Манассәһниң)гә бөлүнди.
7:10 **«Нижат тәхттә олтарғучи Худайимизға вә Қозиға мәнсуп болғай!»** — «Нижат... Қозиға болғай!» дегән ибарә болса Худа вә Қоза инсанларға ата қилған нижатниң мевиси болған шан-шәрәп, нам-шөһрәт вә һәмдусаналарниң һәммиси һеч немә қалдурмай Худа вә Қозиға қайтуруп келинсун, дегәндәк мәнада.

У маңа:
— Булар дәһшәтлик азап-оқубәтни бешидин өткүзүп кәлгәнләр. Улар тонлирини Қозиниң қенида жуюп аппақ қилған. [15] Шуңа улар Худаниң тәхтиниң алдида туруп, ибадәтханисида кечә-күндүз Униң хизмитидә болиду; тәхттә Олтарғучи болса уларниң үстигә чедирини сайивән қилиду. [16] Улар йәнә һеч ач қалмайду, һеч уссимайду, уларға нә аптап, нә пижиғирим иссиқ һеч урмайду. [17] Чүнки уларни тәхтниң оттурисидики Қоза бақиду вә һаятлиқ сүйи булақлириға елип бариду; вә Худа уларниң һәр бир көз йешини сүртиду, — деди.

Қозиниң йәттинчи печәтни ечиши

8 [1] Қоза йәттинчи печәтни ачқанда, әрштә йерим саатчә жим-җитлиқ һөкүм сүрди. [2] Андин Худаниң алдида туридиған йәттә пәриштини көрдүм. Уларға йәттә канай берилди. [3] Алтун хушбуйдан тутқан йәнә бир пәриштә келип, хушбуйгаһниң алдида турди. Барлиқ муқәддәс бәндиләрниң дуалири билән бирликтә тәхтниң алдидики алтун хушбуйгаһ үстидә Худаға атап сунушқа униңға көп хушбуй берилди. [4] Вә хушбуйниң түтүнлири муқәддәс бәндиләрниң дуалири билән биллә пәриштиниң қолидин Худаниң алдиға көтирилди. [5] Андин пәриштә хушбуйданни қолиға елип, уни қурбангаһдики от билән толдуруп, йәр йүзигә атти; шуниң билән түрлүк авазлар, гүлдүрмамилар аңланди, чақмақлар чеқилди вә бир йәр тәврәш болди. [6] Андин қоллириға бирдин канай тутқан йәттә пәриштә канайлирини челишқа һазирланди.

Йәттә канайниң челиниши

[7] Биринчи пәриштә канийини чалди; шуниң билән мөлдүр вә от қан арилаш пәйда болуп йәр йүзигә ташланди, зиминниң үчтин бири көйдүрүлди, дәл-дәрәқләрниң үчтин бири көйдүрүлди вә пүткүл йешил от-чөпләр көйдүрүлди.
[8] Иккинчи пәриштә канийини чалди; шуниң билән гояки лавулдап көйүватқан йоған бир тағдәк ғайәт зор бир җисим деңизға ташланди. Деңизниң үчтин бири қанға айланди [9] вә деңиздики җаниварларниң үчтин бири өлди; кемиләрниң үчтин бири вәйран болди.
[10] Үчинчи пәриштә канийини чалди; шуниң билән асмандин мәшъәлдәк ялқунлап янған чоң бир юлтуз чүшти; у дәрияларниң үчтин бириниң вә булақларниң сулири үстигә чүшти. [11] Юлтузниң исми «Кәкрә» еди. Суларниң үчтин бири кәкридәк болуп кәтти, сулар аччиқ болуп кәткәчкә нурғун адәм судин өлди.
[12] Төртинчи пәриштә канийини чалди; шуниң билән қуяшниң үчтин бири, айниң үчтин бири вә юлтузларниң үчтин бири урулди. Нәтиҗидә, қуяш, ай вә юлтузларниң йоруқлуғиниң үчтин бири қараңғулашти, күндүзниң үчтин биридә йоруқлуқ йоқалди, кечиниң үчтин биридиму шундақ болди.
[13] Йәнә көрдүмки, асманниң оттурисида учуп кетиватқан бир бүркүтниң қаттиқ аваз билән: —

7:15 **«тәхттә Олтарғучи болса уларниң үстигә чедирини сайивән қилиду»** — грек тилида «тәхттә Олтарғучи болса уларниң үстигә Өз чедирини йейип бериду».
7:16 Йәш. 49:10.
7:17 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 5:5-6, 25:8.
7:17 Йәш. 25:8; Зәб. 22:1; Вәһ. 21:4.
8:1 **«Қоза йәттинчи печәтни ачқанда, әрштә йерим саатчә жим-җитлиқ һөкүм сүрди»** — «йәттә печәт» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
8:3 **«хушбуйгаһ... алтун хушбуйгаһ»** — грек тилида «қурбангаһ... алтун қурбангаһ».
8:4 Зәб. 140:2.

«Канайни челишқа тәмшәлгән қалған үч пәриштиниң канай авазлири аңланса йәр йүзидә туруватқанларниң һалиға вай, вай, вай!» дегинини аңлидим.

9 [1] Бәшинчи пәриштә канийини чалди; мән асмандин йәргә чүшүп кәткән бир юлтузни
көрдүм. Теги йоқ һаңға баридиған қудуқниң ачқучи униңға берилди, [2] У теги йоқ
һаңниң қудуғини ачти. Қудуқтин йоған хумданниң исидәк түтүн өрләп чиқти. Һаңниң
қудуғиниң түтүнидин қуяш вә көкни қараңғулуқ басти. [3] Түтүнниң ичидин йәр йүзигә
чекәткә яғди. Уларға йәр йүзидики чаянлардәк чеқиш күчи берилгән еди. [4] Уларға йәр
йүзидики от-чөпләргә вә һәр қандақ өсүмлүк яки дәл-дәрәқләргә зәрәр йәткүзмәңлар,
пәқәт пешанисидә Худаниң мөһүри болмиған адәмләргила зәрәр қилиңлар, дәп
ейтилди. [5] Уларға адәмләрни өлтүрүшкә әмәс, бәлки бәш айғичә қийнашқа йол қоюлди;
улар йәткүзидиған азап адәмни чаян чаққандикидәк азап еди. [6] Шу күнләрдә, инсанлар
өлүмни издәйду, лекин тапалмайду; өлүмни сеғиниду, лекин өлүм улардин қачиду.

[7] Чекәткиләрниң қияпити худди җәңгә һазирланған атларға охшайтти. Башлирида болса алтун таҗқа охшайдиған бир нәрсә болуп, чирайи адәмниңкигә охшайтти. [8] Чачлири
аялларниң чечиға, чишлири ширниң чишиға охшайтти. [9] Уларниң көкригидики савути
төмүр савутларға охшайтти; қанатлириниң авази җәңгә атланған нурғун ат-һарвуларниң авазиға охшайтти. [10] Чаянларниңкигә охшаш қуйруқлири вә нәштәрлири бар еди.
Адәмни бәш ай азапқа салидиған күч болса қуйруқлирида еди. [11] Уларни идарә қилидиған падишаси, йәни теги йоқ һаңниң пәриштиси бар еди. Униң ибранийчә исми Аваддон; грекчә исми Аполийон еди.
[12] Биринчи «вай» өтүп кәтти. Мана, буниңдин кейин йәнә икки «вай» келиду.

Алтинчи канайниң челиниши; «иккинчи вай»ниң башлиниши

[13-14] Алтинчи пәриштә канийини чалди; мән Худаниң алдидики алтун қурбангаһниң төрт
мүңгүзидин чиққан бир авазни аңлидим, бу аваз канайни тутқан алтинчи пәриштигә:
— Чоң Әфрат дәриясиниң йенида бағлақлиқ төрт пәриштини бошат, деди. [15] Дәл шу саат,
шу күн, шу ай, шу жил үчүн һазирлап қоюлған бу төрт пәриштә инсанларниң үчтин
бирини һалак қилиш үчүн бағлақтин бошитилди. [16] Буларниң атлиқ ләшкәрләр қошунининң сани икки йүз миллион еди. Уларниң санининң җакаланғанлиғини аңлидим.
[17] Ғайипанә көрүнүштә көзүмгә көрүнгән ат вә үстигә мингәнләр мана мундақ еди: атлиқларниң көкригидики савути чоғдәк қизил, көк яқуттәк көк вә гуңгуттәк сериқ еди.
Атларниң башлири ширниң бешидәк еди; уларниң еғизлиридин от, түтүн вә гуңгут
чиқип туратти. [18] Бу үч баладин, йәни атларниң ағзидин чиққан от вә түтүн вә гүнгүрттин инсанларниң үчтин бири өлтүрүлди. [19] Чүнки атларниң күчи еғизлирида вә қуйруқлирида еди; уларниң қуйруқлириниң иланларға охшаш беши болуп, булар билән
адәмни зәхимләндүрәтти.

9:1 Луқа 8:31; Вәһ. 17:8.
9:4 Әз. 9:4; Вәһ. 6:6; 7:3.
9:6 Йәш. 2:19; Йәр. 8:3; Һош. 10:8; Луқа 23:30; Вәһ. 6:16.
9:7 Мис. 10:4.
9:11 **«Униң ибранийчә исми Аваддон; грекчә исми Аполийон еди»** — бу икки исимниң мәнаси «һалак қилғучи».
9:12 Вәһ. 8:13.
9:16 **«буларниң атлиқ ләшкәрләр қошунининң сани икки йүз миллион еди»** — «икки йүз миллион» грек тилида «икки түмән һәссә түмән».
9:17 **«атлиқларниң көкригидики савути чоғдәк қизил, көк яқуттәк көк вә гуңгуттәк сериқ еди»** — «чоғдәк қизил, көк яқуттәк көк вә гуңгуттәк сериқ еди» яки «от, көк яқут вә гуңгуттин еди».

[20] Қалған инсанлар, йәни бу балаю-апәтләрдин өлтүрүлмәй қалғанлар өз қоллириниң
әмәллиригә товва қилмиди, йәни жинларға, көрәлмәс, аңлалмас вә маңалмас алтун,
күмүч, туч вә яғач бутларға чоқунуштин ваз кәчмиди. [21] Улар қатиллиқ, сеһиргәрлик,
жинсий бузуқлуқ вә оғрилиқлириғиму товва қилмиди.

Пәриштә вә кичик орам язма

10 [1] Андин кейин, әрштин чүшүватқан йәнә бир күчлүк пәриштини көрдүм. У бир
парчә булут билән йепинған болуп, бешиниң үстидә бир һәсән-һүсән бар еди.
Чирайи қуяшқа, путлири от түврүккә охшайтти; [2] қолида бир кичик ечиқлиқ орам
язма бар еди. У оң путини деңиз үстигә, сол путини қуруқлуққа қоюп туруп, [3] ширниң
һөкиришигә охшаш қаттиқ аваз билән вақириди. У вақириғанда, йәттә гүлдүрмама өз
авазлирини аңлитип сөз қилди.
[4] Йәттә гүлдүрмама сөз қилғанда, дегәнлирини хатириливалмақчи болуп тураттим. Би-
рақ асмандин: —
«Йәттә гүлдүрмаминиң ейтқанлирини мөһүрләп, уларни хатирилимә» дегән авазни
аңлидим. [5] Деңиз һәм қуруқлуқниң үстидә турған, мән көргән у пәриштә оң қолини
асманға көтирип, [6] асманлар һәм уларда болғанларниң һәммисини, йәр-зимин һәм
униңда болғанларниң һәммисини, деңиз һәм униңда болған һәммисини Яратқучи,
йәни әбәдил-әбәткичә һаят Яшиғучи билән қәсәм қилип:
— Вақит йәнә кәйнигә сүрүлмәйду; [7] бәлки йәттинчи пәриштә канай челиш алдида, йәни
авази аңлиниш алдидики күнләрдә, Худаниң Өз қул-хизмәткарлири болған пәйғәмбәр-
ләргә хуш хәвирини йәткүзгинидәк Униң сири түгәллинип, әмәлгә ашиду, — деди.
[8] Мән асмандин аңлиған аваз маңа йәнә сөзләп:
— Берип, деңиз һәм қуруқлуқниң үстидә турған пәриштиниң қолидики ечиқлиқ орам
язмини алғин, деди.
[9] Мән берип, пәриштиниң кичик орам язмини маңа беришини соридим. У маңа:
— Буни елип йә! Ашқазиниңни зәрдаб қилиду, бирақ ағзиң һәсәлдәк татлиқ болиду, де-
ди.
[10] Мән шуниң билән кичик орам язмини пәриштиниң қолидин елип йедим; дәрвәқә ағ-
зимға һәсәлдәк татлиқ тетиди, лекин йегәндин кейин ашқазиним зәрдаб болди. [11] Шу-
ниң билән маңа:
— Сән көп милләтләр, әлләр вә һәр хил тилларда сөзлишидиғанлар вә падишалар тоғри-
сидики вәһий-бешарәтләрни йәнә жакалишиң лазим, дейилди.

9:20 Зәб. 113:12, 13, 14, 15; 134:15.
10:1 Мат. 17:2; Вәһ. 1:15.
10:4 **«Йәттә гүлдүрмаминиң ейтқанлирини мөһүрләп, уларни хатирилимә»** — демәк, бу сөзләрни мәхпий тут.
10:4 Дан. 8:26; 12:4.
10:5 Дан. 12:7.
10:6 Вәһ. 11:15.
10:9 **«...Буни елип йә! Ашқазиниңни зәрдаб қилиду, бирақ ағзиң һәсәлдәк татлиқ болиду»** — көчмә мәнаси «саңа авал бирхил хошаллиқ йәткүзиду, лекин кейин жүригиңни ечиштуриду» дегәндәк болиду. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Әз.» 2:6-3:3.
10:9 Әз. 3:1.
10:10 **«Мән шуниң билән кичик орам язмини пәриштиниң қолидин елип йедим...»** — «орам язмини йейиш» бизниңчә Юһанна мәзмунини йәткүзүши керәк болидиған, төвәндики 11-19-баплардики бешарәтләр билән бағлиқ. «Қошумчә сөз»имиздә у тоғрилиқ тохтилимиз.

Икки гувачи; «иккинчи вай»ниң давами

11 [1] Маңа өлчигүч һасидәк бир қомуш берилип, мундақ дейилди:
«Барғин, Худаниң ибадәтханиси, қурбангаһи вә у йәрдә ибадәт қиливатқанларни
өлчигин. [2] Лекин ибадәтханиниң ташқириқи һойлисини өлчимәй қой, чүнки у йәр ят
таипиләргә берилди, шуниң билән муқәддәс шәһәр қириқ икки ай дәпсәндә қилиниду.
[3] Мән икки гувачимға қудрәт беримән, шуниң билән улар бөз кийим кийип, вәһий-бе-
шарәтләрни бир миң икки йүз атмиш күн йәткүзиду». [4] (булар йәр-зиминниң Рәбби ал-
дида турған икки түп зәйтун дәриғи вә икки чирақдандур).
[5] Бирәрси уларни зәхимләндүрмәкчи болса, еғизлиридин от пүркүлүп чиқип, дүшмән-
лирини йәп түгитиду. Уларни зәхимләндүрмәкчи болғанлар мана шундақ өлтүрүли-
ду. [6] Улар бешарәт-вәһийни йәткүзгән күнләрдә ямғур яғдурмаслиққа асманни етиве-
тиш қудритикә егә; суларни қанға айландуруш вә һәр хил бала-ваба билән йәр-зиминни
халиған вақитта уруш қудритигиму егә. [7] Уларниң гувалиқ вәзиписи аяқлишиши билән,
теги йоқ һаңдин чиқидиған дивә улар билән елишиду вә уларни йеңип өлтүриду.
[8] Җәсәтлири роһий җәһәттин Содом вә Мисир дәп атилидиған шу катта шәһәрниң ғол
кочисида ятиду; шу йәрдә уларниң Рәббиму крестләнгән еди. [9] Һәр милләттин, һәр қә-
билидин вә һәр хил тилда сөзлишидиғанлардин, һәр әлдин болған адәмләр уларниң
җәсәтлиригә үч йерим күн тикилип қарайду вә җәсәтләрниң йәрликкә қоюлушиға йол
қоймайду. [10] Йәр йүзидә туруватқанлар уларниң бу һалидин хошаллинип, тәбрикли-
шип, бир-биригә һәдийәләр әвәтишиду; чүнки бу икки пәйғәмбәр йәр йүзидикиләрни
қийнайтти.
[11] Лекин үч йерим күндин кейин, Худадин кәлгән һаятлиқ нәпәси иккиләнгә кирди,
улар орнидин пут тирәп турди; уларға қараватқанларниң үстигә чоң бир қорқунуч чүш
ти. [12] Андин улар иккәйләнгә әрштин кәлгән: — «Бу яққа чиқ!» дегән жуқури бир авазни
аңлиди; шуниң билән улар дүшмәнлириниң көз алдида бир булут ичидә асманға көти-
рилди. [13] Дәл шу саат ичидә шиддәтлик йәр тәврәш йүз бәрди, шәһәрниң ондин бири
гумран болуп, йәттә миң киши һалак болди. Қалғанлири дәккә-дүккигә чөмүп, әрштики

11:1 **«Барғин, Худаниң ибадәтханиси, қурбангаһи вә у йәрдә ибадәт қиливатқанларни өлчигин»** — қизиқ йери шуки, Юһанна муқәддәс ибадәтханини вә униңда ибадәт қилғучиларни өлчигин дәп буйрулғини билән у бизгә буларниң өлчәмлирини ейтмайду. Бу ишниң әһмийити тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә азрақ тохтилимиз. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Әз.» 40:3 қатарлиқлар, «Зәк.» 2:1-4.

11:1 Әз. 40:3-49; Әz. 41; Әz. 42; Әz. 43.

11:2 Вәһ. 13:5.

11:3 **«икки гувачим... бөз кийим кийип...»** — кона заманларда «бөз кийим кийиш» товва қилиш яки матәм тутушни билдүрәтти. Шүбһисизки, бу иш уларниң товва қилиш һәққидики хәвәрни тәкитләш үчүн болиду.

11:4 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәк.» 4:1-7.

11:4 Зәк. 4:3,14.

11:6 Мис. 7; 8; 9; 10; 12; 1Пад. 17:1.

11:7 **«теги йоқ һаңдин чиқидиған дивә улар билән елишиду»** — грек тилида «теги йоқ һаңдин чиқидиған дивә улар билән урушиду».

11:7 Дан. 7:21; Вәһ. 13:7,11.

11:8 **«роһий җәһәттин Содом вә Мисир дәп атилидиған шәһәр»** — Содом еғир бузуқлуққа чөмгән еди, Мисир болса Худаниң бәндилиригә нисбәтән әслидә уларни әсир қиливалған «бу рәзил дуния»ниң символидур. Шәһәрниң «роһий җәһәттин» шу намларда болуши «Рим» яки «Бабил (Бабилон)»ни көрситиши мумкин; шәһәр һәрһалда ахирқи заманда бу рәзил дунияниң күч-қудритигә әң чоң намайәндә болуши керәк.Бәзи алимлар шәһәрни Йерусалим дәп қарайду.

11:8 Вәһ. 7:2, 5; 18:10.

11:11 **«Худадин кәлгән һаятлиқ нәпәси иккиләнгә кирди...»** — грек тилида «нәпәс» вә «роһ» бирла сөз билән ипадилиниду.

11:11 Әз. 37:5,10

11:12 **«улар иккәйләнгә әрштин кәлгән: — «Бу яққа чиқ!» дегән жуқури бир авазни аңлиди»** — бәзи қедимки көчүрмиләрдә: «Мән улар иккилиси өзлиригә әрштин кәлгән: — «Бу яққа чиқ!» дегән жуқури бир авазни аңлидим» дейилиду.

Худани улуқлашти.
[14] Иккинчи «вай» өтүп кәтти; мана, үчинчи «вай» келишкә аз қалди.

Йәттинчи пәриштиниң канай челиши; «үчинчи вай»

[15] Андин йәттинчи пәриштә канийини чалди; әрштә жуқури авазлар аңлинип мундақ дейилди: —
«Дунияниң падишалиғи Пәрвәрдигаримиз
Вә униң Мәсиһиниң падишалиғи болди,
У әбәдил-әбәткичә һөкүм сүриду».
[16] Худаниң алдида өз тәхтлиридә олтарған жигирмә төрт ақсақал йәргә жиқилип баш қоюп, Худаға сәждә қилип мундақ дейишти: —
[17] «Шүкүрләр ейтимиз саңа,
И бар Болғучи вә бар болған һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худа,
Чүнки улуқ қудритиңни қолуңға елип,
Һөкүмүңни жүргүзүшкә башлидиң.
[18] Әлләр ғәзәпләнгән еди,
Әнди Сениң ғәзивиң йетип кәлди!
Өлгәнләрни сорақ қилиш,
Қул-хизмәткарлириң болған пәйғәмбәрләрни,
Муқәддәс бәндиләрни,
Төвән яки катта болсун намиңдин қорққанларни инъамиға егә қилиш,
Йәр йүзини һалак қилғанларни һалак қилиш вақти кәлди».

[19] Андин Худаниң әрштики ибадәтханиси ечилди вә униң әһдә сандуғи ибадәтханида
көрүнди; чақмақлар, түрлүк авазлар, гүлдүрмамилар , йәр тәврәш вә дәһшәтлик мөлдүр
болди.

Аял, оғул бала вә әждиһа

12 [1] У чағда, әрштә әҗайип бир карамәт пәйда болди — у қуяшни йепинчақлиған,
путлириниң астида ай, бешида он икки юлтузлуқ таҗ бар бир аял еди. [2] У һамилдар
болуп, толғақ йәп туғуш азавида дад-пәряд көтәрди. [3] Андин әрштә йәнә бир аламәт
көрүнди — мана, йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк, йәттә бешида йәттә таҗ бар болған чоң
бир қизил әждиһа туратти. [4] У қуйруғи билән асмандики юлтузларниң үчтин бирини
сүпүрүп, уларни йәр йүзигә чөрүвәтти. Әждиһа туғай дәп қалған аял йәңгигән һаман
униң балисини ялмап жутувәтмәкчи болуп униң алдида турди. [5] Аял бир бала, йәни
пүтүн әлләрни төмүр һасиси билән падичидәк бақидиған бир оғул туғди. Бала болса

11:13 **«йәттә миң киши һалак болди»** — грек тилида «йәттә миң нам һалак болди».
11:14 Вәһ. 8:13; 9:12; 15:1.
11:17 Вәһ. 1:4, 8; 4:18; 16:5.
11:19 Вәһ. 15:5.
12:2 **«У аял һамилдар болуп, толғақ йәп туғуш азавида дад-пәряд көтәрди...»** — аял тоғрилиқ үч пикир бар; у яки (1) җамаәтни; яки (2) бүви Мәрйәм; яки (3) Исраилни билдүриду. Бизниң униң Исраилни билдүридиғанлиғиға қилчә гуманимиз йоқ.
–һәзрити Йүсүпниң Тәврат, «Яритилиш» 37-бапта хатириләнгән чүшини көрүң. «Аял» җамаәт болуши мүмкин әмәс, чүнки «аял» Мәсиһни туғиду (5-айәт). 12:17ниму көрүң.
12:4 **«У әждиһа қуйруғи билән асмандики юлтузларниң үчтин бирини сүпүрүп, уларни йәр йүзигә чөрүвәтти...»** — бу вәһий бизниңчә Шәйтанниң әслидә әрштә Худаға қарши көтәргән исиянини көрситиду. Бундақ шәрһ тоғра болса, пәриштиләрниң үчтин бири исиянға қошулуп һазирқи җинлар болуп чиққан.

Худаниң вә Униң тәхтиниң алдиға ғаччидә елип чиқилди. [6] Аял чөлгә қачти; у йәрдә
униң 1260 күн беқилиши үчүн униңға Худа тәрипидин һазирлап қоюлған бир жай бар
еди.
[7] Андин әрштә жәң болди. Баш пәриштә Микаил вә униң пәриштилири әждиһа билән
жәң қилғили турди; әждиһаму өз пәриштилири билән уларға етилди. [8] Лекин у үстүн-
лүк қазиналмиди, униңға вә пәриштилиригә әрштә турушқа орун қалмиди. [9] Шуниң
билән зор әждиһа, йәни Иблис вә Шәйтан дәп аталған, пүтүн жаһанни аздурғучи һелиқи
қедимий илан йәр йүзигә ташланди. Униң пәриштилириму униң билән тәң ташланди.
[10] Андин мән әрштә жуқури бир авазниң мундақ дегәнлигини аңлидим: —

«Кәлди Худайимизниң нижатлиғи, қудрити, падишалиғи вә Униң Мәсиһиниң һоқуқи!
Чүнки қериндашлиримизниң үстидин Худайимизниң алдида кечә-күндүз шикайәт қи-
лип турған шикайәт қилғучи әрштин ташливетилди;
[11] қериндашлар униң үстидин Қозиниң қени вә уларниң гувалиқ сөзи билән ғалип кәл-
ди;
Улар һәтта өлүмни көзигә илмай өз женини әзиз көрмиди.
[12] Шуниң үчүн, шатлиниңлар, әй әршләр вә уларда туруватқалар!
Лекин һалиңларға вай, әй йәр вә деңизлар!
Чүнки Иблис үстүңларға чүшти;
Вақтиниң аз қалғанлиғини билгәч,
Ғәзәп-қәһри билән кәлди!».
[13] Әждиһа өзиниң йәр йүзигә ташланғанлиғини көрүп, оғул балини туққан аял-
ни қоғлашқа башлиди. [14] Аялниң иланниң йүзидин далдилиниши, чөлдә өзи үчүн
һазирланған маканиға берипбир мәзгил, икки мәзгил вә йерим мәзгил беқилсун дәп шу
йәргә учуп кетиши үчүн, униңға йоған бир бүркүтниң икки қанити берилди. [15] Андин
илан аялниң арқисидин ағзи билән дәриядәк су пүркүп, уни сәл билән еқитип йоқат-
мақчи болди. [16] Лекин зимин аялға ярдәм қилип, ағзини ечип, әждиһа ағзидин пүркүп
чиқарған дәрияни жутувәтти. [17] Буниң билән әждиһаниң аялға қаттиқ ғәзиви келип,
униң қалған нәсли, йәни Худаниң әмирлиригә әмәл қилип, Әйсаниң гувалиғини тутқан
пәрзәнтлири билән жәң қилғили кәтти; у деңиз саһили үстидә туратти.

Деңиздин чиққан дивә

13 [1] Андин, деңиздин он мүңгүзлүк, йәттә башлиқ бир дивиниң чиқиватқанлиғини
көрдүм. Униң һәр бир мүңгүзидә бирдин таж бар еди, һәр бир бешида күпүрлүк

12:5 Зәб. 2:9; Вәһ. 2:27.
12:6 Вәһ. 11:3.
12:7 **«Баш пәриштә Микаил»** — баш пәриштә Микаилниң Исраил хәлқини қоғдаш үчүн алаһидә мәсъулийити бар («Дан.» 10:13, 21, 12:1 вә «Йәһ.» 9ни көрүң).
12:8 Дан. 2:35.
12:9 Луқа 10:18; Вәһ. 20:2.
12:12 Зәб. 95:11; Йәш. 49:13; Вәһ. 8:13.
12:14 **«бир мәзгил, икки мәзгил, вә йерим мәзгил»** — 1260 күн, тәхминән үч йерим йил. «Дан.» 7:25, 12:7ни, изаһатлири вә «Даниял»дики «қошумчә сөз»ниму көрүң.
12:14 Вәһ. 2:6.
12:17 **«Әйсаниң гувалиғини тутқан пәрзәнтлири»** — яки Әйса тоғрилиқ гувалиқ беридиғанлар, яки У Өзи бәргән гувалиқни чиң тутқанларни көрситиду. Бизниңчә авалқиси тоғра.

намлири йезиқлиқ еди. [2] Мән көргән бу дивә илпизға охшайтти, путлири ейиқниң
путлириға, ағзи болса ширниң ағзиға охшайтти. Әждиһа униңға өз қудрити, тәхти вә
зор һоқуқини бәрди. [3] Дивиниң башлиридин бири әҗәллик яриланғандәк туратти.
Лекин, бу әҗәллик яра сақайған еди. Пүткүл дуния дивигә һәйрануһәс болуп униңға
әгәшти.[4] Әждиһа дивигә сәлтәнәтлик һоқуқ бәргәчкә улар әждиһаға чоқунушти. Улар
йәнә дивигиму чоқунуп: — Дивиниң тәңдиши барму? Униң билән кимму елишалисун?
— деди.
[5] Дивигә тәкәббурлуқ вә күпүрлүк қилидиған еғиз берилди; униңға қириқ икки ай иш
көрүшкә һоқуқ берилди. [6] У Худаға күпүрлүк қилғили — Униң намиға вә Униң дәр-
гаһиға, шундақла әршни макан қилғанларға күпүрлүк қилғили ағзини ачти. [7] Униң
муқәддәс бәндиләргә қарши җәң қилип, уларниң үстидин ғалип келишигә йол қоюл-
ди; һәр қәбилә, һәр милләт, һәр хил тилда сөзлишидиған әлләргә һөкүмранлиқ қилиш
һоқуқи униңға берилди. [8] Йәр йүзидикиләрниң һәммиси — аләм апиридә болғандин
буян боғузлинип болған Қозиниң һаятлиқ дәптиригә нами йезилмиғанлар болса,
униңға сәҗдә қилиду.
[9] Қулиқи барлар, буни аңлисун!

[10] ««Туткун болиду» дәп бекитилгәнләр чоқум туткун болиду, «қиличлиниду» дәп беки-
тилгәнләр чоқум қиличлинип өлиду».

Муқәддәс бәндилириниң сәври-тақити вә етиқади мана шу ишларда мәлум болиду.

Йәрдин чиққан дивә

[11] Мән йәрдин чиқиватқан йәнә бир дивини көрдүм. Униң қозиниңкидәк кичик икки
мүңгүзи бар еди, лекин авази әждиһаниңкидәк чиқатти. [12] У авалқи дивигә вакалитән
униң пүтүн һоқуқини жүргүзүп, йәр йүзини вә униңда туруватқанларни әҗәллик яри-
си сақайған авалқи дивигә чоқундуриду. [13] У зор мөҗизилик аламәтләрни көрситәтти,
һәтта кишиләрниң көз алдида асмандин йәр йүзигә от яғдуратти. [14] У авалқи дивигә

13:1 **«деңиздин он мүңгүзлүк, йәттә башлиқ бир дивиниң чиқиватқанлиғини көрдүм»** — Адәм атимиз Худаниң образида болғандәк (кейин гуна қилғачқа бу образ бузулған, әлвәттә), андин Мәсиһ Өзи Худаниң мукәммәл образи, шундақла йәр йүзидики вәкили болғандәк, бу «дивә» 12-бапта көрүнгән Шәйтанниң топтоғра (йәттә башлиқ он мүңгүзлүк) образидур. Йәнә бир қизиқ иш шуки, у көрүнүштә Мәсиһгә охшаш «өлүмдин тирилгән» болиду (3-айәт). Шуниң билән биздә қилчә гуман йоқки, бу дивә Шәйтанниң йәр йүзидики вәкили, йәни Мәсиһниң рәқиби болған адәм — дәҗҗалниң өзини көрситиду.
13:1 Дан. 7:20; Вәһ. 17:3.
13:2 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Дан.» 7:1-8.
13:4 Вәһ. 18:18.
13:5 Вәһ. 11:2.
13:6 **«...Униң намиға вә Униң дәргаһиға... күпүрлүк қилғили...»** — яки «... Униң намиға вә Униң туралғу чедириға... күпүрлүк қилғили...». «Униң дәргаһи» яки әрштики туралғуси яки йәр йүзидики ибадәтханисини көрсәткән болса керәк.
13:7 Дан. 7:21; Вәһ. 11:7.
13:8 **«аләм апиридә болғандин буян боғузлинип болған Қозиниң һаятлиқ дәптиригә нами йезилмиғанлар болса»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «аләм апиридә болғандин буян, боғузланған Қозиниң һаятлиқ дәптиригә нами йезилмиғанлар болса,...»
13:8 Мис. 32:33; Фил. 4:3; Вәһ. 3:5; 17:8; 20:12; 21:27.
13:10 **««қиличлиниду» дәп бекитилгәнләр чоқум қиличлинип өлиду»** — башқа бир көчүрмидә: «Ким қиличлап өлтүрсә, қиличлинип өлтүрүлүши муқәррәр» дегән сөзләр тепилиду. Бу сөз Рәббимизниң «Мат.» 26:52дә дегән сөзлиригә мас келиду.
13:10 Яр. 9:6; Мат. 26:52; Вәһ. 14:12.
13:11 Вәһ. 11:7.
13:12 Вәһ. 19:20.
13:13 2Тес. 2:9; Вәһ. 16:14.

вакалитән көрситишкә һоқуқландурулған аламәтләр билән йәр йүзидә туруватқан-
ларни аздуруп, уларға «қилич билән яриланған, лекин тирик қалған» дегән авалқи
дивигә атап бир бут-һәйкәл ясап тикләшни тапилиди. [15] Дивиниң бут-һәйкилигә нәпәс
киргүзүп, униңға уни сөзләләйдиған қилиш вә униңға чоқунмиғанларниң һәммисини
өлтүргүзүш қудрити берилди. [16] У төвән вә катта, бай вә кәмбәғәл, һөр вә қулларниң
һәммисини оң қоли яки пешанисигә тамға бастурушқа мәҗбурлиди. [17] У йәнә бу тамға,
йәни дивиниң нами яки униң намидики рәқәм бесилғанлардин башқа һеч ким бир нәр-
сә сетивалалмайду яки саталмайду, дәп бекитти.
[18] Мана бу йәрдә һекмәт бар. Әқил-парасити барлиги кишиләр дивиниң рәқимини һеса-
плап бақсун; чүнки бу рәқәм бир адәмниң рәқими болиду. Униң рәқими 666дур.

Қутқузувелинғанларниң мәдһийә күйи

14 [1] Андин мән көрдүмки, мана, Қоза Зион теғи үстидә туратти. Униң йенида
пешанисигә Өз нами вә Атисиниң нами йезилған бир йүз қириқ төрт миң киши
бар еди. [2] Асмандин худди шарқирап еқиватқан нурғун суларниң авазидәк вә қаттиқ
гүлдүрмаминиң авазидәк бир авазни аңлидим. Мән аңлиған аваз йәнә чилтарчилар
чилтарларни чалған авазға охшайтти; [3] һелиқи кишиләр тәхтниң, төрт һаят мәхлуқниң
вә ақсақалларниң алдида йеңи бир күйни ейтишти. Бу күйни гуналириниң бәдили
төлинип бу дунийадин азат қилинған кишиләрдин бир йүз қириқ төрт миңдин башқа
һеч ким үгинәлмәйтти. [4] Улар аяллар тәрипидин гунада булғанмиған, чүнки улар
пак адәмләрдур. Қоза нәгә барса, уларму Униңға әгишип шу йәргә бариду. Улар бәдәл
билән инсанлар арисидин Худаға вә Қозиға һосулниң тунҗа мевисидәк болуш үчүн
сетивелинған. [5] Улар әйипсиз болуп, ағзидин һеч ялған сөз чиқмайду.

Үч пәриштә елип кәлгән хәвәрләр

[6] Андин мән асманниң оттурисида учуп җүргән башқа бир пәриштини көрдүм. Униңға
йәр йүзидә туруватқанларға, йәни һәр бир әл, қәбилә, һәр хил тилда сөзлишидиғанлар,
һәр милләтләргә елип йәткүзүши үчүн мәңгүлүк хуш хәвәр тапшурулди. [7] У жуқури аваз
билән:

13:14 Қан. 13:2; Мат. 24:24; Вәһ. 16:14; 19:20.
13:15 Вәһ. 19:20.
13:17 Вәһ. 14:11.
13:18 **«бу рәқәм бир адәмниң рәқими болиду»** — яки «бу рәқәм инсанниң рәқими болиду». **«Әқил-парасити барлиги кишиләр дивиниң рәқимини һесаплап бақсун... униң рәқими 666дур»** — «дивиниң рәқимини һесаплаш» мурәккәп иш әмәс. Биз «қошумчә сөз»имиздә шу кона заманлардики һесаплаш түзүмини җәдвәлдә көрситимиз. Бу бабдики башқа бәзи муһим ишлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
13:18 Вәһ. 17:9.
14:1 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәб.» 47-күй, «Ибр.» 12:18-29.
14:1 Вәһ. 7:4; 2Тар. 23:7
14:2 Вәһ. 1:15; 5:8.
14:3 Вәһ. 5:9.
14:4 **«чүнки улар пак адәмләрдур»** — «пак адәмләр» болса грек тилида адәттә бу сөз җинсий мунасивәтни өткүзмигән кишиләрни көрситиду. Мошу йәрдә (1) әмәлий шу мәнада (2) яки роһий җәһәттә көчмә мәнада (3) яки икки мәнада тәң болуши мүмкин. Айәттин көрүнидуки, улар һәммиси оғул балилар. **«улар бәдәл билән инсанлар арисидин Худаға вә Қозиға һосулниң тунҗа мевисидәк болуш үчүн сетивелинған»** — «һосулниң тунҗа мевиси»ниң өз қиммити бар, әлвәттә; Тәврат дәвридә Исраиллар дайим «һосулниң тунҗа мевиси» Худаға (нәзир қилип) атайтти. Бу ишлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизниму көрүң.
14:4 2Кор. 11:2.
14:5 **«Улар әйипсиз болуп, ағзидин һеч ялған сөз чиқмайду...»** — мошу йәрдә бәзи кона көчүрүлмиләрдә «чүнки улар Худаниң тәхти алдида әйипсиз испатлиниду» дегән сөзләр қошулиду.
14:5 Зәф. 3:13; Әф. 5:27.

— Худадин қорқуңлар, Уни улуқлаңлар! Чүнки Униң сот қилиш саити йетип кәлди; асманни, зиминни, деңизни вә су булақлирини Яратқучиға сәҗдә қилиңлар! — дәйтти.
[8] Униң кәйнидин иккинчи пәриштә келип мундақ деди: «Ғулиди! Катта шәһәр Бабил ғулиди, у өз зина-бузуқлуғиниң сәвдалиқ шарабини пүткүл әлләргә ичкүзгән».
[9] Алдинқи икки пәриштиниң кәйнидин йәнә бир пәриштә, йәни үчинчи пәриштә жуқури аваз билән мундақ деди: —
«Кимдиким дивигә вә униң бут-һәйкилигә чоқунса, униң тамғисини пешанисигә яки қолиға қобул қилса, [10] Худаниң қәһриниң әбҗәш қилинмиған сап шарабини Униң ғәзиви билән толған қәдәһтә ичиду. У муқәддәс пәриштиләрниң вә Қозиниң алдида от вә гуңгуттә қийнилиду. [11] Уларниң қийнилишлиридин чиққан ис-түтәкләр әбәдил-әбәт пурқирап туриду; дивигә вә униң бут-һәйкилигә чоқунғанлар яки униң наминиң тамғисини қобул қилғанларға кечә-күндүз арамлиқ болмайду».
[12] Муқәддәс бәндилириниң сәври-тақити вә етиқади мана шу ишларда мәлум болиду.
[13] Мән йәнә асманда мундақ бир авазни аңлидим: —
«Бу сөзни яз: «Буниңдин кейин Рәбдә вапат болуп өлгәнләр бәхитликтур!
— Дурус, дәйду Роһ, — улар һазир өз ишлиридин тохтап арам алалайду. Чүнки қилған әмәллири уларға әгишип келиду»».

Йәр йүзидин алған икки орма

[14] Мән көрдүмки, мана бир парчә ақ булут, булутниң үстидә бешиға алтун таҗ кийгән, қолида өткүр бир оғақ тутқан Инсаноғлиға охшайдиған бириси олтиратти. [15] Ибадәтханидин башқа бир пәриштә чиқип, булутниң үстидә Олтарғучиға жуқури аваз билән:
— Орғиқиңни сал вә орушқа башла! Чүнки орма вақти кәлди, йәр йүзидики зираәтләр пишип йетилди, деди.

[16] Булут үстидә Олтарғучи орғиқини йәр йүзигә салди вә йәр йүзидики зираәтләр орулди.
[17] Әрштә болған ибадәтханидин йәнә бир пәриштә чиқти. Униңму өткүр бир орғиқи бар еди. [18] Арқидинла, отни башқуридиған йәнә бир пәриштә қурбангаһдин чиқип, өткүр оғақ тутқан пәриштигә жуқури аваз билән:
— Өткүр орғиқиңни селип, йәр йүзидики үзүм телиниң сапақлирини жиғивал, чүнки үзүмлири пишип йетилди, — деди.
[19] Буниң билән пәриштә орғиқини йәр йүзигә салди вә йәрдики үзүм телиниң мевилирини жиғип, Худаниң қәһриниң чоң шарап көлчигигә ташлиди. [20] Шәһәрниң сирти-

14:7 Яр. 1:1; Зәб. 32:6; 124:8; 146:6; Рос. 14:15; 17:24.
14:8 **«у өз зина-бузуқлуғиниң сәвдалиқ шарабини пүткүл әлләргә ичкүзгән»** — «сәвдалиқ» тоғрилиқ: грек тилида «сәвдаси» дегән сөз икки бислиқ сөз болуп, йәнә «ғәзәп» дегән мәнасиму бар; шүбһисизки, мошу йәрдә буниң иккинчи мәнада кәлгән; Бабилниң шарабини ичкәнләр Худаниң қаттиқ ғәзивигә учрайду.
14:8 Йәш. 21:9; Йәр. 51:8; Вәһ. 16:19; 17:5; 18:2,10,21.
14:10 Вәһ. 16:19; 18:6; 19:20.
14:11 Вәһ. 19:3.
14:12 Вәһ. 13:10.
14:13 **«дурус, дәйду Роһ»** — «Роһ» болса Муқәддәс Роһ. **«қилған әмәллири уларға әгишип келиду»** — демәк, әмәллириниң инъами бешиға чүшиду.
14:14 **«Инсаноғлиға охшайдиған бириси»** — бизниңчә, бу зат Мәсиһ болуши керәк. Чүнки «Йо.» 3:11-14дә «орма ориғучи»ниң Худаниң Өзи екәнлиги көрүниду.
14:14 Әз. 1:26; Дан. 7:13; Вәһ. 1:13.
14:15 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йо.» 3:11-14.
14:15 Йо. 3:13; Мат. 13:39.
14:18 **«отни башқуридиған йәнә бир пәриштә»** — бәлким әрштики ибадәтханиниң қурбангаһидики отқа мәсъул болған пәриштә. **«йәр йүзидики үзүм тели...»** — яки «йәр йүзидики үзүмзар...».
14:19 **«йәрдики үзүм тели»** — яки «йәрдики үзүмзар».
14:19 Вәһ. 19:15.

дики шарап көлчигидики үзүмләр дәссилип, шәрбәтлири қан болуп, атниң тизгинигә
чиқидиған егизликтә үч йүз чақирим жирақлиққа акти.

«Йәттә чинә» — ахирқи йәттә балаю-апәт

15 [1] Асманда зор һәм карамәтлик йәнә бир аламәтни, йәни ахирқи йәттә балаю-
апәтни тутуп турған йәттә пәриштини көрдүм (ахирқи балаю-апәт дейилиштики
сәвәп, Худаниң ғәзиви булар билән ахирлишиду).

[2] Мән йәнә от арилаш әйнәк деңизидәк бир көрүнүшни һәм әйнәк деңизниң үстидә
турған, дивә вә униң бут-һәйкили вә наминиң рәқими үстидин ғалип кәлгәнләрни
көрдүм. Уларниң қоллирида Худа бәргән чилтарлар болуп, [3] улар Худаниң қул-хизмәт-
кари болған Мусаниң күйини һәм Қозиниң күйини ейтишатти: —

«Улуқ вә карамәт Сениң қилғанлириң,
И һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худа,
Йоллириң адил вә һәқтур,
И пүткүл әлләрниң Падишаси!
[4] И Пәрвәрдигар, ким сәндин қорқмайдиған,
Намиңни улуқлимайдиған болалисун?
Чүнки бирдин-бир муқәддәс Өзәңдурсән;
Барлиқ әлләр алдиңға келиду,
Саңа сәждә қилиду;
Чүнки һәққаний қилғанлириң ашкарә болди».

[5] Бу ишлардин кейин, мән көрдүмки, мана әрштики ибадәтхана, йәни һөкүм-гувалиқ
чедири ечилди! [6] Йәттә балаю-апәтни өз илкидә тутқан йәттә пәриштә пакиз, пақирап
туридиған либас кийгән, көксигә алтун кәмәр бағлиған һалда ибадәтханидин чиқти.
[7] Төрт һаят мәхлуқниң бири йәттә пәриштигә әбәдил-әбәт яшайдиған Худаниң қәһри
билән толған йәттә алтун чинини бәрди. [8] Ибадәтхана Худаниң шан-шәриви вә қудрити-
дин түтүн билән лиқ толди. Йәттә пәриштиниң йәттә балаю-апити аяқлашмиғичә, һеч
ким ибадәтханиға кирәлмиди.

14:20 **«шәһәрниң сиртидики шарап көлчигидики үзүмләр дәссилип,...»** — «шәһәр» мошу йәрдә бәлким Йерусалимни көрситиду. **«үч йүз чақирим»** — грек тилида «бир миң алтә йүз стадийон». Бир стадийон 185 метр, 1600 стадийон 290 километр. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 63:1-6, «Вәһ.» 13:19.
14:20 Йәш. 63:3.
15:1 Вәһ. 11:14.
15:2 Вәһ. 4:6; Мик. 7:18.
15:3 Зәб. 110:2; 138:14; 144:17.
15:4 **«Чүнки һәққаний қилғанлириң ашкарә болди»** — «һәққаний қилғанлириң» яки «чүнки һәққаний һөкүмлириң ашкарә болди». **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәр.» 7:10, «Зәб.» 85:9-10.
15:4 Йәр. 10:7.
15:5 **«һөкүм-гувалиқ чедири»** — Тәврат дәвридә ибадәт чедири «әһдә сандуғи» һәм униң ичидики «он пәрман»ниң макани болған еди. Бу «он пәрман» Худаниң характери вә пәзиләтлирини көрситидиған болғач, чедир бәзидә «һөкүм-гувалиқ чедири» яки «әһдә-гувалиқ чедири» дәп аталған еди. Әрштики «муқәддәс чедир» униңға охшашла Худаниң тәбиити тоғрилиқ алаһидә гувалиқ бәрсә керәк.
15:5 Вәһ. 11:19.
15:6 Вәһ. 1:13.
15:8 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Мис.» 40:34-36, «1Пад.» 8:11-12.
15:8 Мис. 40:34; 1Пад. 8:10; Йәш. 6:4.

Худаниң қәһри толған йәттә чинә

16 [1] Шуниңдин кейин, ибадәтханидин көтирилгән жуқури бир авазниң йәттә пәриштигә: «Бериңлар, Худаниң қәһри толған йәттә чинини йәр йүзигә төкүңлар!» дегәнлигини аңлидим.
[2] Биринчиси берип ченидикини йәр-зиминға төкти. Буниң билән дивиниң тамғиси бесилған вә униң бут-һәйкилигә чоқунғанларда бирхил жиркиничлик һәм азаплиқ чақа-жаһарәт пәйда болди.
[3] Иккинчиси чинидикини деңизға төкти; деңиз сүйи өлүкниң қениға охшаш қанға айланди вә ичидики пүтүн җанлиқлар өлди.
[4] Үчинчиси чинидикини дәрия вә булақларниң сулириға төкти; уларниң сүйиму қанға айланди.[5] Андин мән суларниң пәриштисиниң мундақ дегәнлигини аңлидим: —

«Мошундақ һөкүмләрни чиқиришиңда адил болғансән,
И һазир бар Болғучи, бар болған Муқәддәс Болғучи!
[6] Мошу адәмләр муқәддәс бәндиләр вә пәйғәмбәрләрниң қенини төккәнлиги вәҗидин,
Сән уларға ичкили қан бәрдиң. Улар шуниңға лайиқтур».
[7] Андин қурбангаһниң җававән: —

«Шундақ, и Һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худа,
Һөкүмлириң һәқ вә адилдур»
— дегәнлигини аңлидим.

[8] Төртинчиси чинидикини қуяшниң үстигә төкти; буниң билән қуяшқа инсанларни от билән өртигили қудрәт берилди.
[9] Шуниң билән инсанлар дәһшәтлик қизиқта өртәлди; бирақ улар һеч товва қилмиди вә бу балаю-апәтләрниң Егиси болған Худани улуқлашниң орниға Униң намини қарғашти.
[10] Бәшинчиси чинидикини дивиниң тәхтигә төкти; дивиниң падишалиғини қараңғулуқ басти, кишиләр азаптин тиллирини чишләшти [11] вә ағриқ-азави вә чақа-жараһәтлириниң дәстидин әрштики Худани күпүрлүк қилип қарғишип, қилмишлириға һеч товва қилишмиди.
[12] Алтинчиси чинидикини улуқ Әфрат дәриясиға төкти; шу һаман күнчиқиштин келидиған падишаларниң йолини һазирлашқа дәрияниң сүйи қуриди.[13] Андин мән әждиһаниң, дивиниң вә сахта пәйғәмбәрниң еғизлиридин чиққан пақиға охшайдиған үч напак роһни көрдүм.[14] Булар мөҗизилик аламәтләрни көрситидиған җинларниң роһлири болуп, пүткүл йәр йүзидики падишаларни Һәммигә Қадир Худаниң дәһшәтлик күнидики җәңгә җәм қилишқа уларниң йениға чиқип кетивататти.[15] («мана, Мән оғридәк

16:2 Мис. 9:9,10,11; Вәһ. 13:14, 16,17.
16:3 Мис. 7:20.
16:5 Вәһ. 1:4, 8; 4:8; 11:17.
16:6 Мат. 23:34.
16:7 Вәһ. 15:3.
16:8 **«буниң билән қуяшқа инсанларни от билән өртигили қудрәт берилди»** — «от билән» — демәк, оттәк қизиқлиғи билән. 9-айәтни көрүң.
16:9 Вәһ. 16:11,21.
16:12 **«күнчиқиштин келидиған падишаларниң йолини һазирлашқа дәрияниң сүйи қуриди»** — «күнчиқиштин келидиған падишалар» — Һармагеддонда болған җәңгә қатнишишқа келидиған падишалар (16-айәтни көрүң). **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәр.» 10:46, 36:51, «Вәһ.» 14:9.
16:13 **«сахта пәйғәмбәр»** — қозиниң қияпитидә болған дивә (13:11-17).
16:14 2Тес. 2:9; Вәһ. 13:13; 17:14; 19:19,20; 20:8.

келимән! Ялаңач маңмаслиқ, номуси көрүнмәслиги үчүн, кийимлирини чиң сақлап,
сәгәк турғанлар бәхитликтур!»).
[16] Әнди напак роһлар падишаларни ибранийчә «Һармагеддон» дейилидиған йәргә жәм
қилди.
[17] Йәттинчиси чинидикини һаваға төкти; әрштики ибадәтханидин, тәхттин жуқури бир
аваз көтирилип: «Иш тамам болди!» дейилди.
[18] Шуан чақмақлар чеқилди, түрлүк авазлар вә гүлдүрмамилар аңланди вә дәһшәтлик
бир йәр тәврәш йүз бәрди; инсанлар йәр йүзидә апиридә болғандин бери бунчилик
дәһшәтлик йәр тәврәш һеч болуп бақмиған еди. [19] Катта шәһәр үчкә бөлүнди; һәр қайси
әллердики шәһәрләрму ғулитилди. Шуниң билән катта шәһәр Бабил Худаниң ядиға ке-
чип униң әшәддий қәһрлик шараби билән толған қәдәһ униңға берилди. [20] Барлиқ арал-
лар өзини қачуруп ғайип болди, тағларму йоқ болди; [21] Инсанларниң үстигә һәр бир да-
ниси бир талант еғирлиқта келидиған мөлдүр асмандин яғди. Мөлдүр апити шундақ
дәһшәтлик болдики, адәмләр апәтниң дәстидин Худани күпүрлүк қилип қарғашти.

Чоң паһишә аял «Бабил»

17 [1] Йәттә чиниси бар йәттә пәриштиниң бири келип, маңа сөзләп:
— Бу йәргә кәл, нурғун сулар үстидә олтарған чоң паһишә аялниң тартидиған жа-
засини саңа көрситип қояй. [2] Йәр йүзидики падишалар униң билән бузуқлуқ өткүзди,
йәр йүзидикиләр униң бузуқлуғиниң шарабидин мәс болушти, — деди.
[3] Шуниң билән у пәриштә мени Роһниң илкидики һаләттә бир чөлгә елип барди. У йәрдә
йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк, пүтүн әзайини күпүрлүк намлири қаплиған бир тоқ қизил
дивиниң үстидә олтарған бир аялни көрдүм. [4] Аял сөсүн вә тоқ қизил кийим кийгән
болуп, алтун, қиммәтлик яқут вә мәрвайитлар билән пәрдазланған еди. Қолида жир-
киничлик номуссизлиқлар вә өз бузуқлуғиниң нижасәтлири билән толған бир алтун
қәдәһ бар еди. [5] Пешанисигә бир сир — «Катта Бабил, паһишиләрниң вә дунуядики пүт-
күл жиркиничлик номуссизлиқларниң аниси» дегән нам пүтүклүк еди. [6] Мән аялниң
муқәддәс бәндиләрниң қени вә Әйсаға гувалиқ бәргүчиләрниң қени билән мәс болған-

---

16:15 **«мана, Мән оғридәк келимән!»** — «оғриниң келиши» бәлким күтүлмигән вақитта, туюқсиз келишини көрсәтсә керәк. **«мана, Мән оғридәк келимән! Ялаңач маңмаслиқ, номуси көрүнмәслиги үчүн, кийимлирини чиң сақлап, сәгәк турғанлар бәхитликтур!»** — мошу сөзләрни дегүчи Мәсиһ Өзи. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йо.» 3:14, «һош.» 1:5, 11.

16:15 Мат. 24:43; Луқа 12:39; 1Тес. 5:2; 2Пет. 3:10; Вәһ. 3:3,18.

16:16 **«Әнди напак роһлар падишаларни... жәм қилди»** — грек тилида «Улар уларни... жәм қилди». **«Һармагеддон»** — «Мәгиддо теғи» дегән мәнада. Ибраний тилида топтоғра «Һар-Мәгиддо» дейилиду.

16:17 Вәһ. 21:6.

16:18 Вәһ. 4:5; 8:5.

16:19 **«Катта шәһәр үчкә бөлүнди»** — «Катта шәһәр» Бабилдур (14:8, 18:10 қатарлиқларни көрүң).

16:19 Йәр. 25:15; Вәһ. 14:8,10; 18:5.

16:21 **«Инсанларниң үстигә һәр бир даниси бир талант еғирлиқта келидиған мөлдүр асмандин яғди»** — «бир талант» 45 кило.

16:21 Вәһ. 11:19; 16:9,11.

17:3 **«Шуниң билән у пәриштә мени Роһниң илкидики һаләттәбир чөлгә елип барди»** — мошу жүмлидики «Роһ» яки өз роһини яки Муқәддәс Роһниму көрситиши керәк.

17:3 Вәһ. 13:1; 17:8.

17:4 Вәһ. 18:16.

17:5 **«Пешанисигә бир сир — «Катта Бабил, паһишиләрниң вә дунуядики пүткүл жиркиничлик номуссизлиқларниң аниси» дегән нам пүтүклүк еди»** — «сир» болса Инжилда әслидә йошурун, Худа Өз бәндилиригә ашкарә қилған бир әжайип һәқиқәтни көрситиду.

17:5 2Тес. 2:7.

лиғини көрдүм. Уни көрүп толиму тәәҗҗүп қилип интайин һәйран қалдим. 7 Пәриштә
маңа мундақ деди: —
«Немигә һәйран қалдиң? Аялниң вә уни көтирип турған йәттә башлиқ, он мүңгүзлүк
дивиниң сирини саңа ейтип берәй. 8 Сән көргән дивә бир заманларда бар еди, һазир йоқ;
узун өтмәй теги йоқ һаңдин чиқип, һалакәткә қарап маңиду. Йәр йүзидә туруватқанлар
— дуния апиридә болғандин буян исимлири һаятлиқ дәптиригә пүтүлмигән кишиләр
дивини көрүп интайин һәйран қалиду. Чүнки у бир заманларда бар еди, һазир йоқ, ле-
кин йәнә пәйда болиду. 9 Мана буни чүшинишкә лазим болған һекмәт: — йәттә баш бол-
са у аял олтарған йәттә тағқа, шундақла йәттә падишаға вәкиллик қилиду. 10 Буларниң
бәши жиқилған, бириси бар, йәнә бири техи кәлмиди. У кәлгәндә пәқәт азла вақит тура-
лайду. 11 Бурун бар болған, әнди һазир йоқ болған дивиниң өзи сәккизинчи падишадур,
шундақла у һәм йәттисидин бири болуп һалакәткә қарап маңиду.
12 Сән көргән он мүңгүз он падишадур. Уларниң падишалиқлири техи йоқ, әнди уларға
дивә билән биллә бир саатлик падишалиқ һоқуқи берилиду. 13 Бу падишалар бир ой,
бир нийәттә болуп өз қудрити вә һоқуқлирини дивигә беришиду. 14 Дивә вә падиша-
лар бирлишип Қозиға қарши җәң қилиду. Қоза уларниң үстидин ғалип келиду, чүнки
У рәбләрниң Рәбби, падишаларниң Падишасидур. Униң билән биргә турғанлар болса
чақирилған, талланған вә Униңға садиқ болғанлардур».
15 Пәриштә маңа йәнә:
— Паһишә аял үстидә олтарған, сән көргән сулар болса милләтләр, өз ара топлашқан
нурғун кишиләр, әлләр вә һәр хил тилларда сөзлишидиған кишиләрдур. 16 Сән көргән
он мүңгүз вә дивә бу паһишә аялдин нәпрәтлиниду, уни талан-тараж қилип ялаңачлап
қойиду, униң гөшини йәп, өзини отта көйдүриду. 17 Чүнки Худа Өз сөз-каламлири әмәл-
гә ашқичә, әшу он падишаниң көңлигә Өз ирадисини иҗра қилип, бир қарарда тохти-
шип падишалиқ һоқуқини дивигә бериш нийитини салди.
18 Сән көргән аял йәр йүзидики падишалар үстидин һөкүмранлиқ қилидиған катта
шәһәрдур, — деди.

17:6 **«Әйсаға гувалиқ бәргүчиләр»** — яки «Әйсаниң гувачилири». Биринчи әсирниң ахирқи жиллиридин тартип «гувачи» дегән сөз «Худаниң йолида қурбан болғучи» дегән мәнаниму билдүрәтти. Сәвәви, нурғунлиған етиқатчилар гувалиқ бериш йолида өлүмгә мәһкүм қилинатти.
17:6 Вәһ. 18:24.
17:8 **«Сән көргән дивә бир заманларда бар еди, һазир йоқ; узун өтмәй теги йоқ һаңдин чиқип, һалакәткә қарап маңиду... у бир заманларда бар еди, һазир йоқ, лекин йәнә пәйда болиду»** — бу сирлиқ айәт, шундақла бу бабта бешарәт қилинған башқа ишлар үстидә «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
17:8 Мис. 32:32; Фил. 4:3; Вәһ. 13:8.
17:9 Вәһ. 13:1,18.
17:11 **«бурун бар болған, әнди һазир йоқ болған дивиниң өзи сәккизинчи падишадур, шундақла у һәм йәттисидин бири болуп һалакәткә қарап маңиду»** — биз бу сирлиқ айәт үстидә «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз, әлвәттә.
17:12 **«Сән көргән он мүңгүз он падишадур. Уларниң падишалиқлири техи йоқ, әнди уларға дивә билән биллә бир саатлик падишалиқ һоқуқи берилиду»** — «Дан.» 2:39-43, 7:23-26ни көрүң.
17:12 Дан. 7:20; Вәһ. 13:1.
17:14 1Тим. 6:15; Вәһ. 16:14; 19:16.
17:15 **«өз ара топлашқан нурғун кишиләр...»** — мошу ибарә болса бәлким ахирқи заманларда (1) нурғун кишиләр егә-чақисиз сәрсан жүридиғанлиғи; яки (2) нурғун кишиләр өз дөлити ичидә бир-биригә уюшуп сиясий мәхсәттә гуруһлашқанлиғини көрситиши мүмкин.
17:15 Йәш. 8:7.
17:16 Вәһ. 18:8.
17:18 **«... йәр йүзидики падишалар үстидин һөкүмранлиқ қилидиған катта шәһәр..»** — «катта шәһәр» — оқурмәнләрниң есидә болуши керәкки, у Бабилни көрситиду (1-айәт).
17:18 Вәһ. 16:19.

Бабилниң гумран болуши

18 1 У ишлардин кейин мән чоң һоқуқлуқ йәнә бир пәриштиниң асмандин
чүшүватқанлиғини көрдүм. Йәр йүзи униң җулалилиғидин йоруп кәтти.
2 Пәриштә жуқури аваз билән мундақ вақириди: —
«Ғулиди! Катта шәһәр Бабил ғулиди!
Әнди у җинларниң макани, һәр бир напак роһларниң солақханиси,
һәр бир мәкруһ вә жиркиничлик қушларниң солақ-чаңгиси болди!
3 Чүнки барлиқ әлләр униң зина-бузуқлуғиниң сәвдалиқ шарабидин ичишти;
Йәр йүзидики барлиқ падишалар униң билән бузуқлуқ өткүзүшти,
Йәр йүзидики содигәрләр униң әйш-ишритиниң әлвәкчилигидин бейишти».

4 Асмандин йәнә бир авазни аңлидим: —
«И Мениң хәлқим, униң гуналириға шерик болмаслиғиңлар үчүн,
һәм униң бешиға чүшидиған балаю-апәтләргә учримаслиғиңлар үчүн, униң ичидин чиқиңлар!
5 Чүнки униң гуналири пәләккә йәткидәк догилинип кәткән,
Худа униң һәққанийәтсизликлирини есигә алди.
6 У башқиларға яндурғинидәк униң қилғинини өзигә яндуруңлар;
Униң қилмишлириға мувапиқ икки һәссә қошлап қайтуруңлар;
У башқиларға әбҗәш қилип бәргән қәдәһтә униңға икки һәссә қоюқ әбҗәш қилиңлар.
7 У өзини қанчилик улуқлиған болса,
Қанчилик әйш-ишрәттә яшиған болса,
Униңға шунчилик қийнилиш вә дәрд бериңлар;
У көңлидә: «Мән тул әмәс, бәлки тәхтә олтарған ханишмән;
Мән дәрд-әләмни әсла көрмәймән» дегини түпәйлидин,
8 Бу вәҗидин бир күн ичидила униңға чүшидиған балаю-апәтләр,
Йәни өлүм, дәрд-әләм вә ачарчилиқ келиду,
У от билән көйдүрүлиду;
Чүнки уни сорақ қилғучи Пәрвәрдигар Худа қудрәтликтур!».
9 Униң билән бузуқлуқ қилған вә униң билән әйш-ишрәттә яшиған йәр йүзидики падишалар уни өртигән отниң ис-түтәклирини көргәндә, униң һалиға қарап жиға-зерә көтиришиду.
10 Улар униң тартиватқан азавидин қорқуп, жирақта туруп дәйдуки:
— «Вай исит, вай исит, и катта шәһәр!
Аһ Бабил, күчлүк шәһәр!
Чүнки бир саат ичидила җазайиң бешиңға чүшти!»

18:2 **«һәр бир мәкруһ вә жиркиничлик қушларниң солақ-чаңгиси болди..»** — бәзи қедимки көчүрмиләрдә бу сөзләрдин кейин: «вә һәр бир һарам вә жиркиничлик һайванниң солақ-угиси болди» — дегән сөзләр қошулиду. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 13:19-22, 14:22-23, 21:9, «Йәр.» 50:34-40, 51:36-37.
18:2 Йәш. 13:21; 21:9; 34:11,14; Йәр. 50:39; 51:8; Вәһ. 14:8.
18:3 Вәһ. 14:8; 17:2.
18:4 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 52:11, «Йәр.» 50:8, 51:6-8, 45 қатарлиқлар.
18:4 Яр. 19:12; Йәш. 48:20; 52:11; Йәр. 51:6,45; 2Кор. 6:17.
18:5 **«мунасивәтлик айәт»** — «Зәб.» 35:6.
18:5 Вәһ. 16:19.
18:6 Вәһ. 14:10.
18:7 **«мунасивәтлик айәт»** — «Йәш.» 47:8.
18:7 Йәш. 47:8.
18:8 2Тес. 2:8; Вәһ. 17:16.
18:9 Вәһ. 17:2; 18:3,18.
18:10 Йәш. 21:9; Йәр. 51:1; Вәһ. 14:8.

11 Йәр йүзидики содигәрләрму униң үстидә жиға-зерә қилишиду. Чүнки әнди уларниң
кемидики жүк-маллирини, 12 йәни алтун-күмүч, қиммәтлик яқутлар, үнчә-мәрвайит,
нәпис либас рәхт, сөсүн рәхт, жипәк, тоқ қизил рәңлик гәзмал, һәр хил хушбуй турунж
яғачлар, пил чиши буюмлири, әң есил яғач, туч, төмүр вә мәрмәрләрдин ишләнгән хил-
му-хил буюмлар, 13 шуниңдәк қовзақдарчин, тетитқулар, хушбуй, мурмәкки, мәстики,
шарап, зәйтун мейи, ақ ун, буғдай, кала, қой, ат, һарву вә инсанларниң тәнлири вә жан-
лири дегән маллирини сетивалидиған киши йоқтур.
14 (И Бабил, жениң мәстанә болған есил мевиләр сәндин кәтти,
Барлиқ һәшәмәтлик вә һәйвәтлик мал-дуниялириң сәндин йоқалди.
Улар буларни әнди һәргиз тапалмайду!)

15 Бу малларни сетип бейиған содигәрләр болса шәһәрниң тартиватқан азавидин қорқуп,
жирақта туруп униң үстидә жиға-зерә қилишип дейишидуки: —

16 «Вай исит, вай исит, и катта шәһәр!
Нәпис либас рәхтләргә, сөсүн вә тоқ қизил рәңлик гәзмалларға орилип,
Алтун, қиммәтлик яқутлар вә үнчә-мәрвайитлар билән безәлгәнсән!
17 Бир саат ичидила шунчә катта байлиқлар вәйран болди!»
Барлиқ кемә ғожайинлири, кемидики барлиқ йолучилар, кемичиләр вә деңизға тайи-
нип жан бақидиғанларниң һәммиси жирақта туруп, 18 Уни өртигән отниң ис-түтәкли-
рини көрүп:
— Бу катта шәһәргә қайси шәһәр тәң келәлисун? — дәп пәряд көтиришти. 19 Улар башли-
риға топа чечип, пәряд көтиришүп, жиға-зерә қилишип:
— Вай исит, вай исит, у катта шәһәр!
У арқилиқ, униң дөлитидин, деңизда кемиси барлар бейиған еди!
Бир саат ичидила вәйран болди бу шәһәр! — дейишиду.
20 — «Униң бешиға кәлгәнләрдин шатлиниңлар,
Әй әрш, әй муқәддәс бәндиләр, расуллар вә пәйғәмбәрләр!
Чүнки Худа силәрниң дәвайиңлардики һөкүмни униң үстидин чиқарған!».

21 Андин, күчлүк бир пәриштә түгмән тешиға охшаш йоған бир ташни көтирип, деңизға
ташлап мундақ деди: —
«Мана шундақ шиддәт билән,
Катта шәһәр Бабил ғулитилиду,
У қайтидин көрүнмәйду!
22 Чилтарчиларниң, сазчиларниң,
Нәйчиләр вә сунайчиларниң авази сениңдә қайтидин һәргиз аңланмайду,

---

18:12 **«тоқ қизил рәңлик гәзмал»** — яки «тоқ қизил бояқ».
18:13 **«инсанларниң тәнлири вә жанлири дегән маллири»** — «инсанларниң тәнлири вә жанлири» дегән ибарә бәлким қулларниң һалитини яки бу байларниң мал-мүлкиниң көп кишиләрниң жанлириниң бәдилигә кәлгәнлигини көрситишиму мумкин. Қуллуқ адәмләрниң тәнлирини һалак қилипла қалмай, бәлки уларниң жан-һаятиниң һәр қандақ әһмийитидин мәһрум қилиду, әлвәттә.
18:13 Әз. 27:13.
18:14 **«жениң мәстанә болған есил мевиләр сәндин кәтти»** — «есил (пишқан) мевиләр» мошу йәрдә бәлким көчмә мәнада болуп, һәр хил есил нәрсиләрни билдүриду.
18:16 Вәһ. 17:4.
18:18 Йәш. 34:10; Вәһ. 13:4; 18:9.
18:20 Вәһ. 19:2.
18:21 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Мис.» 5:15, «Йәр.» 51:-63-64.
18:21 Йәр. 51:64.

һәр хил һүнәрни қилидиған һүнәрвән сениңдә қайтидин һәргиз тепилмайду,
Түгмәнниңму авази сениңдә қайтидин һәргиз аңланмайду,
[23] һәтта чирақниң йоруғи сениңдә қайтидин һәргиз йорумайду,
Той болуватқан жигит-қизниң авази сениңдә қайтидин һәргиз аңланмайду;
Чүнки сениң содигәрлириң йәр йүзидики әрбаблар болуп чиқти,
Барлиқ әлләр сениң сеһир-әпсунлириңға алданди;
[24] Пәйғәмбәрләрниң, муқәддәс бәндиләрниң төкүлгән қанлири,
Шундақла йәр йүзидә барлиқ қирғин болғанларниң қанлириму униңда тепилди».

Әрштики һәмдусаналар

19 [1] Бу ишлардин кейин, әрштә зор бир топ адәмләрниң вақирашлиридәк бир авазни
аңлидим. Улар: —

— Һәмдусана! Нижат, шан-шәрәп вә қудрәт Худайимизға мәнсуптур!
[2] Чүнки Униң һөкүмлири һәқ вә адилдур;
У йәр йүзини өз бузуқлуғи билән бузған чоң паһишиниң үстидин һөкүм чиқирип,
Өз қул-хизмәткарлириниң қениниң интиқамини униңдин алди,
— дейишәтти.

[3] Улар иккинчи қетим: — «Һәмдусана!» дейишти. Униңдин чиққан ис-түтәкләр әбә-
дил-әбәткичә пурқирайду! [4] Жигирмә төрт ақсақал вә төрт һаят мәхлуқ йәргә жиқилип:
— «Амин! Һәмдусана!» дәп, тәхттә олтарған Худаға сәждә қилишти.

Қозиниң той зияпити

[5] Андин тәхттин көтирилгән бир аваз мундақ деди: —
«Әй униң барлиқ қул-хизмәткарлири,
Униңдин қорқидиған каттилар болсун, төвәнләр болсун,
Һәммиңлар Худайимизни мәдһийиләңлар!»

[6] Андин зор бир топ адәмләрниң авазиға, нурғун суларниң шарқиришиға, қаттиқ гүл-
дүрмамиларниң гүлдүрлишигә охшаш бир авазниң мундақ дегәнлигини аңлидим: —

«Һәмдусана! Һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худаймиз сәлтәнәт қилди!
[7] Шатлинайли, тәнтәнә қилайли вә уни мәдһийиләп улуқлайли!
Чүнки Қозиниң той-мәрикә күни йетип кәлди,
Қиз өзини тәйяр қилди!».

18:22 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 24:8-9, «Йәр.» 7:34, 16:9-10, 25:10, «Әз.» 26:13.
18:22 Йәр. 25:10; Әз. 26:13.
18:23 Йәр. 7:34; 16:9; 25:10.
18:24 Вәһ. 17:6.
19:1 **«һәмдусана»** — грек тил вә ибраний тилида «Халлелуяһ!» дегән сөз билән ипадилиниду. Мәнаси ««Яһ»қа мәдһийә болғай!». Оқурмәнләрниң есидә барки, «Яһ» «Яһвәһ» (Пәрвәрдигар)ниң қисқартилған шәклидур.
19:2 **«Өз қул-хизмәткарлириниң қениниң интиқамини униңдин алди»** — грек тилида «Өз қул-хизмәткарлириниң қениниң интиқамини униң қолидин алди». **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәб.» 18:10, «Қан.» 32:43.
19:2 Қан. 32:43; Вәһ. 15:3; 16:7; 18:20.
19:3 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 34:10.
19:3 Йәш. 34:10; Вәһ. 14:11; 18:18.
19:6 Вәһ. 11:17.
19:7 Мат. 22:2; Луқа 14:16.

8 Қизға кийиш үчүн пакиз, пақирап туридиған нәпис либас берилди (нәпис либас болса
муқәддәс бәндиләрниң һәққаний әмәллиридур).
9 Андин, пәриштә маңа:
— Муну сөзләрни хатириливал: —
«Қозиниң той зияпитигә чақирилғанлар бәхитликтур!» — деди.
У маңа йәнә: — Булар Худаниң һәқиқий сөзлиридур, — деди.
10 Мән униңға сәҗдә қилғили айиғиға жиқилдим. Лекин у:
— Һәргиз ундақ қилма! Мәнму Худаниң сән вә Әйсаға гувалиқ бәргүчи қериндашлириң билән охшаш қул-хизмәткармән. Худағила ибадәт қил! Чүнки вәһий-бешарәтниң роһ-маһийити болса Әйса һәққидә гувалиқ бериштур, — деди.

Ақ атқа Мингүчи

11 Андин көрдүмки, асман ечилди вә мана, бир ақ ат туратти; үстигә мингүчиниң болса
нами «Садиқ» вә «Һәқиқий» болуп, У һәққанийлиқ билән һөкүм чиқириду вә җәң қили-
ду. 12 Униң көзлири от ялқуниға охшайтти, бешида нурғун таҗи болуп, тенидә Өзидин
башқа һеч ким билмәйдиған бир нам пүтүклүк еди. 13 У учисиға қанға миләнгән бир
тон кийгән еди, Униң нами «Худаниң Калами» дәп атилиду. 14 Униң кәйнидин әгишип
келиватқан әрштики қошунлар болса, ақ атларға мингән, аппақ, пак нәпис канап либас
билән кийдүрүлгән еди. 15 Униң ағзидин өткүр бир қилич чиқип туратти; У буниң билән
барлиқ әлләрни уриду; У уларни төмүр калтәк билән падичидәк бақиду; У һәммигә Қадир Худаниң дәһшәтлик ғәзивиниң «шарап көлчиги»ниң чәйлигүчисидур.
16 Униң тони вә янпиши үстигә «Падишаларниң Падишаси вә рәбләрниң Рәбби» дегән нам йезилған еди.
17 Андин мән қуяшниң ичидә турған бир пәриштини көрдүм. У асманниң оттурисида учуватқан барлиқ қушларға жуқури аваз билән:
—Келиңлар, Худаниң катта зияпитигә жиғилиңлар! 18 Падишаларниң, сәрдарларниң вә
палванларниң, атларниң вә уларға мингәнләрниң, шундақла барлиқ әт егилириниң, қулларниң һәм һөрләрниң, каттиларниң һәм төвәнләрниң гөшлирини йәңлар! — деди.

19 Шуниң билән мән дивә, йәр йүзидики падишалар вә уларниң қошунлириниң атқа
Мингүчи һәм Униң қошуни билән җәң қилиш үчүн топланғанлиғини көрдүм. 20 Әнди
дивә вә униңға вакалитән мөҗизилик аламәтләрни көрсәткән сахта пәйғәмбәрниң һәр иккиси тутувелинди (сахта пәйғәмбәр шу аламәтләр билән дивиниң тамғисини қобул

19:9 **«Андин, пәриштә маңа...деди»** — грек тилида «Андин, у маңа...деди» дейилиду. Сөзлигүчи чоқум пәриштә болиду; 10-айәтни көрүң.
19:9 Вәһ. 21:5.
19:10 **«Әйсаға гувалиқ бәргүчи қериндашлириң...»** — грек тилида «Әйсаниң гувалиғини тутқанә қериндашлириң...». **«вәһий-бешарәтниң роһ-маһийити болса Әйса һәққидә гувалиқ бериштур»** — бу, интайин муһим бир принсиптур. Демәк, пүткүл Тәврат-Инҗилдики вәһий-бешарәтләр вә Худаниң гаһи вақитларда улардин башқа җамаәтләрдә жүргүзгән вәһий-бешарәтләрниң меғизи вә җәвһири болса «Әйса һәққидә гувалиқ (бериш)»тур. Мәлум бир «вәһий-бешарәт»тә шундақ амил яки нәтиҗә болмиса, униң һәқиқий бир «вәһий-бешарәт» екәнлигидин гуманлинишиға тоғра келиду.
19:10 Рос. 10:26; 14:14; Вәһ. 22:9.
19:11 Вәһ. 6:2.
19:12 Вәһ. 1:14.
19:13 Йәш. 63:1; Юһ. 1:1.
19:14 Мат. 28:3; Вәһ. 4:4; 7:9.
19:15 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 63-бап.
19:15 Зәб. 2:9; Йәш. 63:3; Вәһ. 2:16,27; 14:19,20; 19:21.
19:16 1Тим. 6:15; Вәһ. 17:14.
19:17 Йәр. 12:9; Әз. 39:17.
19:18 **«палванларниң..»** — яки «қудрәтликләрниң...».

қилған һәмдә униң бут-һәйкилигә чоқунғанларни аздуруп жүргән еди). Улар иккиси
гуңгут йенիватқан от көлигә тирик ташланди. 21 Қалғини болса атқа Мингүчиниң ағзи-
дин чиққан қилич билән қирилди. Барлиқ пүтүн учар-қанатлар буларниң гөши билән
йәп тоюнди.

Мәсиһниң йәр йүзидики миң жиллиқ сәлтәнити

20 1 Униңдин кейин, қолида теги йоқ һаңниң ачқучи вә йоған зәнжир тутқан бир
пәриштиниң асмандин чүшүватқанлиғини көрдүм. 2 Пәриштә әждиһани, йәни
Иблис яки Шәйтан дейилидиған һелиқи қедимий иланни тутуп, миң жиллиқ зәнжирләп
қойди. 3 Униң миң жил тошқичә әлләрни аздурмаслиғи үчүн, уни теги йоқ һаңға ташлап
һаңниң ағзини етип печәтливәтти. Бу вақитлардин кейин, у вақтинчә қоюп берилиши
муқәррәр.
4 Андин мән тәхтләрни вә уларда олтарғанларни көрдүм. Уларға һөкүм қилиш һоқуқи
берилгән еди. Мән йәнә, Әйсаға бәргән гуваһлиғи вәжидин вә Худаниң сөз-каламы вәжи-
дин каллиси елинғанларниң җанлиринму көрдүм. Улар дивигә вә униң бут-һәйкили-
гә чоқунмиған, униң тамғиси пешанисигә вә қолиға урулмиғанлар еди. Улар тирилип,
Мәсиһ билән бирликтә миң жил һөкүм сүрди
5 (өлгәнләрниң қалғанлири миң жил тошмиғичә тирилмәйду). Бу дәсләпки тирилиш
еди. 6 Дәсләпки тирилиштин несивә болғанлар бәхитлик вә муқәддәстур; иккинчи өлүм-
ниң буларни илкигә елиш һоқуқи йоқтур. Улар Худаниң вә Мәсиһниң каһинлири боли-
ду вә Униң билән бирликтә миң жил һөкүм сүриду.

Шәйтанниң ахирқи мәғлубийити

7 Миң жил тошқанда, Шәйтан зиндандин бошитилип, 8 йәр йүзиниң төрт булуңидики
әлләрни, йәни Гог вә Магогни аздуруш вә уларни җәң қилишқа бир йәргә топлашқа
чиқиду. Топланғанларниң сани деңиз саһилидики қумдәк санақсиз болиду. 9 Улар йәр
йүзидики кәң түзләңликкә чиқип, муқәддәс бәндиләрниң барғаһини, йәни Худа сөй-
идиған шәһәрни муһасиригә алиду. Лекин асмандин от йеғип, уларни жутуветиду.
10 Уларни аздурған Иблис болса дивә билән сахта пәйғәмбәр көйүватқан от вә гуңгут
көлигә ташлинип, у йәрдә кечә-күндүз әбәдил-әбәткичә қийнилиду.

19:20 Қан. 13:2; Дан. 7:11; Мат. 24:24; Вәһ. 13:12,13,15,16; 16:14; 20:10.
20:1 Вәһ. 1:18.
20:2 2Пет. 2:4; Вәһ. 12:9.
20:3 Вәһ. 16:14,16; 20:8.
20:4 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәб.» 149:4-9, «1Кор.» 6:2-3.
20:4 Вәһ. 6:9,11; 13:12,15,16.
20:6 Йәш. 61:6; 1Пет. 2:9; Вәһ. 1:6; 5:10.
20:8 **«... йәр йүзиниң төрт булуңидики әлләрни, йәни Гог вә Магогни аздуруш вә уларни җәң қилишқа бир йәргә топлашқа чиқиду»** — «Гог вә Магог» тоғрилиқ: Гог бәлким «Магог»ниң беши болуши мүмкин («Әз.» 38:2-3ни көрүң). Шубһисизки, уйғур тилидики «йәҗүҗ-мәҗүҗ» дегән исим ибраний тилидики бу исимлардин чиққан еди; лекин «Гог вә Магог» ялмавуздәк бирхил мәхлуқ әмәс, бәлки түрлүк әлләрни көрситиду. «Әз.» 38:1-39:29дә, Худаниң «Гог вә Магог» билән болған уруши бешарәт қилинған. Бирақ бизниңчә у уруш «дәһшәтлик азап-оқубәт» билән бағлиқ болиду; миң жилниң ахирида болидиған, мошу айәтләрдә аян қилинған «ахирқи уруш» униңға охшайдиған болуши мүмкин болсиму, у әмәс.
20:8 Әз. 38:2; 39:1; Вәһ. 16:14.
20:9 **«Улар йәр йүзидики кәң түзләңликкә чиқип...»** — яки «улар зимин (демәк Қанаан, Пәләстин)дики кәң түзләңликкә чиқип...» яки «улар пүтүн йәр йүзини кезип...».
20:10 Дан. 7:11; Вәһ. 14:10; 19:20.

Чоң ақ тәхт — ахирқи һөкүм

[11] Униңдин кейин, чоң бир ақ тәхт вә униңда Олтарғучини көрдүм. Асман билән зимин
Униң йүзидин өзини қачуруп, улар турған җай һәргиз тепилмайду. [12] Мән йәнә катта
болсун, яки төвән болсун, өлгәнләрниң һәммисиниң тәхтниң алдида турғанлиғини
көрдүм. Китаплар ечилди; андин йәнә бир китап — «Һаятлиқ дәптири» дәп аталған
китап ечилди. Өлгәнләргә китапларда хатириләнгини бойичә өз әмәлийитигә қарап
һөкүм қилинди. [13] Деңиз өзидә өлгәнләрни тапшуруп бәрди, өлүм вә тәһтисараму өз-
лиридики өлгәнләрни тапшуруп беришти. Һәр кимниң үстигә өз әмәлийитигә қарап
һөкүм қилинди. [14] Андин өлүм вә тәһтисара от көлигә ташланди. Мана иккинчи өлүм
— от көлидур. [15] Кимниң исминиң «Һаятлиқ дәптири»дә йезилмиғанлиғи байқалса, от
көлигә ташланди.

Йеңи асман, йеңи зимин

21 [1] Андин, йеңи асман вә йеңи зиминни көрдүм; чүнки бурунқи асман вә зимин өтүп
кәткән еди, деңизму мәвҗут болмиди. [2] Муқәддәс шәһәрниң, йәни Худадин чиққан,
худди өз жигитигә той пәрдазлирини қилип һазирланған қиздәк йеңи Йерусалимниң
әрштин чүшүватқанлиқни көрдүм. [3] Әрштин жуқури көтирилгән бир авазниң мундақ
дегәнлигини аңлидим: «Мана, Худаниң макани инсанларниң арисидидур; У улар билән
биллә маканлишип туриду, улар Униң хәлқи болиду. Худа Өзиму улар билән биллә
туруп, уларниң Худаси болиду. [4] У уларниң көзлиридики һәр тамчә яшни сүртиду; әнди
өлүм әсла болмайду, нә матәм, нә жиға-зерә, нә қайғу-әләм болмайду, чүнки бурунқи
ишлар өтүп кәтти».
[5] Тәхттә Олтарғучи:
— Мана, һәммини йеңи қилимән! — деди. У маңа йәнә:
Буларни хатириливал! Чүнки бу сөзләр һәқиқий вә ишәшликтур, — деди. [6] У йәнә маңа
мундақ деди: —
«Иш тамам болди! Мән «Алфа» вә «Омега»дурмән, Муқәддимә вә Хатимә Өзәмдурмән.
Уссиған һәр кимгә һаятлиқ сүйиниң булиқидин һәқсиз беримән.
[7] Ғәлибә қилғучи һәр ким буларға мирасхорлуқ қилиду; Мән униң Худаси болимән, уму
Мениң оғлум болиду. [8] Лекин қорққанчақлар, етиқатсизлар, жиркиничликләр, қатил-
лар, бузуқлуқ қилғучилар, сеһиргәрләр, бутпәрәсләр вә барлиқ ялғанчиларға болса,
уларниң қисмити от билән гуңгут йенип туруватқан көлдур — бу болса иккинчи өлүм-
дур».

20:12 **Мис. 32:32; Зәб. 61:13; 68:29; Йәр. 17:10; 32:19; Мат. 16:27; Рим. 2:6; 14:12; 2Кор. 5:10; Гал. 6:5; Фил. 4:3; Вәһ. 2:23; 3:5.**
21:1 **Йәш. 65:17; 66:22; 2Пет. 3:13.**
21:2 **Вәһ. 3:12; 21:10.**
21:3 **«Әрштин жуқури көтирилгән бир аваз»** — бәзи кона көчүрүлмиләрдә: «тәхттин жуқури көтирилгән бир аваз» дейилиду. **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 7:14, «Йәр.» 24:7, 31:33, «Зәк.» 8:8.
21:3 **Әз. 43:7.**
21:4 **«мунасивәтлик айәт»** — «Йәш.» 25:8.
21:4 **Йәш. 25:8; Вәһ. 7:17.**
21:5 **Йәш. 43:19; 2Кор. 5:17; Вәһ. 4:2; 19:9; 20:11.**
21:6 **«Мән «Алфа» вә «Омега»дурмән»** — грек тилида «Алфа» биринчи һәрип, «Омега» ахирқи һәриптур — демәк, Худа баш вә ахирдур.
21:6 **Йәш. 41:4; 44:6; 55:1; Вәһ. 1:8; 16:17; 22:13.**
21:7 **Зәк. 8:8; Ибр. 8:10.**
21:8 **Вәһ. 20:14,15; 22:15.**

Йеңи Йерусалим

[9] Ахирқи йәттә балаю-апәт билән толған йәттә чинини тутқан йәттә пәриштидин бири
келип, маңа сөзләп:
— Кәл! Саңа Қозиниң жориси болидиған қизни көрситип қояй, — деди.
[10] Андин у мени Роһниң илкидә болған һалда йоған вә егиз бир таққа елип қойди. У йәр-
дин маңа Худадин чиққан муқәддәс шәһәр Йерусалимниң әрштин чүшүватқанлиғини
көрсәтти. [11] Униңда Худаниң шан-шәриви бар еди, униң жуласи интайин қиммәтлик
гөһәрниң, йешил яқуттәк ялтириған хрустальниң жуласиға охшайтти. [12] Униң чоң һәм
егиз сепили бар еди; сепилниң он икки дәрвазиси болуп, дәрвазиларда он икки пәриштә
туратти. Һәр бир дәрвазиниң үстигә Исраилларниң он икки қәбилисидин бириниң
исми йезилған еди. [13] Мәшриқ тәрипидә үч дәрваза, шимал тәрипидә үч дәрваза, жәнуп
тәрипидә үч дәрваза вә мәғрип тәрипидә үч дәрваза бар еди. [14] Шәһәрниң сепилиниң он
икки һул теши болуп, уларниң үстигә он икки исим, йәни Қозиниң расулиниң исимли-
ри пүтүклүктур.
[15] Маңа сөз қилған пәриштиниң қолида шәһәрни, униң дәрвазилири вә униң сепили-
ни өлчәйдиған алтун қомуш өлчигүч һаса бар еди. [16] Шәһәр төрт часа болуп, узунлуғи
билән кәңлиги охшаш еди. Пәриштә шәһәрни һаса билән өлчиди — он икки миң ста-
дийон кәлди (узунлуғи, кәңлиги вә егизлиги тәңдур). [17] У сепилниму өлчиди. Сепилниң
қелинлиғи инсанларниң өлчәм бирлиги бойичә, йәни шу пәриштиниң өлчими бойичә
бир йүз қириқ төрт жәйнәк кәлди. [18] Сепилниң қурулуши болса йешил яқуттин, шәһәр
әйнәктәк сүзүк сап алтундин бена қилинған еди. [19] Шәһәр сепилиниң һуллири һәр хил
қиммәтлик яқутлар билән безәлгән еди. Биринчи һул таш йешил яқут, иккинчиси көк
яқут, үчинчиси һеқиқ, төртинчиси зумрәт, [20] бәшинчиси қизил һеқиқ, алтинчиси қизил
қашташ, йәттинчиси сериқ квартс, сәккизинчиси сус йешил яқут, тоққузинчиси топаз,
онинчиси йешил квартс, он биринчиси сөсүн яқут вә он иккинчиси пироза еди. [21] Он
икки дәрваза он икки мәрвайит еди, демәк дәрвазиларниң һәр бири бирдин мәрвайит-
тин ясалған еди. Шәһәрниң ғол йоли әйнәктәк сүзүк сап алтундин еди.
[22] Шәһәрдә һеч қандақ ибадәтхана көрмидим, чүнки Һәммигә Қадир Пәрвәрдигар Худа
вә Қоза униң ибадәтханисидур. [23] Шәһәрниң йорутулуши үчүн қуяшқа яки айға муһтаж
әмәс, чүнки Худаниң шан-шәриви уни йорутқан еди, униң чириғи болса Қозидур. [24] Әл-
ләр шәһәрдики йоруқлуқта жүриду; йәр йүзидики падишалар шанушәвкитини униң
ичигә елип келиду. [25] Униң дәрвазилири күндүздә һәргиз тақалмайду (әмәлийәттә у
йәрдә кечә зади болмайду). [26] Һәр қайси әлләрниң шанушәвкити вә һөрмәт-иззити униң

21:9 Вәһ. 15:6, 7.
21:10 **«Андин у мени Роһниң илкидә болған һалда йоған вә егиз бир таққа елип қойди»** — «Роһ» мошу йәрдә Худаниң Муқәддәс Роһини көрситиду.
21:10 Ибр. 12:22; Вәһ. 1:10; 21:2.
21:14 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Әз.» 48:31-34.
21:14 Әф. 2:20.
21:15 Әз. 40:3; Зәк. 1:18.
21:16 **«он икки миң стадийон»** — бир стадийон 185 метр болуп, бу 2200 километрдур.
21:17 **«сепилниң қелинлиғи инсанларниң өлчәм бирлиги бойичә, йәни шу пәриштиниң өлчими бойичә бир йүз қириқ төрт жәйнәк кәлди»** — «жәйнәк» болса (яки «гәз») жәйнәктин қолиниң учиғичә болған арилиқ, йәни йерим метр; демәк, сепилниң қелинлиғи 65 метрчә еди.
21:20 **«қизил һеқиқ»** — яки «сардоникс». **«қизил қашташ»** — яки «сардиус», яки «пақирақ қизил қаштеши». **«сериқ квартс»** — яки «хризолит», «перидот». **«сус йешил яқут»** — яки «берил». **«топаз»** — «топаз» болса сериқ рәңлик бир яқут. **«йешил квартс»** — яки «хризопрас». **«пироза»** — яки «аметист».
21:23 Йәш. 60:19; Зәк. 14:7.
21:24 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 60:19-20, «Зәк.» 8:22.
21:24 Йәш. 60:3.
21:25 Йәш. 60:11; Вәһ. 22:5.

ичигә елип келиниду. 27 һәр қандақ һарам нәрсә вә һәр қандақ жиркиничлик ишлар-
ни қилғучи яки ялғанчилиқ қилғучи униңға кирәлмәйду; пәқәт нами Қозиниң һаятлиқ
дәптиридә йезилғанларла кирәләйду.

22 1 Андин пәриштә маңа хрустальдәк пақирақ һаятлиқ сүйи еқиватқан дәрияни
көрсәтти. Дәрия Худаниң вә Қозиниң тәхтидин чиққан болуп, 2 шәһәрниң ғол
йолиниң оттурисида еқиватқан еди. Дәрияниң бу тәрипидә вә у тәрипидиму он
икки хил мевә беридиған, һәр айда мевиләйдиған һаятлиқ дәриғи бар еди; дәрәқниң
йопурмақлири әлләрниң шипаси үчүн еди. 3 Ләнәт дегән әнди болмайду; Худаниң
вә Қозиниң тәхти шәһәрниң ичидә болуп, Униң қул-хизмәткарлири Униң хизмәт-
ибадитидә болиду. 4 Улар Униң жамалини көриду; Униң нами уларниң пешанилиригә
пүтүклүк болиду. 5 У йәрдә әсла кечә болмайду, нә чирақ нуриға, нә қуяш нуриға муһтаж
болмайду. Чүнки Пәрвәрдигар Худа уларниң үстидә йориду, улар әбәдил-әбәткичә
һөкүм сүриду.

Ахирқи агаһ-гува

6 Пәриштә маңа:
— Бу сөзләр һәқиқий вә ишәшликтур; пәйғәмбәрләрниң роһлириниң Рәб Худаси йеқин
кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған ишларни Өз қул-хизмәткарлириға көрситиш
үчүн, пәриштисини әвәтти, — деди.
7 («Мана, пат йеқинда келимән! Бу китаптики бешарәтниң сөзлирини тутқучи киши бә-
хитликтур!»)
8 Буларни аңлиғучи вә көргүчи мән Юһаннамән. Бу ишларни аңлиғинимда вә көр-
гинимдә, буларни маңа көрсәткән пәриштигә сәждә қилғили айиғи алдиға жиқил-
дим. 9 Лекин у маңа:
— Һәргиз ундақ қилма! Мәнму Худаниң сән вә қериндашлириң болған пәйғәмбәрләр
билән охшаш қул-хизмәткаримән. Худағила ибадәт қил! — деди.
10 У маңа йәнә:
— Бу китаптики бешарәтниң сөзлирини печәтлимә; чүнки буларниң вақти йеқин кәлди.
11 Қәбиһлик қилғучи киши қәбиһликни қиливәрсун; пәскәш киши болса пәскәшликтә

21:26 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 60:5-7, «һаг.» 2:7.
21:27 Мис. 32:32; Зәб. 68:29; Фил. 4:3; Вәһ. 3:5; 20:12.
22:1 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Зәб.» 35:39, 45:5, «Әз.» 47:1-9, «Зәк.» 14:8.
22:1 Әз. 47:1; Зәк. 14:8.
22:2 **«он икки хил мевә беридиған, һәр айда мевиләйдиған һаятлиқ дәриғи»** — яки «он икки қетим мевигә киридиған, һәр айда мевиләйдиған һаятлиқ дәриғи».
22:2 Вәһ. 2:7.
22:4 Вәһ. 3:12.
22:5 Йәш. 60:19; Зәк. 14:7; Вәһ. 21:23.
22:6 **«йеқин кәлгүсидә йүз бериши муқәррәр болған ишлар»** — яки «туюқсиз йүз бериши муқәррәр болған ишлар». **«бу сөзләр һәқиқий вә ишәшликтур»** — бу сөзләр 19:9 вә 21:5диму тепилиду, шу йәрдә алдинқи ишларни (21:1-5) тәстиқлаш үчүн ейтилған. Амма мошу йәрдә, шүбһисизки, пүткүл китапниң мәзмунини яки һәттә яки пүткүл Инҗилниң мәзмунини яки пүткүл Тәврат-Инҗилниң мәзмунини көрситишиму мүмкин. **«пәйғәмбәрләрниң роһлириниң Рәб Худаси»** — мошу йәрдә Рәб Әйсани көрсәтсә керәк (1:1ни көрүң).
22:6 Вәһ. 1:1; 19:9; 21:5.
22:7 **«Мана, пат йеқинда келимән! Бу китаптики бешарәтниң сөзлирини тутқучи киши бәхитликтур!»** — бу сөзләр Рәб Әйсаниң, әлвәттә.
22:7 Вәһ. 1:3.
22:9 Рос. 10:26; 14:14; Вәһ. 19:10.
22:10 **«Бу китаптики бешарәтниң сөзлирини печәтлимә»** — мәнаси бәлким, оқурмәнләргә очуқ болсун, мәхпий болмисун.
22:10 Дан. 8:26; 12:4; Вәһ. 1:3.

туривәрсун; һәққаний киши болса һәққанийлиғини жүргүзивәрсун; пак-муқәддәс киши
болса пак-муқәддәсликтә туривәрсун, — деди.

Әйса Мәсиһ беваситә Юһаннаға сөзләйду

12 «Мана, пат йеқинда келимән! Һәр кимниң әмәлийитигә қарап беридиғинимни Өзәм
билән биллә елип келимән. 13 Мән «Алфа» вә «Омега», Биринчи вә Ахирқи, Муқәддимә
вә Хатимә Өзәмдурмән».

14 Һаятлиқ дәриғиниң мевисидин несип болуш вә дәрвазилиридин шәһәргә киришкә
муйәссәр болуш үчүн тонлирини жуйғанлар бәхитликтур! 15 Шәһәрниң сиртидикиләр
— иштлар, сеһиргәрләр, бузуқлуқ қилғучилар, қатиллар, бутпәрәсләр, ялғанчилиққа
хуштар болғанлар вә әмәл қилғучилардур.

16 «Мәнки Әйса жамаәтләрни дәп силәргә бу ишларниң гувалиғини йәткүзүш үчүн
пәриштәмни әвәттим. Давутниң Йилтизи һәм Нәсли, Парлақ Таң Юлтузидурмән!»

17 Роһ вә тойи болидиған қиз: «Кәл!» дәйду.
Аңлиғучи: «Кәл!» десун.
Уссиғучи һәр ким кәлсун, халиған һәр ким һаятлиқ сүйидин һәқсиз ичсун.

Хатимә

18 Мәнки бу китаптики бешарәтниң сөзлирини аңлиғанларға гувалиқ берип агаһланду-
римәнки: кимдиким бу сөзләргә бир немини қошса, Худа униңға бу китапта йезилған
балаю-апәтләрни қошиду. 19 Кимдиким бу бешарәтлик китапниң сөзлиридин бирәр сөз-
ни елип ташлиса, Худаму униңдин бу китапта йезилған һаятлиқ дәриғидин вә муқәддәс
шәһәрдин болидиған несивисини елип ташлайду.
20 — Мана, буларға агаһ-гува Бәргүчи болса мундақ дәйду:

— «Шундақ, пат йеқинда келимән!»

— «Амин! Кәл, йә Рәб Әйса!»

21 Рәб Әйса Мәсиһниң меһри-шәпқити барлиқ муқәддәс бәндиләр билән биллә болғай,
амин!

22:12 **«мунасивәтлик айәтләр»** — «Йәш.» 40:10, 62:11.
22:12 Зәб. 61:13; Йәр. 17:10; 32:19; Мат. 16:27; Рим. 2:6; 14:12; 1Кор. 3:8; 2Кор. 5:10; Гал. 6:5; Вәһ. 2:23.
22:13 **«Мән «Алфа» вә «Омега»...»** — грек тилида «алфа» биринчи һәрип, «омега» ахирқи һәриптур. Демәк, Әйса Мәсиһ баш вә ахирдур.
22:13 Йәш. 41:4; 44:6; 48:12; Вәһ. 1:8; 21:6.
22:15 1Кор. 6:10; Әф. 5:5; Кол. 3:5, 6.
22:16 Йәш. 11:10; Рим. 15:12; 2Пет. 1:19; Вәһ. 1:1; 5:5.
22:17 **«Роһ вә тойи болидиған қиз: «Кәл!» дәйду»** — «Роһ» — Муқәддәс Роһтур. «Той болидиған қиз» дәгәнлик жамаәтни көрситиду. 19-бап 7-, 8-айәтләргә қаралсун.
22:17 Йәш. 55:1; Юһ. 7:37.
22:18 **«Мәнки бу китаптики бешарәтниң сөзлирини аңлиғанларға гувалиқ берип агаһландуримәнки»** — «Мәнки» дегән сөз бәзи алимлар, 18-19-айәттики сөзләрни расул Юһаннаниңки дәп қарайду. Бирақ Юһанна өзини беваситә көрсәтмигәчкә (1:9ни көрүң), шундақла 20-айәттә Рәб Өзи ениқ көрситилгәчкә биз сөзләрни Рәбниңки, дегән пикиргә майилмиз.
22:19 Қан. 4:2; 12:32; Пәнд. 30:6; Вәһ. 13:8; 17:8.

Қошумчә сөз

Бу сәл узунрақ «қошумчә сөз»имиздә биз оқурмәнләрни китапни толуқрақ чүшәнчә билән өзләштүрсун дәп, униң умумий бир тезисини һәм бешарәтлиридин бәзилириниң тәпсилатлирини тәминлимәкчимиз. Кириш сөзимиздә ейтқинимиздәк, Тәвраттики вә Инжилдики илгәрки башқа бешарәтләр оқурмәнләргә сиңгәнсери, «Вәһий»ниң сирлириму униңға шунчә ашкарилиниду.

Мәсиһниң Юһаннаға аян болуши (1-бап, 9-20)

Китапниң бешида, Мәсиһ Өзи қул-хизмәткари расул Юһаннаға көрүниду, андин Юһанна китапниң вәһийлирини қобул қилишқа тәйяр туриду. Мәсиһниң улуқлуғи Юһанна һәмдә бизгиму, йәни роһумизға шундақ чоңқур тәсир йәткүзмигән болса, һәр қандақ бешарәтни, шундақла һәр қандақ тарихниму оқуп чүшинишкә интилишлиримиз толиму пайдисиз, бекар бир иш болуп чиқиду, әлвәттә. Чүнки 19:10дә хатириләнгәндәк: «**вәһий-бешарәтниң роһ-маһийити болса Әйса һәққидә гувалиқ бериштур**». Демәк, һәқиқий бешарәтләрниң умумий темиси вә асасий хәвири Әйса Мәсиһниң Өзидур. Шуңа бизниң мәйли бешарәтләрни үгинишимиз, мәйли тарихни үгинишимиз болсун, униңда биринчи нишанимиз Мәсиһни техиму тонуш болмиса (мәсилән, мәхситимиз пәқәт кәлгүси ишларға қизиқишла болса, халас), у һалда у бизгә туюқ йол болупла қалмай, бәлки бизни тәкәббурлуққа вә түрлүк роһий зиянға елип бариду. Толиму әпсуски, ишәнгүчиләрдин бәзиләр «Вәһий»дики нурғун бешарәтләрниң тәпсилатлирини ениқлаш үчүн сәвдайи болуп кәткини билән толиму меһир-муһәббәтсиз болуп кәтти, билгәнлиридин тәкәббурлашти, һәтта әхлақсизлиққа аздурулди. Улар расул Павлус Худаниң мәхсити тоғрилиқ үгәткән: «**У** (Мәсиһ) **һәр җәһәттин пүткүл мәвҗудатлар ичидә әң үстүн орунда туруши керәк**» («Кол.» 1:18) дегән улуқ принсипниму унтуған.

Шуңа буларни көздә тутқан һалда, Худаниң қорқунучида болуп бешарәтләрни чүшинишкә бәзи ачқучларни, шундақла бешарәтләргә мунасивәтлик пайдилиқ яки илһам беридиған тарихий мәлуматларниму һазир оқурмәнләр алдиға қоймақчимиз. Дайим дегинимиздәк, оқурмәнләрниң өзлири ейтқанлиримизни муқәддәс язмилардин тәкшүрүп тәстиқлишини өтүнимиз. Муқәддәс язмилар һәқиқәтни ениқлап испатлаштики бирдин-бир өлчәмдур.

Китаптики бешарәтләрниң умумий тезиси

Мәлум бир тарихшунас мурәккәп бир уруш (ейтайлуқ, Иккинчи Дуния Уруши)ниң тарихини язмақчи болиду, дәйли. У оқурмәнгә ениқ уқумни билдүрүш үчүн авал урушниң муһим нуқтилирини жиғинчақлап гәвдиләндүрүп, тәртиви бойичә бапларға бөлүп йезиши мүмкин. Андин җай-җайларда болған бәзи муһим һалқилиқ җәңләрни сүрәтлиши мүмкин; униң йәнә бәлким урушқа четишлик бәзи муһим әлләр (Русийә, Әнглийә, Франсийә, Германийә)ни яки персонажлар (Гитлер, Черчил, Муссолини, Сталин қатарлиқлар)ни тәсвирләйдиған бапларни қошушиму мүмкин. Шүбһисизки, ахирқи ғәлибигә елип баридиған җәңләрни вә ғәлибә нәтиҗисини интайин тәпсилий тәсвирләйду. «Умумий тезис»тин башқа көп қисимлири шундақ бир тарихниң вақтиниң тәртивигә асасланған болмайду, әлвәттә.

«Вәһий»ни болса дәл шундақ услубта дәп ишинимиз. У «болған тарих» әмәс, бәлки «алдин-ала ейтилған тарих»тур. Униң «умумий тезис»и болса «йәттә печәт»тә тәминлиниду. Китапниң барлиқ башқа тәпсилатлири бу «йәттә печәт»ниң қурулмиси ичигә мас һалда кириштүрүлгән, дәп ишинимиз.

Мошу йәрдә шуни дәп өтүмизки, алимлар «Вәһий» тоғрилиқ үч хил көзқарашта болиду: —

(1) Етиқатчи җамаәтләрниң тарихини (пәқәт «ахирқи заманларнила әмәс) көрситидиған бешарәт;
(2) Асасий җәһәттин ахирқи заманларни көрситидиған бешарәт;
(3) Пәқәт Мәсиһниң вә бәндилириниң қараңғулуқ үситидин қилған ғәлибиси көрситилидиған символлуқ китап.

Бу ахирқи 3-көзқарашни Худаниң һәқиқәтлигини һақарәтлигәнлик дәп қараймиз. Китаптики нурғун ишларға «символ характерлиқ шәрһ бериш» мумкин әмәс.

1-көзқараш бойичә, китаптики бәзи вақиәләрни җамаәтниң тарихиниң бир қисми дәп шәрһ беришму мувапиқ әмәс. Мәсилән алайлуқ, 20-бапта Мәсиһ йәр йүзидә һөкүм сүргинидә Шәйтанниң («әлләрни қайтидин аздурмаслиғи үчүн») миң жилғичә бағлиниши көрүниду. Бу иш зади қайси җәһәттин «җамаәттә әмәлгә ашурулди»? Һәр биримиз көргинимиздәк, пүткүл тарихта бүгүнгә қәдәр Шәйтан техи һеч қандақ бир мөһләттә «бағланған» әмәс; бизниң дәвримиздә у техиму күчлүк тәсири бар болидиған охшайду.

Шуңа биз китапниң көп қисмилириниң дәрвәқә «ахирқи заманлар»ни көрситидиғанлиғиға ишинимиз. Шундақтиму, бәлким «Вәһий»дики бешарәтләр тарихта бәзидә «қисмән әмәлгә ашурулған» вақиәләр болған болуши мүмкин. Мәсилән, тарихтики бәзи шәхсләрдә һәқиқәтән «дәҗҗал»ниң аламәтлири көрүлиду; алайли, дәҗҗалға охшаш роһта болған — Антиоқус Әпифанис (миладийәдин илгири 165-жили), Шарлемайин, «Бүйүк Отто», Гитлер, Сталин қатарлиқлар.

Бизниңчә, шәрһ бериштә (пәқәт «Вәһий»дә әмәс, бәлки барлиқ муқәддәс язмиларда) муһим амма аддий бир принсип мундақ: — тексттики сөз-җүмлиләрни сөзмусөз яки җүмлимуҗүмлә беваситә чүшиниш мүмкин болсила, буларни беваситә чүшиниш; тексттики **сөз-җүмлиләр ениқ символлуқ мәнада ишлитилгән яки ениқ көчмә мәнада болса, буларни символлуқ мәнада яки көчмә мәнада чүшиниш**.

Мәсилән, 7-бап вә 14-бапта биз «он икки қәбилиниң һәр биридин болған» «144000 нәпәр Исраил» тоғрилиқ оқуймиз. Биринчидин, биз бу рәқәмни сөзниң әйни мәнаси бойичә чүшинимиз. Чүнки муқәддәс язмиларда башқа қайси йәрдә мәлум бир рәқәм «символлуқ» мәнада көрүлгән? Шүбһисизки, бәзи рәқәмләрниң символлуқ әһмийити бардур; мәсилән «12» дегән рәқәм һаман Худаниң мукәммәл һөкүм сүрүши билән **бағлиқ** болиду — амма ахир берип у йәнила он икки болиду. Мәсиһниң «он икки расул»и йәнила он икки һәқиқий адәм еди. Шуниңға охсаш 144000 дегән рәқәмни әйни шу мәнада чүшинимиз. Рәқәм «12ш12»ниң **иккинчи** әһмийити бәлким бу кишиләрниң Худаниң мукәммәл идарә қилиши астида дайим туридиғанлиғини пуратқан болуши мүмкин.

Иккинчидин, бу кишиләрниң һәқиқәтән Исраилниң «**он икки қәбилиси**»дин кәлгәнлигигә ишинимиз. Улар һәқиқий Исраиллар болмиған болса, уларниң «**Нафтали қәбилисидин 12000 киши, Манассәһ қәбилисидин 12000 киши, Шимеон қәбилисидин 12000 киши...**» дейиши зади немини көрситиду? Бу айәттики исимларни символлуқ дәп шәрһ бәргүчиләрдин һеч бири бу исимларниң «символлуқ мәна»сидин һәтта бирму мисални тәминләп берәлмәйду. Әнди Худаниң Өз хәлқигә һәтта «алимлар»динму һеч ким чүшинәлмәйдиған символларни ишлитип, уларниң бешини қаймақтурғидәк немә мәхсити болсун?

Амма башқа җәһәттин «**йәр йүзидики падишалар униң билән бузуқлуқ қилған**» «**нурғун сулар үстидә олтарған, чоң паһишә аял**»ни (17-бап) роһий яки символлуқ җәһәттин чүшиниш керәклиги рошән; **дәрвәқә бу символлуқ чүшәнчә кейинки айәтләрдә бизгә тәминлиниду**.

Биз һазир китапниң һәр бир қисми үстидә азрақ тохтилимиз: —

«Йәттә җамаәт»кә йезилған йәттә хәт

Бу хәтләрниң биринчи вә әң муһим әһимийити уларниң мошу җамаәтләргә йәткүзгән аддий хәвиридә болиду. Һәр бир хәттә қаритилған җамаәттикиләргә алаһидә әһмийити болған мәлум иш тилға елиниду. Худди Рәб бүгүн Хотәндики җамаәткә хәт язған болса, охшитишлирида қашташни, Турпандики җамаәткә язған болса, үзүмләрни тилға елиш мүмкинчилиги болғанға охшаш, у шу җамаәттикиләргә хәвәрни тәкитләш үчүн уларға интайин тонуш ишларни тилға алиду. Мәсилән, У Лаодикиядикиләргә сөз қилғанда уларниң илман су мәсилисини тилға алиду. Амма барлиқ хәтләр пәқәт мунасивәтлик җамаәтләргила әмәс, бәлки һәммимизниң җамаәтләрниң артуқчилиқлиридин вә әйип йәрлиридинму савақ елишимиз үчүн «очуқ» туриду. Мәзкур хәтләрни қобул қилған шу җамаәтләрдики садиқ қериндашларниң башқа қериндашлиримизму булардин пайдилансун дәп, хәтләрни шундақла «Вәһий»ниң өзини әстайидиллиқ билән көчүрүш вәзиписини зиммисигә алғанлиғи үчүн Худаға шүкүр ейтишимизға тоғра келиду!

Хәтләрниң бешарәтлик әһмийити

Бу йәттә хәт йәнә дунияви җамаәтниң тарихидики йәттә «дәвир»гә вәкиллик қилиду, дегән көзқарашни хелә нопузлуқ дәп қараймиз. Демәк, хәтләр расул Юһанна дәвридики йәттә һәқиқий җамаәткә йезилған һәмдә хәттә тәртиви бойичә дунияви җамаәтниң, болупму ғәриптики җамаәтниң тарихини көрситидиған «бешарәтлик символ» көрситилгән (шәриқтики, йәни Оттура Асиядики вә Һиндистандики җамаәтниң тарихи башқичә болса керәк). Бу тәһлилимиз тоғра болғанда, мәлум хәттә тәсвирләнгән ишлар әмәлдә көрситилгәндин кейин, кейинки хәттики ишлар әмәлдә көрситилиши билән йоқалмайду, бәлки улар билән тәң давам қилиду. Шуңа «Әфәсустики ишлар», «Смирнадики ишлар ».... «Лаодикиядики ишлар»ниң һәммиси Рәб Әйса қайтип кәлгәндиму дунияви җамаәттә көрүлиду. Әгәр у қайтип кәлгәндә барлиқ җамаәтләрниң һали «Лаодикиядики ишлар»дикидәк болидиған болса, толиму ечинарлиқ болиду, лекин пүткүл җамаәтниң ундақ болмайдиғанлиғиға ишинимиз.

Әнди бу «бешарәтлик иш»лар мундақ дәвирләрни көрситиши мүмкин: —

(1) Әфәсустики җамаәт. «Расуллуқ дәвир»дики, йәни биринчи әсирдики җамаәткә вәкиллик қилиши мүмкин. Әфәсустики җамаәт тапшурувалған вәһийләр интайин көп еди (расул Павлус андин расул Юһанна билән зич мунасивәттә болған) (миладийә 33-100-җиллар).

(2) Смирна (Измир)дики җамаәт. Көп шәрһчиләр уларни 2- вә 3-әсирдики, көп зиянкәшликкә учриған җамаәткә вәкиллиқ қилиду, дәп қарайду. Юһаннаниң дәвридә һөкүм сүргән Домитиян императори (81-96)дин тартип Диоклитиян императори (284-305)ғичә болған дәвирләрдә җамаәтләр он қетим әшәддий зиянкәшликгә учриған («**силәр он күн қийнилисиләр...**») (миладийә 100-313-җиллар).

(3) Пәргамумдики җамаәт. Униңда «Балаамниң тәлими»ни үгитидиғанлар вә «Николас тәрәпдарлири» тепилиду («Николас» «хәлиқниң үстидин ғәлибә қилғучи» дегәнни билдүриду). 4-әсирдә көп җамаәтләрдә һоқуқ вә пул талишиш мәсилилири пәйда болуп, чоң бир «һоқуқ системиси» вуҗудқа келиду. Император Константин «Мән християндурмән» дәп җамаәттин пайдилинип, йетәкчиләргә һөкүмәттики мәнсәпләрни тәқсим қилиш арқилиқ өзи җамаәттики ишларни башқурушқа башлайду.

Ғәриптики җамаәтләрниң өзидиму етиқат тоғрилиқ бәзи һалқилиқ музакириләр император бекиткән шу «ақсақаллар» арисида өткүзүлгән. Шу чағда һәқиқәт тәрипидә туридиған пәқәт ақсақал Атанасиус исимлиқ бир адәмла бар еди. Бириси униңға: «Атанасиус, пүткүл дуния саңа қарши» десә, у қорқмай: «Әнди Атанасиус пүткүл дунияға қаршидур» дәп җавап бәргән (хәттә «Антипас» исимлиқ киши бар, униң исми «һәммигә қарши» дегән мәнада) (миладийә 313-606-җиллар).

(4) Тиятирадики җамаәт. «Йизәбәл» дегән сахта «аял пәйғәмбәр» җамаәттин орун алиду. 7-әсирдә «Рим папаси» пәйда болуп, аталмиш «җамаәтниң мәркизи» дәп аталған Римдики «Папа»ниң «орда»сида (йәни «Ватикан»да) һәр түрлүк бузуқлуқ, бәччивазлиқ, оғрилиқ, қатиллиқ вә күпүрлүк көрүлиду. «Папа» Мәсиһниң аниси Мәрйәмгә чоқунуш керәк дәп тәлим бериду. Тарихшунаслар бу дәвирни «зулмәт дәври» яки «ғәпләт дәври» дәп атишиду (миладийә 606-җилидин 1000-җилларғичә).

(5) Сардисдики җамаәт. «**Сениң әмәллириңни вә шундақла «һаят» дегән нам-абройиңниң барлиғини билимән, лекин әмәлийәттә өлүксән**». Пүткүл Яврупа бойичә пәқәт бир нәччә етиқат учқунлири («Павлигийлар», «Богомилар», «Катарлар», «Албигәнсләр», «Валлонлар» «Лоллардлар» қатарлиқ һәқиқәтән «лайиқ болған» әр-аяллар тепилиду. Шу вақитларда Оттура Асиядики җамаәтләр («шәриқтики җамаәт») гувалиқтин мәһрум болуп йоқалған болуши мүмкин (миладийә 1000-1517-җиллар).

(6) Филадәлфийәдики җамаәт. «**Ишик ечилған**» җамаәт. 1500-җиллардин башлинип Тәврат-Инҗилниң аддий пухралар үчүн тәрҗимә қилиниш иши Хус, Луттер, Тиндал, Виклиф қатарлиқ батур кишиләр тәрипидин башланған. Бу тәрҗимиләр хуш хәвәрни қайтидин аян қилип, дуния бойичә бүгүнгә қәдәр давамлаштурулған көп «Хуш хәвәр тарқитиш һәрикәтлири»ниң башламчиси болған (миладийә 1517-1918-җиллар).

Әйса Мәсиһниң хетини тапшурувалған «Кичик Асия»дики йәттә жамаәт («Вәһий» 2-3-бап)

(7) Лаодикиядики җамаәт. Байлиқ, мал-мүлүк вә тәкәббурлуқ җамаәтни кор қилип өз-өзидин рази болушқа аздуриду. Һәтта бәзи «Инҗил институтлири»да номуссиз етиқатсизлиқ пәйда болиду. «**Итаәтсизлик-рәзилликләрниң көпийиши түпәйлидин, нурғун кишиләрдики меһир-муһәббәт совуп кетиду**» («Мат.» 24:12) (миладийә 1918-бүгүнки жиллар). «Лаодикия» дегән сөз «хәлиқниң пикирлири» дегән мәнада болиду; шүбһисизки, бүгүнки көп җамаәтләр дәрвәқә Худаниң сөз-калами билән әмәс, бәлки «хәлиқниң пикирлири» билән йол тапиду вә башқурулиду.

4-бап — Әрш ичигә қараш

Юһаннаниң әрштә биринчи көргини «тәхт» болиду. Адәм Худаниң тәхтиниң һоқуқини көрмигән болса башқа вәһийләрни қобул қилишқа лайиқ әмәс болиду.

Бизниң «кириш сөз»дә «**Рәбниң күни**» тоғрилиқ тохталғинимизни көрүң. Мәлум бир инсан (император) дунияни өзигә чоқундурмақчи болған дәл шундақ бир күндә Худаниң Өз күни, йәни «Пәрвәрдигарниң күни»дики вәһийләрни өз қул-хизмәткари Юһаннаға йәткүзгәнлиги шүбһисиз интайин кинайилик, һәҗвий иштур. Тәвраттики бешарәтлик қисимларда «Пәрвәрдигарниң күни» тоғрилиқ изаһатлар вә «қошумчә сөз»ләрниму көрүң.

Тәхт чөрисидики «**толуқ һәсән-һүсән**»гә диққәт қилиң. Нуһ пәйғәмбәргә Худаниң Өз әһдисини көрсәткән бәлгүси қилинған һәсән-һүсән һәрдайим «йерим һәсән-һүсән» болиду; амма һазир биз толуқ болғанни көримиз; Худаниң меһир-шәпқитини йәткүзидиған «йеңи әһдә»си толуқ, кәм-кутисиз әһдидур.

«**Жигирмә төрт ақсақал**» (4-айәт) — булар ким болиду? 24 дегән рәқәм Тәвраттики каһинлиқ түзүмидики бир тәртип билән мунасивәтлик («1Тар.» 24-, 25-бапларни көрүң). Ундақта бу ақсақаллар Тәврат дәври билән бағлиқму? Улар «Ибранийларға»дики 11-бапта көрситилгән, етиқатниң йол башламчилири болған «етиқатлиқ батурлар»му? Улар шу бапта «**ақсақаллар**» дейилиду (2-айәт). Улар «**Мәсиһниң тирилиши билән тәң тирилгән муқәддәс бәндиләр**»му? («Мат.» 27:51-53). Бәзи шәрһчиләр уларни җамаәткә вәкиллик қилиду, дәп қарайду; лекин ундақ болса расул Юһаннаму уларниң арисида болуши керәк еди! 5:8-10-айәтләрдә уларниң җамаәттин айрим турғанлиғи көрүниду.

«**Һаят мәхлуқлар**» тоғрилиқ болса «Әзакиял»дики «қошумчә сөз»имизни көрүң.

«**Йәттә роһ**» (5-айәт) Худаниң Роһиниң йәттә тәрәплигини яки йәттә вәзиписини билдүрүши мүмкин («Йәш.» 11:2ни көрүң).

5-бап — Әрштә көрүнүшниң давами

Юһанна һазир интайин шәрәплик бир сорунни көрүшкә муйәссәр болиду. Сорунда һеч қандақ гунаниң ипадиси көрүнмәйду — барлиқ җан егилири Худаға ибадәт қилмақта (13-айәт). Шуниң билән биз бу сорун бәлким «дәһшәтлик азап-оқубәт»тин кейин, «миң жиллиқ сәлтәнәт»ниң беши болуши мүмкин, дәп қараймиз («**Улар** (муқәддәс бәндиләр) **йәр йүзидә һөкүм сүриду**» (10-айәт)). Юһанна бешарәт қилған вақиәләрниң, болупму орам китапниң «йәттә печәт»ниң ечилишниң ахирқи

нәтиҗисини, йәни миң жиллиқ сәлтәнәтниң бешини көриду. Худаниң униңға шундақ көрситиштики мәхсити шүбһисизки, биз һазир көрүш алдида туруватқан, печәтләргә мунасивәтлик қорқунучлуқ вақиәләрниң ахирқи ғаливийәтлик нәтиҗиси нәтиҗисини аян қилиш билән бизни хатирҗәм қилиштин ибарәт болиду.

13-айәтни көрүң: «**Тәхттә Олтарғучиға вә Қозиға**
Мәдһийә, һөрмәт, шан-шәрәп вә һоқуқ-қудрәт
Әбәдил-әбәткичә мәнсуп болғай!»

Ибадәттә ейтилған бу сөзләргә қариғанда хелә рошәнки, Қоза, йәни Рәб Әйса Мәсиһ Худаниң тәбиитидә болған шәхстур. «**Мән Пәрвәрдигардурмән,... Мән Өзәмниң шан-шөһритимни башқа бирисигә өткүзүп бәрмәймән**» («Йәш.» 48:11) дегүчи мошу йәрдә Униң шан-шөһритини башқа бириси билән ортақ қилиду; әмәлийәттә Худа «**Мениң шеригим болған адәм**» дегән бу зат Рәб Әйсадур («Зәк.» 13:7).

(Худаниң жүргүзгән җазалирини билдүридиған) «йәттә печәт»

Худаниң җазалирини йәр йүзигә йәткүзүш (йәттә печәтни ечиш)тин ибарәт қорқунучлуқ вәзипини ада қилғучи пәқәт Өзи гуналарниң бу қорқунучлуқ җазалирини инсанларниң бешиға чүшмисун дәп Өз үстигә алған Худаниң Қозисидур. Бу орам язмини ачидиған, униңдики дәһшәтлик җазаларни қоювәткүчи болса мулайим, күчлүк сәвир-тақәт вә чәксиз муһәббәтниң муҗәссими болған Қозиниң қолидур.

Йәнә диққәт қилсиңиз, «**Йәһуда қәбилисидин болған шир**» дәл «**Худаниң қозиси**»дур. Тәвраттики «Шир» Инҗилда «Қоза» болиду. Тәвраттики башқа һеч мөтивәрләр орам язмини ечишқа лайиқ әмәстур.

6-бап «йәттә печәт»

Толуқ ишәшимиз барки, Худаниң җазалирини йәткүзүш җәриянининң асасий тәртип-қурулмиси орам язмидики «йәттә печәт»тин тәркиб тапиду. Бу печәтләрни Рәбниң ахирқи заманлар тоғрисидики, «Матта» 24-бап вә «Луқа» 21-бапта хатириләнгән илгәрки тәлими билән селиштурсақ төвәндики әҗайип нусхини байқаймиз. Шуниң билән «Вәһий» дегән китапни Рәб Әйсаниң расуллириға бәргән («Матта» 24-дә хатириләнгән) илгәрки тәлиминиң кеңәйтилиши дейишимизгә болиду. «Матта» 24-дә хатириләнгән тәлимләр «Вәһий»ниң ачқучидур; «Вәһий»ниң өзи Тәвраттики нурғун башқа-башқа бешарәтләр маслаштурулуп патқузулған рамкидур.

Орам язминиң һәр бир печити ечилғанда, униң йәнә бир қисми бошитилип, униңда пүтүклүк җазалар қоюветилиду.

«Вəһий» 6-баптики атлиқлар вə печəтлəрниң «Матта» 24-бап билəн селиштурмиси

«Матта» 24-бап	«Вəһий» 6-бап
5-айəт «Сахта Мəсиһлəр»	**«1-печəт»** **Ақ ат** — «сахта Мəсиһлəр» «ғəлибə қилғучи» сүпитидə зəпəр қучуш үчүн җəңгə атланди (19:11ниму көрүң). Сахта пəйғəмбəрниң мəхсити ғəлибə қилиш, зəпəр қучуш, лекин пəқəт бирисиниңла мошу һоқуқи бардур.
6-айəт «урушлар» вə «урушларниң шəпилири» «Ахирəт техи кəлмиди»	**«2-печəт»** **«Қизил ат»** əллəр арисидики урушлар
7-айəт «ачарчилиқ» «йəр тəврəшлəр»	**«3-печəт»** **«Қара ат»** — ачарчилиқ (адəмниң териси қарийиду) Асаслиқ ашлиқ-йемəклик интайин қиммəт, лекин һəшəмəтлик турмушқа «керəкликлəр»ни алғили болиду
«Луқа» 11:21 «вабалар»	**«4-печəт»** **«татираң ат»** — өлүм «вабалар» (дунийдикилəрниң төрттин бири қилич, ваба, ачарчилиқ вə житқуч һайванлар арқилиқ өлиду).
8-айəт «Мана бу ишларниң йүз бериши худди һамилдар аялниң толғиғиниң башланғиниға охшайду»	Атлар тохтайду «Дəһшəтлик азап-оқубəт» башлиниду
9-14-айəтлəр — зиянкəшлик «Андин кишилəр силəрни тутуп, азап-оқубəткə селип өлтүриду...» «Худаниң падишалиғи һəққидики бу хуш хəвəр пүткүл дунияға җакалиниду»	**«5-печəт»** «Қурбангаһ астидки җанлар» (зиянкəшлик билəн өлтүрүлгəн) Худадин қисасини сорайду; лекин уларға ахирқи зиянкəшлик түгигичə күтүшүңлар керəк, дейилиду
14-айəт «Андин заманниң ахири болиду»	
15-28-айəтлəр «Данијал пəйғəмбəр ейтқан «вəйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ»	(Бу ишлар «печəтлəр» арисида аян қилинған əмəс, бəлки «Вəһий»дə кейинрəк аян қилиниду)

29-айәт «У азап-оқубәтлик күнләр өтүп кәткән һаман, қуяш қарийиду, ай йоруқлук бәрмәйду, юлтузлар асмандин төкүлүп чүшиду, асмандики күчләр ләрзигә келиду. Андин асмандин Инсаноғлиниң кәлгәнлигиниң аламити көрүлиду; йәр йүзидики пүткүл қәбилиләр жиға-зар көтиришиду. Улар Инсаноғлиниң күч-қудрәт вә улук шан-шәриви билән көктики булутлар үстидә келиватқанлиғини көриду»	**«6-печәт»** « Қуяш бөз кийимдәк қарийиду... ай қандәк болиду юлтузлар асмандин төкүлүп чүшиду. асман йоқап кетиду Барлиқ падишалар, сәрдарлар, байлар, қуллар ташларға: — «Үстимизгә чүшүңлар! Худаниң сиймасидин вә қозиниң ғәзивидин йошуруңлар! Чүнки Уларниң ғәзиви тутқан дәһшәтлик күн кәлди» — дәйду.

Биз төвәндә нәқил кәлтүргән айәтләрму «заманларниң ахири»ни, шундақла униң билән бағланған охшаш вақиәләрни көрситиду, дәп ишинимиз. Бу айәтләрдә, «Мат.» 24:29дики вақиәләрдә вә «Вәһий»дә 6-печәткә йәткәндә ахирқи басқучниң келиши еник көрситилгән: —

«Мат.» 24:31 «**У пәриштилирини зор жараңлиқ бир канай садаси билән әвәтиду, улар Униң таллиғанлирини асманниң бир четидин йәнә бир четигичә, дунияниң төрт булуңидин жиғип бир йәргә жәм қилиду**»

«Вәһ.» 11:15 «**Андин йәттинчи пәриштә канийини чалди; әрштә жуқури авазлар аңлинип мундақ дейилди: «дунияниң падишалиғи Пәрвәрдигаримиз вә униң Мәсиһиниң падишалиғи болди, у әбәдил-әбәткичә һөкүм сүриду**»

«1Кор.» 15:51-52 «**Биз һәммимиз өлүмдә ухлайдиған әмәс; бәлки һәммимиз өзгәртилидиған болимиз! бир дәқиқидила... әң ахирқи канай челинғанда өзгәртилимиз; чүнки канай челинса, өлгәнләр чиримәс һаятқа тирилдүрүлиду....**»

«1Тес.» 4:16 «**Чүнки Рәб Өзи бир пәрман товлиши билән, баш пәриштиниң авази вә Худаниң яңратқан канай садаси ичидә асмандин чүшиду вә Мәсиһдә болған өлгәнләр авал тирилиду; андин тирик қалған бизләр улар билән биргә, Рәб билән һавада көрүшүш үчүн, булутлар арисиға елинип көтирилимиз; вә шуниң билән биз Рәб билән мәңгү биргә болимиз**»

«Зәк.» 14:3-6 «**..вә Пәрвәрдигар чиқип шу ят әлләр билән урушиду... Униң путлири шу күни Зәйтун теғида туриду.. силәр Йәһуда падишаси Уззияниң күнлиридә болған йәр тәврәштә қачқиниңлардәк қачисиләр... Шу күни нур тохтап қалиду..**»

Шу вақитларда: —

(1) Худаниң таллиғанлири жиғилиду; канай челиниду («Вәһий»дики «йәттинчи канай» «1Кор.» 15:51дә «ахирқи канай» дәп атилиду).
(2) Худа Өз сәлтәнитидә һөкүм сүрүшкә башлайду.
(3) Инсанларниң умумий сорақ ишлири тәйярлиниду.

Алтинчи печәт әнди Рәбниң дунияға қайтип келишигә мунасивәтлик ишларни көрситиду. Йәттинчи печәт болса (8:1) асманда йерим саатлик сүкүтни көрситиду — буни сорақ алдидики иш дәп қараймиз. Йәр йүзи шу чағда көрүнмәйду. Бирақ 8-бапта хатириләнгән сорундики ишлар «йәттинчи печәт»тин кейин әмәс, бәлким йәттинчи печәттики ишлардин илгири болиду («**..вә мән қарисам, мана....**»). Инжиқлиқ билән қарисақ, сорун алтинчи печәттин илгәрки мәзгилдә (бәлким илгәрки үч йерим жилда) болиду. У 5- вә 6-печәт арилиғидики вақитни, шундақла 6-печәттики бәзи ишларни өз ичигә алиду.

Әгәр биринчи төрт печәт вә Рәббимизниң «Матта» 24-баптики төрт вақиә («сахта пәйғәмбәрләр вә сахта Мәсиһләр», «урушлар» «ачарчилиқлар вә йәр тәврәшләр» вә «вабалар») тоғрилиқ баяни дәрвәқә охшаш ишларни көрсәткән болса, («**Бу ишлар туғутниң бешидики толғақ азаплири, халас**») әнди бу жазалар йәр йүзидә аллиқачан башланған һәм һазир уларни көрмәктимиз. Дәрвәқә өз дәвримиздә бу ишларниң еғирлишиш вә тезлишиш вәзийити көрүнмәктә; сахта пәйғәмбәрләр, өзини Мәсиһ дәвалғучиларниң сани, дуния бойичә болған урушларниң сани, ачарчилиқ вә (заманивий тибапәтчиликниң тәрәққияти болғини билән) вабалардин өлидиғанларниң санидиң йеқинқи йүз жилда илгәрки барлиқ тарихта хатириләнгән санлардин көптур. Йеқинқи йүз жилда болған йәр тәврәшләр илгиридә хатириләнгән һәммә йәр тәврәшләрдин көп болған. Шуңа һазир пүтүн дуниядики етиқатчиларға чүшидиған интайин зор зиянкәшлик вақти алдида туримиз: «**Кишиләр силәрни тутуп, азап-оқубәткә селип өлтүриду, мениң намим вәҗидин пүткүл әлләр силәрдин нәпрәтлиниду**». Лекин шуниң билән тәң: «**Барлиқ әлләргә агаһ-гувалиқ болсун үчүн, Худаниң падишалиғи һәққидики бу хуш хәвәр пүткүл дунияға җакалиниду**» («Мат.» 24:9, 14)..

7-бап — Кәйнигә қараш — «дәһшәтлик азап-оқубәт»тин чиққан мевә (һосул)

Авал Юһанна Исраилниң он икки қәбилисидин болған «144000» кишини көриду. Улар Худа тәрипидин алаһидә талланған вә алаһидә қоғдилидиғанлардин болса керәк. Улар Худаниң алаһидә илтипатиға еришкән вә «**тунҗа һосулниң мевиси**» дәп аталғачқа (14:1-5), биз уларни дәсләптики җамаәттикиләрни көрситиду, дейишкә майилмиз. Чүнки әслидә өзлирини Худаниң мәхсәт-муддиалириға шәртсиз беғишлиғанлиғи үчүн, биз бүгүнки күндиму Худаниң сөз-каламини аңлашқа несип болдуққу? Һалбуки, бәзи алимлар улар йәттә жиллиқ «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң қорқунучлуқ вақитлирида хуш хәвәрни әлләргә йәткүзгүчи алаһидә бир гуруппа болиду, дәп қарайду. Ундақ болса, немишкә улар «**тунҗа һосулниң мевиси**» дәп атилиду? Төвәндә мүмкинчилиги болған бир җавапни тилға алимиз, лекин бизниң пикримиз йәнила жуқуридикидәк болиду.

У иштин кейин Юһанна мундақ бир сорунни көриду: «**һәр әл, һәр қәбилә, һәр милләттин болған, һәр тилларда сөзлишидиған сан-санақсиз зор бир топ халайиқ тәхтниң вә қозиниң алдида туратти; уларниң һәммисигә ақ тон кийдүрүлгән ....**». У уларниң салаһийитини сориғанда: «**Булар дәһшәтлик азап-оқубәтни бешидин өткүзүп кәлгәнләрдур. Улар тонлирини қозиниң қенида жуюп, аппақ қилған**» җававән ейтилиду.

«Дәһшәтлик азап-оқубәт» пәқәт «ахирқи йәттә жил»лиқ болса немишкә Юһаннаға («дәһшәтлик азап-оқубәттин чиққан») бу бир топ кишиләрла көрситилиду? Уларниң алдида етиқат қилғучилар йоқмиди? Ойлиримизчә, бу зор бир топ кишиләрниң көрситилишиниң сәвәви, хуш хәвәрниң дәһшәтлик қийинчилиққа йүзлиниши билән шуларда, йәни шу «мол һосул»да ахирқи әң чоң нәтиҗиси вә ғәлибиси аян қилиниду. Мухлисларниң сан-санақсиз көп болуши илгәрки дәвирләрдики мөмин бәндиләрни (шундақла бизләрниму) хуш хәвәрниң хизмитидә чиң турушқа рiғбәтләндүриду. Гәрчә «уруқ чечиш»қа йәр қаттиқ вә һава соғ болсиму, ахирқи һосул «сан-санақсиз» болиду. Бу кишиләрниң еғир азап тартқанлиғи «**Худа уларниң көзлиридики һәр тамчә яшни сүртиду**» дегән иштин көрүниду. «**Булар дәһшәтлик азап-оқубәтни бешидин өткүзүп кәлгәнләр**» дегән җүмлидинму көрүнидуки, улардин көп қисми у вақитта Худаниң йолида өлтүрүлгән. Мошу сорунда улар «тирилгән йеңи тәнлири»дә болуп, «тәхтниң алдида туриду» — шуңа биз мошу сорунни «дәһшәтлик азап-оқубәт»тин кейин болиду, шу мәзгилниң бир нәтиҗиси (Худа алдидики әң муһим нәтиҗә)ни көрситиду, дәп қараймиз.

«Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң бу иккинчи йерими зор зиянкәшлик вә етиқатчилар қурбан болған мәзгил екәнлиги төвәндики сәвәплердин көрүниду, йәни: —

(1) Жуқиридики 6:11-айәттики сөзләрниң мәнасидин;
(2) Рәббимизниң «Мат.» 24:9-13дә хатириләнгән, шу чағдики зиянкәшликниң илгири көрүлүп бақмиған дәриҗидә болғанлиғи тоғрилиқ сөзлиридин;
(3) «Вәһий»дә кейин көрүнгән дивиниң инсанларға өз бәлгүсини қобул қилишқа ишләткән бесимидин (адәмләр қобул қилмиса барлиқ инсаний һоқуқлиридин мәһрум болиду);
(4) 12:27дә, «Әждиһа»ниң Исраилдики «қалди»ға тегәлмәйдиғанлиғини байқиғандин кейинки ғәзивиниң нәтиҗисидин;
(5) «Дан.» 7:21-22дә вә кейинки айәтләрдә хатириләнгән, «Дәҗҗал» тоғрилиқ вәһийләрдин көргили болиду.

8-9-баплар — «Йәттә канай»

8:3 Йәттә канайниң челиниши болса «алтун хушбуйдан»ни тутқан пәриштиниң хушбуйни «**муқәддәс бәндиләрниң дуалири**»ға қошуп сунуши билән бағлиқ болиду. Бу дуалар бәлким 6:10дә көрситилгән «**қурбангаһ астидики муқәддәс бәндиләр**»ниң дуалириға охшаш болуши мумкин — икки җайда көрситилгән дуаларниң нәтиҗиси охшашла Худаниң җазалириниң төкүлүши болиду. Худаниң җазаси чүшсун, дегән бир дуа «йеңи әһдә»гә мувапиқ дуаму? Бизгә «**Дүшмәнлириңни сөйгин, улар үчүн дуа қил**» дәп әмир қилинған әмәсму? Бирақ Худаниң «чоң сәври» болса «чәксиз сәвир» әмәс. Худаниң асийлиқ қилғучи инсанийәткә көрсәткән узун сәвир-тақити бир күн болмиса башқа бир күн чекигә йетиду. Әшу вақитларда Худаниң ирадисигә мувапиқ болған дуа болса ахирда инсанлардики асийлиқларниң җазалирини тиләйдиған дуа болиду.

Һечболмиғанда пәриштиләрниң канайни челишлири вә мунасивәтлик төкүлгән җазалар (бу җазалар «мәңгүлүк җазалар» әмәс, бәлки йәнила «тәрбийиләш җазалири һесаплиниду) қурбангаһдики дуалар тәрипидин башланған болса керәк. 6:9-11дики «5-печәт» вақтида, мөмин бәндиләргә, қисас вақти кәлмиди, күтүш керәк дейилиду.

Мошу айәтләргә қариғанда, бу күтүш вақти һазир тошти — демәк, Худаниң өлтүрүлидиған мөмин бәндилириниң сани тошқан болуп, еғир зиянкәшлик вақти ахирлашти, әнди Худаниң жазалири барғансери еғирлашқан һалда чүшиду. Шуңа биз бу «йәттә канай»ниң вақти «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң йәттә жилиниң ахирқи йеримида келиду, дәп ишинимиз. Мошу йәрдә «канайлар»ни тәпсилий тәһлил қилмай, пәқәт мунасивәтлик вақиәләр тоғрилиқ чүшәнчимизни төвәндикидәк баян қилимиз: —

(1) «Канайлар» хушбуйдандики чоғлар йәр йүзигә ташлиниши билән башлиниду — нәтиҗидә «**авазлар, гүлдүрмамилар, чақмақлар вә йәр тәврәш**» болиду. Бу ишлар бәлким канайлардики вақиәләрниң башлиниши, шундақла «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң иккинчи йериминиң башлинишиму болуши мүмкин («Дан.» 9:24-27дики изаһатларни вә ««Даниял»дин алған савақлар»да «йәтмиш йәттә» тоғрилиқ изаһлиримизниму көрүң). «Йәттә канай»ниң «йәттә печәт»ниң вақит тәртиви бойичә әгишип кәлмәйдиғанлиғиға испат кәлтүрүш үчүн биз пәқәт үчинчи канайниң нәтиҗиси «**Асмандин чүшидиған, суларни аччиқ қилидиған «кәкрә» исимлиқ юлтуз**» болиду, дәп көрситимиз. Бу иш чоқум алтинчи печәттин **<u>илгири</u>** болиду, чүнки шу печәт ечилғанда «**Асмандин барлиқ юлтузлар чүшиду**».

Қизиқ бир иш шуки, сабиқ Совет Иттипақидики етиқатчилар «Чернобил ядро истансисидики вақиә»ни «кәкрә» дегән юлтуз билән мунасивәтлик болған бу бешарәтниң бир әмәлгә ашурулуши» дәп қарайтти. Украин тилида «Чернобил»ниң мәнаси «кәкрә» дегән мәнада. Жуқирида байқиғинимиздәк, нурғун бешарәтләрниң «толуқ әмәлгә ашурулуш»идин бурун дайим «кичик әмәлгә ашурулуш»лири болиду.

Төртинчи канайму (күн, ай вә юлтузларниң үчтин бир қисми қараңғулишиду) алтинчи печәттин **<u>илгири</u>** болуши керәк. Чүнки алтинчи печәттә «**Күн толуқ қараңғулушиду, ай қанға айлиниду, юлтузлар асмандин чүшиду**».

Муқәддәс китапта 7 нәрсә яки вақиә бәзидә «4+3» (төрт қошулған үч) шәклидә бөлинип баян қилиниду. Мәсилән, «печәтләр»ниң алдинқи төртидә «төрт атлиқ», кейинки үчидә «дәһшәтлик азап-оқубәт» баян қилиниду. Канайларму шундақ. Ахирқи үч канай «үч вай»му дәп җакалиниду. Кейинки азаплар техиму еғир дәриҗидә болиду (ибраний тилида «вай»ниң асасий мәнаси «ләнәт оқулған» яки «қарғалған» болиду).

Бәшинчи канай —биринчи «вай». Башқа бир юлтуз асмандин йәргә чүшиду. Юлтузниң мәлум шәхс екәнлиги көрүниду (12:4, «Зәб.» 147:3, «Аюп» 38:7дә юлтузлар пәриштиләр яки пәриштилик күчкә бағлиқ көрүниду). «Һалакәт» исимлиқ пәриштә пәйда болиду, у бәлким қараңғулуққа тәвә пәриштидур. Чекәткидәк җаниварлар һаңдин чиқиду, улар һашарәт шәклидики җинларму? Уларға һәр қандақ йешил нәрсигә зиян йәткүзүш чәклиниду. 1-канайда барлиқ йешиллиқ көйиду; шуңа мошу йәрдә йешиллиқ қайтидин өсүшкә башлиди, дегән хуласигә келиш керәк.

Шу айәтләрдин йәнә байқаймизки, барлиқ җинлар яки напак роһлар һазир йәр йүзидә жүрмәйду; бәзилири һазирчә соланған һалда туриду.

Алтинчи канай — иккинчи «вай». 12-айәттә йәнә тәкитлиниду.

200 миллион кишилик қошун. Улар кимләр? Бәзиләр уларни Жоңгу яки Һиндистанниң қошуни дәп қарайду; бирақ уларниң қияпитидин қариғанда, улар инсанларниң қошуни әмәс, бәлки шәриқтин чиққан бирхил «җинлиқ ваба» болуши керәк. Улар елип келидиған вабадин көримизки, инсанийәтниң көпи «барса кәлмәс» һалға, йәни товва қилмайдиған дәриҗигә йәткән; гәрчә вабаниң Худадин кәлгәнлигини билгән болсиму, улар йәнила товва қилмайду (9:20-21).

Шуни дәп өтимизки, Тәврат вә Вәһийдики көп бешарәтләрдә тилға елинған қураллар заманивий қураллар әмәс, бәлки қедимки қураллардур. Биз җәзм қилалмисақму, ахирқи замандики вабалардин бири «пән-техникилик» урушни чәклийәлиши мүмкин дәп ойлаймиз (әмәлийәттә маторлардәк түрлүк аддий електр йоллири, җүмлидин барлиқ компутерлар бирла магнетлиқ зәрбә долқунида асанла кардин чиқирилиду. Ундақ зәрбә долқуни ядро партлаштин, қуяшниң «партлаш ялқуни»дин пәйда болуши мүмкин).

Мошу айәтләрдинму инсанийәтниң қалған қисминиң йәнила җинларға яки алтун, туч яки таштин ясалған бутларға чоқунушқа бағланғанлиғи ениқ көрүниду. Расул Павлусниң дегинидәк «**Кишиләр Худани билишни рәт қилса, Худа уларни түрлүк ахмақлиққа тапшуриду**» («Рим.» 1:19-32, вә «2Тес.» 2:7-12ни көрүң). Әгәр бу мәзгил «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң иккинчи йерими болғанда, бундақ бутпәрәслик (бәлким Бабилниң тәсири билән, 17-18-бапларни көрүң) дивигә болған чоқунуш билән тәң болуши мүмкин.

Алтинчи канайдики Әфрат дәриясида бағланған «төрт пәриштә»ниң бошитилиши (кейин 16-баптиму тәсвирләнгәндәк) шәриқтин келип Әфрат дәриясидин өтидиған қошун билән бағлиқтур.

10-бап — Йәттинчи канайниң челинишқа һазирлиниши — Юһаннаға тапшурулидиған «кичик орам язма»

«**Худаниң сири тамам болуп әмәлгә ешиши»**ниң алдида, йәттинчи канайниң тонуштурулушиға (7-айәт) аз қалғанда Юһаннаға кичик бир орам язма тапшурулиду; у буни йейиши керәк еди (11-айәт). Шуниң билән униңға «**Сән йәнә көп милләтләр, әлләр вә һәр хил тилларда сөзлишидиғанлар вә падишалар тоғрисидики вәһий-бешарәтләрни йәнә җакалишиң лазим**» дейилиду. Бу бешарәтләр (11-18-баплар) өтмүштики бәзи ишлар вә 19-бапқичә болған арилиқтики вақитлар тоғрилиқ җамаәткә зөрүр болған башқа вәһийләрни өз ичигә алиду. Пәқәт 19-баптила «**Худаниң сири әмәлгә ашурулидиған**» ахирқи әвҗигә чиққан сорун бизгә аян қилиниду.

11-бап, 1-айәт

Юһаннаға өлчәм һасиси тапшурулушиниң мәхсити (Әзакиял пәйғәмбәргә тапшурулғандәк, «Әзакиял» 40-бап): «**Барғин, Худаниң ибадәтханиси, қурбангаһи вә у йәрдә ибадәт қиливатқанларни өлчигин**». Мошу сөзләргә қариғанда «дәһшәтлик азап-оқубәт» вақтида Йерусалимда йәнә бир җисманий ибадәтхана вә қурбангаһ қурулуши мүмкин (Вәһий берилгән вақтида Йерусалимдики ибадәтхана аллиқачан Рим империйәси тәрипидин миладийә 70-жили асасән вәйран қилинған еди). Йәнә келип көздә тутулған бешарәттики ибадәтханиниң ички бөлүмигә киргәнләр Худаға садиқ

болидиғанлардин болса керәк. Юһанна уларни өлчидиму? Өлчиди, дәп ойлаймиз, лекин узунлуқ-кәңлиги бизгә ейтилмайду. Немишкә? Вә немишкә «**Ибадәтханиниң ташқириқи һойлисини** (булғанғанлиғи түпәйлидин) **өлчимәй қой**» дейилиду? Бу иш бәлким Худаниң Йерусалимда йеңидин қурулидиған шу ибадәтханиниң ички қисимлирини дәсләптә қоғдайдиғанлиғини көрситиши мүмкин. Һечболмиғанда роһий дүшминимиз бизниң Худаға ибадәт қилиштики сиртқи ипадилиримизни бәзи вақитларда чәкләлисиму, Худа ички дунияйимизда Өзигә өткүзүливатқан ибадитимизгә һеч қачан һеч кимниң чәк қоюшиға йол қоймайду.

Бу йеңи ибадәтхана тоғрилиқ «Әзакиял»дики «қошумчә сөз»имиздин нәқил кәлтүримиз: —

«Исраилийәдә туруватқан Йәһудий хәлқиниң аз дегәндә 1950-жиллардин бери йеңи бир ибадәтханини қайтидин қуруш чертйожи вә ибадәтханиниң әслидики йеридә қайтидин қурбанлиқни қилиш плани болуп кәлгән. Аңлишимизчә улар қурмақчи болған ибадәтханиниң чертйожи Әзакиялниң 40-44-баплириға асасланған. Лекин Зион теғиниң (тағниң бүгүнки түзүлүшигә қариғанда) Әзакиял көргән ибадәтханини қурғидәк йери йоқ, вә қурулушқа башқа тосалғулар бар. Лекин ишинимизки, улар бир ибадәтханини қуриду. Чүнки Тәврат вә Инҗилда, дәҗҗалниң ахирқи заманда «ибадәтханини егиливелиши» вә шу йәрдә өз жиркиничлик мәбудини тиклиши тоғрилиқ бешарәтләр бар («Дан.» 9:27, 12:11, «Мат.» 24:15, «2Тес.» 2:1-11ни көрүң).

Бу ибадәтхана бәлким дәҗҗалниң қоли билән вәйран болиду; Әйса Мәсиһ дунияға қайтип кәлгәндә йәр йүзи үстигә миң жил һөкүм сүрүши («Вәһ.» 20:1-7)ниң дәслипидә Әзакиял көргән бу йеңи ибадәтханини қуриду дәп ишинимиз».

Бирақ мошу йәрдә: «Йерусалимда үчинчи бир «ибадәтхана» қурушниң немә һаҗити бар? Немә әһмийити болсун? Униң қурулуши Худаниң ирадисигә мувапиқму?» дегәндәк муһим соалларни қоюшқа тоғра келиши мүмкин. Чүнки Инҗилда бизгә тапшурулған ениқ тәлимләр бойичә, Худа «инсан қоллири билән ясиған ибадәтханилар»ни ташлап, Өзигә етиқат қилған инсанлардин тәркиб тапқан дунияви җамаәтни «тирик, һәқиқий ибадәтхана»си қилип, Өз шан-шәривини униңға аманәт қилған. Һалбуки, Униң қедимки хәлқи болған Йәһудийлар (Худани билмигән һалда) Униңға йеңи бир ибадәтхана қуруп, у йәрдә қайтидин қурбанлиқларни сунушқа башлиса иш қандақ болиду? Есимиздә барки, Мәсиһ йәр йүзидә хизмәттә болған вақитта Йерусалимда бир ибадәтхана бар еди. Бу ибадәтхана һәм бутпәрәс болған, чириклишип кәткән рәзил падиша Һерод тәрипидин қурулған, шундақла өз хияли бойичә иҗад қилған бәзи нәрсиләрни қошқан болсиму, Әйса йәнила уни «Худаниң ибадәтханиси» дегән нам билән етирап қилди. Мәсилән, У: «**Худа, «Мениң өйүм барлиқ әлләр үчүн дуахана болиду**», деди» дәп, ханини өз пулпәрәслиги билән булғиғанларни әйиплиди («Мар.» 11:17). Ишинимизки, Йәһудий хәлқи кәлгүсидә охшаш йолда, йәни Худани тонумиған вә Униң әмрисиз һалда шу үчинчи ибадәтханини қуриду. Шуниң билән ибадәтхана Униң нами билән четишлиқ болиду вә дәл шу сәвәптин «дәҗҗал» (дивә, «Мәсиһниң рәқиби») уни өзиниң ибадәтханиси қилмақчи болуп, униңға «жиркиничлик номуссизлиқ»ни (адәмләрни өзигә чоқундурғидәк намәлум бир нәрсә яки ишни) салиду. Шундақ бир йол билән дивә өзини Худаниң орниға қоймақчи болиду («Дан.» 9:27, 12:11, «Мат.» 24:15, «2Тес.» 2:1-11). Бизниңчә дәл мошу ишлар түпәйлидин, болупму

Өз нами дуниядикилəрниң нəзиридə ибадəтхана билəн бағлиқ болғачқа, Худа бу ханини «Мениңки» дəйду вə ахир берип уни булғиғанларни қаттиқ җазалайду.

2-айəттə ханиниң сиртқи һойлиси «**ят əллəргə 42 айғичə тапшурулған**» дейилиду. Бу сөзлəр йəнə Рəббимизниң: «**«Вəйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ» «муқəддəс бир җай»да туриду**» дегəн сөзлирини бизгə əслитиду («Матта» 24-бапта). Мошу йəргичə бу «вəйранчилиқ» пəқəт «сиртқи һойлида» болиду; лекин расул Павлус бизгə: «**«Гунайий адəм»** (дəҗҗал, дивə) **... Худа дəп аталғанға яки кишилəр чоқунидиған һəр қандақ нəрсилəргə қарши чиқип, өзини һəммисидин үстүн қилип көрситиду; у шундақ қилип Худаниң ибадəтханисида** (Униң «муқəддəс җайи»да) **олтиривелип, өзини Худа дəп көрситип җакалайду**» дəп тəлим бериду. Бу сөзлəргə қариғанда, дəҗҗал «номуссизлиқ»ини авал «сиртқи һойла»ға, андин ахирида ички «муқəддəс җай»ға селиши мүмкин. Дəҗҗалниң башқа нəччə ишлири 12-13-баплардиму көрүлиду.

3-6-айəттə, товва қилиш керəклигини җакалайдиған бу икки гувачиниң қабилийəтлири Муса вə Иляс пəйғəмбəрлəрниңки билəн охшишидиған болғачқа, бəзи алимлар уларни дəл шу икки пəйғəмбəр дəп қарайду. Тəвраттики бешарəтлəргə вə Рəббимизниң сөзигə асасланғанда («Мат.» 17:11-12, «Мар.» 9:11-12) Иляс пəйғəмбəр қайтип келиши муқəррəр. Улар «**Пүткүл йəр йүзиниң Рəбби**» алдида туридиған «**икки зəйтун дəриғи**» болиду. Һагай вə Зəкəрия пəйғəмбəрлəр өз дəвридə шундақ еди («Зəк.» 4:1-7) (мошу йəрдə ейтип өтимизки, Тəвратта, «**Пүткүл йəр йүзиниң Рəбби**» дейилгəн болса, Худаниң гувалиғи Исраил зиминида бар болиду. Əксичə, Худа «əрштики Худа» дейилгəндə, Худаниң гувалиғи Исраил зиминидин йоқап кəткəнлигини, зиминидин сиртида турғанлиғини көрситиду. 13-айəтни көрүң).

Бу икки гувачиниң суларни бойсундуридиған қудрити бар, шуңа улар жүргүзидиған җазалар деңизға зиян йəткүзидиған «иккинчи канай» билəн мунасивəтлик болуши мүмкин; «сулар» дегəн сөз 8:10дə деңизни əмəс, бəлки дəрия-булақларни күрситиду; лекин «сулар» булғанған болса, улар деңизға еқип чүшүп униму булғиши мүмкин.

13-айəттə көрситлгəн йəр тəврəш «йəттинчи канай» яки «йəттиничи чинə»гə бағлиқ «қаттиқ йəр тəврəш» əмəс (16:18).

15-айəттə «**йəттинчи канай челиниду**» — қайтилаймизки, «йəттинчи канай» заманниң ахирини көрситиду. Буниңға 15-19-айəтлəр испат бериду, чүнки «**Дунияниң падишалиғи Пəрвəрдигаримиз вə униң Мəсиһиниң падишалиғи болди, у əбəдил-əбəткичə һөкүм сүриду**» (19:6ниму көрүң).

19-айəттə Худаниң ибадəтханиси ечилиду (у ибадəтхана əрштə, йəрдə əмəс, 7:5, 14:15-17, 15:5-6, 16:1, 17ниму көрүң); «əһдисиниң сандуғи», йəни Өз һозури олтарған җайи көрүниду. Бу ишларни дəл Рəб Өзи йəр йүзигə қайтип келəй дегəн вақиттики аламəтлəр, дəп қараймиз. «Йəттинчи чинə» билəн бағлиқ ишлар буларға охшаштур (16:17-21).

Шуңа «йəттинчи канай»дики ахирқи ишлардики вақит дəл «алтинчи печəт»тики ахирқи ишлардики вақиттур, йəни «**Уларниң** (Худаниң вə Козиниң) **дəһшəтлик ғəзиви кəлгəн күни**»гə охшаш вақиттур. «Йəттинчи чинə»дики ишларниң ахириму охшаш шу вақит болса керəк (16:17-21).

12-14-баплар

Мошу бапларда аләмниң апиридә болғандин башлап Мәсиһниң дунияға қайтип келишигичә арилиқтики тарихниң бәзи сирлирини бизгә ашкарә қилиниду. Бу сирлар «Вәһий»дә аллиқачан көрситилгән болуп, ахирқи замандики муһим вақиәләр билән зич мунасивити бар. Бу баплардиму Даниял пәйғәмбәр вә Рәббимиз Өзи ейтқан әшу «вәйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ»ниң немә екәнлиги тоғрилиқ хелә көп мәлуматлар тәминлиниду.

<u>1-айәт</u> — әрштә көрүнгән аял — бизниңчә бу аял «һәқиқий Исраил» — йәни «қалди»ни билдүриду. У «оғул бала»ни туғиду. Кейин «оғул бала» тоғрилиқ «**Әлләрни төмүр һаса билән башқуриду**» дейилгәчкә, у чоқум Әйса Мәсиһниң Өзидур. Шуңа аял Мәсиһни туққачқа, «җамаәт» болалмайду, бәлки Исраил болса керәк.

<u>2-6-айәтләр</u> — бу айәтләдә аләм апиридә болған вақтидики бир вақиә —Шәйтанниң әслидики әрштә Худаға қарши көтәргән исияни көрситилиду. Айәтләргә қариғанда у чағда у өзи билән пәриштиләрниң үчтин бирини йәр йүзигә тартип әкиливалған еди. Бу айәтләрдин йәнә, Әйса Мәсиһниң туғулушиниң «арқа көрүнүши»ниму көримиз. Һерод падиша Әйсани өлтүрмәкчи болған чағларда әслидә Шәйтанниң қурали еди. Кейин, «оғул бала» Худаниң йениға көтирилиду — буни Әйсаниң асманға көтирилиши, дәп қараймиз. Буниңдин кейин «аял» «чөл-баяван»ға қачиду, шу йәрдә 1260 күн (үч йерим жил) алаһидә қуվәтлиниду. Бу вақит «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң биринчи йеримиму? — төвәндики сөһбитимизни көрүң. Бу қияс тоғра болса әнди Рәббимизниң асманға көтирилиши (Исраил тәрипидин чәткә қеқилғандин кейин) вә «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң башлиниши (Исраилдики «қалди» қайтидин Худаниң алаһидә башпанаһи астиға киридиған вақит) арилиғидики вақит «мәвҗут болмиғандәк» өтүп кәткәндәк қилиду. Даниял пәйғәмбәр алдин-ала ейтқан «йәтмиш һәссә йәттә вақит» ичидики «69 йәттә вақит» Рәббимизниң азап-оқубәтлири билән түгәп, «дәһшәтлик азап-оқубәт» («йәтмиш һәссә йәттә» ичидики ахирқи «йәттә вақит») билән қайтидин башлинидиған болса, бу дәл күткүнимиздәк болмамду? Һазир биз қайтидин Даниялниң шу бешаритигә қарайли: — «**Бу атмиш икки «йәттә вақит»** (62+7=69) **мәзгили өткәндин кейин Мәсиһ үзүп ташлиниду, Униңда һеч нәрсә қалмайду. Кәлгүсидә болидиған әмирниң** (Римниң әмриниң) **хәлқи бу шәһәр билән муқәддәс ибадәтханини гумран қилиду. Бу ақивәт кәлкүндәк бесип келиду; ахириғичә җәңләр давамлишиду; у йәрдә болидиған вәйранчилиқлар бекитилгәндур**» («Дан.» 9:26)

Мошу йәрдә Йерусалимниң вәйран қилиниши вә Йерусалим шәһиригә, шундақла Йәһудий хәлқиниң бешиға кейин чүшидиған нурғун қийинчилиқлар алдин-ала ейтилиду. Андин биз бирақла сәкрәп «йәтмишинчи йәттә вақит»қа өтимиз. Шу вақитта «**кәлгүсидә болидиған әмир**» йәнә пәйда болуп Йәһудий хәлқи билән бир әһдә түзиду. Бу әһдә уларниң бехәтәрлигигә, шундақла йеңидин қурған ибадәтханида ибадәт қилиш әркинлигигә капаләт бериши мүмкин, дәп ойлаймиз: —

«**У әмир Худаниң хәлқиниң көп қисми билән ахирқи бир «йәттә вақит»та достлуқ әһдинамиси түзиду, лекин бу «йәттә вақит»ниң йеримиға кәлгәндә у ибадәтханидики қурбанлиқ вә аш һәдийәләрни сунушни әмәлдин қалдуриду. У чағда вәйран қилғучи «жиркиничлик номуссизлиқ» муқәддәс ибадәтханиниң әң егиз җайиға қоюлиду. Таки балаю-апәт, йәни Худа бекиткән күлпәт вәйран қилғучиниң бешиға яғдурулғичә шу йәрдә туриду**» (9:27)

Тәһлилимиз тоғра болса «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң йәттә жили дәл мошу әһдиниң түзүлүши билән башлиниду. Бу әһдә «хәлқиниң көп қисми» билән түзүлиду демәк, униңға қошулмайдиған аз бир қисми бардур. Шуниң билән «аял» бәлким мошу чөл-баяванға қечип 1260 күн турған, дәжҗалниң әһдисигә әсла қошулмиған «қалди» болуши мүмкин. Бу ишқа вә 13-16-айәтләрдики бешарәтләргә қариғанда, Исраилдин болған «қалди» вәтинидин қечишқа мәҗбур болиду, лекин шундақ қилса, Худаниң башпанаһлиғи астида қалалайду. Дәжҗалниң әһдисидә йошурун бир шәрт болуши мүмкинки, Мәсиһкә әгәшкән Йәһудийләрниң Исраил зиминида турушиға рухсәт болмайду. Қизиқ бир иш шуки, һазир Исраилийә һөкүмити өз зиминиға олтарақлашмақчи болғанларға дәл мошундақ шәрт қойиду. Дүшмәнниң мәхсити уларни йоқитиш болсиму, улар Худа тәрипидин алаһидә қоғдилиду. Қачқанларниң мәхсус бир жайға қачидиғанлиғи (миладийә 70-жили Йәһудий етиқатчилар Иорданийәдики «Пәллә» шәһиригә қачти вә шуниңдәк бехәтәр болди) яки Йәһудий әмәс етиқатчилар билән йошурунидиғанлиғи техи еник әмәс.

Әнди 7:14 вә 14:1дә ейтилған 144000 мошу «Худаниң қалдиси» яки униң бир қисмиму? Буниңға биз техи җавап тапалмидуқ.

Шәйтан «аял»ға тегәлмәй келип дәрғәзәп болди вә «**униң** (аялниң) **қалған нәсли, йәни Худаниң әмирлиригә әмәл қилип, Әйсаниң гувалиғини тутқан пәрзәнтлири билән җәң қилғили кәтти**». «**Униң қалған нәсли**» болса дәл Йәһудий әмәс болған җамаәтләр, дәп қараймиз. Шуниң билән «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң биринчи йериминиң бешидиму җамаәткә қарши зор бир зиянкәшлик көтирилиду.

<u>**7-9-айәтләрдә**</u> жуқуридики ишлар билән мунасивәтлик болған «әрштики уруш» тәсвирлиниду. Микаил вә пәриштилири әждиһа билән җәң қилиду, Шәйтан йәргә ташлиниду. Гәрчә Шәйтан ғәзиви түпәйлидин йәр йүзидикиләргә «вай» дегән болсиму, әршниң нәзиридә бу хошаллиқ иш болди; чүнки қисқа вақиттин кейин Худаниң мөмин бәндилири мирасиға еришиду.

Бу ишларниң йәнә Даниял пәйғәмбәрниң бешарәтлири билән еник мунасивәтлик екәнлигини көримиз: — «**У чағда, қериндашлириңни «қоғдиғучи улуқ әмир» Микаил мәйданға чиқиду. Бир азаплиқ мәзгил болиду; жут-дөләт барлиққа кәлгәндин буян, шундақ чоң балаю-апәтлик вақит болуп бақмиған. Бирақ шу чағда хәлқиң қутқузулиду; уларниң ичидики нами һаятлиқ дәптиригә пүтүлгәнләрниң һәммиси ниҗатлиққа еришиду**» («Дан.» 12:1-2).

13-бап, 1-7-айәтләр

13-баптики изаһатимизда көрсәткинимиздәк, Әйса Мәсиһ Худаниң дәл «образи вә охшашлиғи» болғандәк дивә дәл Шәйтан («әждиһа»)ниң «образи вә охшашлиғи»дур.

17:1- вә 15-дин вә «Йәш.» 57:20дин оқуғинимиздәк, «сулар» яки «деңиз» аздурулуп қаймақтурулған йәр йүзидики әлләргә дайим вәкиллик қилиду. Дивә Мәсиһни дорап униң салаһийитигә еришиш үчүн, һәтта «өлүмдин тирилгәндәк» көрүниду. Дивигә «**күпүрлүк сөзләйдиған бир еғиз**» берилиду, шундақла йәнә «42 ай»ғичә «давамлишиш»қа һоқуқ берилиду. Шуниң билән биз шундақ қараймизки: — «Дан.» 9:27дә ейтилғандәк дивә Исраил билән әһдисини бузуп, өзиниң һәқиқий салаһийтини ашкарилайду. Шу чағда у Йерусалимдики ибадәтханидин пайдилинип, өзигә ибадәт кәлтүрүш үчүн шу йәрдә «жиркиничлик

номуссизлиқ»ни бәрпа қилиду. «**Униң муқәддәс бәндиләргә қарши җәң қилип, уларниң үстидин ғалип келишигә йол қоюлди. Һәр қәбилә, һәр милләт, һәр хил тилда сөзлишидиған әлләргә һөкүмранлиқ қилиш һоқуқи берилди**» (13:7). Шуниң билән дивә пүткүл дунияниң дегидәк императори болиду, вә охшаш вақитта җамаәткә техиму күчлүк зиянкәшлик қилишқа башлайду. Етиқатчиларниң көп қисми шу чағда өлтүрүлүши мүмкин.

Бундақ ишлар «Дан.» 7:23-26-айәтләрдә аян қилинғиниға охшаш: — «**Төртинчи мәхлуқ кәлгүси дунияда баш көтиридиған төртинчи падишалиқ болуп, у башқа һәр қандақ падишалиқларға охшимайду. У пүтүн дунияни жутуп, пүтүн йәр йүзини аяқ асти қилип, кукум-талқан қилиду. Он мүңгүз болса, бу падишалиқтин чиқип һөкүмранлиқ қилидиған он падишадур. Кейин йәнә бир падиша мәйданға чиқиду у илгәрки падишаларға охшимайду; у үч падишани ағдуруп ташлайду. У Һәммидин Алий Болғучиға қарши купурлуқ сөзләрни қилиду һәмдә Һәммидин Алий Болғучиниң муқәддәс бәндилирини һалсизландуриду. У календарни вә һейт-айәмләрни вә муқәддәс қанунларни өзгәртиветишни қәстләйду. Худаниң муқәддәс бәндилири «үч йерим вақит»** (үч йерим жил) **униң һөкүмранлиғиға тапшурулиду.**

Андин кейин Худаниң соти ечилиду, буниң билән униң идарә қилиш һоқуқи тартивелинип, мәңгүлүк үзүл-кесил йоқитилиду.»

Бу айәтләргә қариғанда «дивә империйәси»ниң он падишалиғи «дәһшәтлик азап-оқубәт»лик мәзгилниң дәл оттурисида «бәрқ уриду», вә шу вақиттин башлап очуқ купурлуғи башлиниду.

<u>11-17-айәтләрдә</u> Қозиға охшайдиған иккинчи дивә пәйда болиду. Бу дивиниң вәзиписи «**биринчи дивиниң һоқуқиға егә**» болуп, «сахта пәйғәмбәр» болуп, түрлүк мөҗизилик аламәтләр арқилиқ барлиқ инсанларни биринчи дивигә ибадәт қилдуруштин ибарәт болиду. Шуниң билән сахта бир «үч бир гәвдә» пәйда болиду — Худаниң орнини алмақчи болған әждиһа, Оғулниң орнини алмақчи болған, әждиһаниң «образи» болған дивә вә уларға ибадәт кәлтүрмәкчи болған, Муқәддәс Роһниң ролини дорайдиған «сахта пәйғәмбәр» бар болиду.

«**Дивиниң бут-һәйкили**» — бизниңчә дәл Даниял көрсәткән «жиркиничлик номуссизлиқ». «**Әқил-параситии барлиги кишиләр дивиниң рәқимини һесаплап бақсун**» — әнди буни қилиш үчүн қандақ «һекмәт» керәк болиду?

«Вәһий»ниң әң дәсләпки оқурмәнлири үчүн бу һеч қандақ қийин иш болмайду. Чүнки һәм Грекләр һәм Ибранийларниң һеч қандақ айрим рәқәм системиси болмиғачқа, мәлум санни билдүрүш үчүн һәрипләрни ишлитәтти. Бундақ системида Грекчә елипбәниң биринчи һәрипи «алфа» болса 1ни билдүрәтти, иккинчи һәрип «бета» болса 2ни билдүрәтти....

«**Униң исминиң рәқими**» аддий пухралар көп йәрләрдә өз исмидики һәрипләр билдүргән «сан»ни бир-биригә қошуп, жиғиндисини өз достлириға ейтип берәтти; бу рәқәм «мәхпий шифир» сүпитидә достлар арисида өз исмиға вәкиллик қилатти. Мәсилән, археологлар колап чиққан қедимки шәһәр Помпәйдики өйләрниң тамлирида мундақ пүтүкләр тепилиду: «132 513ни сөйиду». Өз исминиң рәқими 513 екәнлигини билгән қиз бундақ пүтүкни көрсә, дәрһал барлиқ жигит тонушлириниң исмилирини қизғин һесаплашқа киришәтти!

Дәжҗал пәйда болғанда ишинимизки, униң исми ибраний яки грек тилида ипадиләнгән болса, 666 дегән рәқәм чиқиду. Төвәндики җәдвәл билән оқурмән буни өзи һесаплалайду.

Юнан (грек) йезиғидики һәрипләр			
α	(алфа)	alpha	1
β	(бета)	beta	2
γ	(гамма)	gamma	3
δ	(дәлта)	delta	4
ε	(әпсилон)	epsilon	5
(кона һәрип)	(дигамма)	digamma	6
ζ	(зета)	zeta	7
η	(ета)	eta	8
θ	(фета)	theta	9
ι	(иота)	iota	10
κ	(каппа)	kappa	20
λ	(ламда)	lamda	30
μ	(мю)	mu	40
ν	(ню)	nu	50
ξ	(ксай)	xi	60
ο	(омикрон)	omicron	70
π	(пай)	pi	80
(кона һәрип)			90
ρ	(ро)	rho	100
σ , ς	(сигма)	sigma	200
τ	(тав)	tau	300
υ	(упсилон)	upsilon	400
φ	(фай)	phi	500
χ	(қай)	chi	600
ψ	(псай)	psi	700
ω	(омега)	omega	800

Ибраний тилидики һәрипләр			
א	(аләф)	aleph	1

ב	(бәт)	beth	2
ג	(гимәл)	gimel	3
ד	(даләт)	daleth	4
ה	(хе)	shesh	5
ו	(вав)	waw	6
ז	(зайин)	zayin	7
ח	(хәт)	heth	8
ט	(тәт)	teth	9
י	(йод)	yod	10
כ	(каф)	kaph	20
ל	(ламәд)	lamedh	30
מ	(мәм)	mem	40
ן ‘ נ	(нун)	nun	50
ס	(самәқ)	samech	60
ע	(айин)	ayin	70
פ	(пәһ)	pesh	80
צ	(тсаддә)	tsadde	90
ק	(чоф)	choph	100
ר	(рәш)	resh	200
ש	(шен)	sheen	300
ת	(тав)	tau	400

Оқурмән Әйсаниң намини һесаплап бақсун! Грек тилида униң исми «ιησους» (Йесус) болуп, униңдики һәрбләр мундақ рәқәмләрни билдүриду: Иота = 10, ета = 8, сигма = 200, омикрон = 70, упсилон = 400, сигма (башқа шәкилдә) = 200. Жиғиндиси? (диққәт қилсиңиз, муқәддәс китапта «8» дегән рәқәм көп йәрләрдә «молчилиқ» яки «тирилиш» билән мунасивәтлик болиду).

Муқәддәс язмиларда «7» болса һаман Худаниң мукәммәллигини билдүридиған яки Униң мукәммәллигини көрсәткән ишларға бағлиниду.

«6» дегән рәқәм болса һаман «инсан» билән бағлиқ болиду. Адәм атимиз 6-күнидә яритилған; йәнә келип «6» Худаниң мукәммәллигини билдүридиған «7»дин кам болуп, дайим инсанниң өзигә тайинидиғанлиғи яки инсанларниң өз-өзини көтәргәнлиги (тәкәббурлуғи)ни билдүриду. Шуңа «www» дәрвәқә өзини Худа қилмақчи болған мәлум бир инсанниң исминиң әң мувапиқ рәқими болиду.

Шуниму ейтип өтимизки, һазирқи замандики «тор» (Интернет)ниң ипадиси «ввв» болиду. Ибраний тилида «в» «вав», йәни 6-һәрип болуп, «ввв» ибраний тилидики ипадиси «666» болиду. Кәлгүсидә «тор» дәҗҗалниң қурали болуп қаламду қандақ? Ишқилип бу рәқәмгә қарап етиқатчиларниң өзлирини «тор»ға бәк уруп кетиштин сәл пәхәс болушиға тоғра келиду, дәп қараймиз.

14:1-5

— 144000 Исраил хәлқи йәнә пәйда болиду. Жуқирида, 7:4 үстидә тохталғанлиримизни көрүң. Әгәр «тунжа һосулниң мевиси» дегән ибарә «дунияви җамаәтниң дәсләпки әзалири»ни көрсәтмисә, ундақта бәлким, расул Яқуп хетидә: «**Бизләр** (етиқатчилар) **Униң** (Худаниң) **яратқан каинаттики һосулиниң бирхил тунжа мевисидурмиз**» («Яқ.» 1:18) дегән умумий һәқиқәтни көрситиши мүмкин (Тәврат дәвридә һосулниң тунчи мевиси дайим Худаға атилиши керәк еди). Биз қайтидин туғулған болсақ, әнди йеңи һаятимиз «**йеңи асман, йеңи зимин**»гә келишимиздин илгири йәр йүзидә «**тунжа мевә**»дәк уларниң вәкили вә испати болиду.

Йәнә бир имканийәт барки, бу 144,000 нәпәр етиқатчилар 7:1дә көрситилгән кишиләргә охшимайдиған бир түркүм, йәни «Исраил оттурисидин чиққан дәсләптики җамаәт»ни көрситиду. Улар Рәбгә болған сап диллиқ садиқлиғи вә сөйгиси «хуш хәвәр»ниң пүткүл дунияға тарқитилилишиниң кам болса болмайдиған һалқилиқ түрткә еди. Шу тәрәптә дәвирдин-дәвиргичә, биз пүтқүл дуниядики барлиқ етиқатчилар уларға қәриздарлармиз («Рим.» 15:27ни көрүң). Уларниң бизгә болған төһписи түпәйлидин уларға «пак адәмләр» вә «**Худаға вә Қозиға һосулниң тунжа мевиси**» дәп атилиши лайиқ әмәс?

8-айәттә, иккинчи пәриштә: «**Ғулиди! Катта шәһәр Бабил ғулиди!**» дәп җакалайду. Бу иш «йәттинчи чинә»ниң ахирқи нәтиҗисигә охшаш болиду (16:17-19). Биз 17-бап тоғрилиқ баянимизда буниң үстидә тохтилимиз.

9-айәттә, үчинчи пәриштә ким дивигә яки бут-һәйкилигә чоқунса яки униң бәлгүсини қобул қилса мәңгү қийнилиду, дәп җакалайду. Бу хәвәр «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң ахирида келиду (Бабил аллиқачан гумран болған болса, ушбу хәвәр шу вақитта болуши керәк). Мошу хәвәр бәзи адәмләрниң техи «дивиниң бәлгүси»ни қобул қилмиғанлиғиға испат болиду. Һәтта бу ишларни қилған болсиму, бу агаһ улар үчүн дивиниң ибадитини ташлап товва қилиш йоли техи барлиғиға имканийәт берәмду? Агаһ «һазирқи заман»да билдүрүлиду — «**Кимдиким дивигә вә униң бут-һәйкилигә чоқунуватса, униң тамғисин пешанисигә яки қолиға қобул қиливатса...**». Бу «өткән заман»да әмәс ипадәнмигәчкә, ейтқан кишиләр үчүн товва қилиш пурсити бармиду? Муқәддәс китапта Худаниң һеч қандақ мошундақ агаһи бекар болмайду — демәк, гәрчә кәчүрүм қилиш пурсити тилға елинмиған болсиму, һәрдайим бар болиду (мәсилән, Йүнүс пәйғәмбәр Нинәвә шәһиридикиләргә бәргән агаһ). Биз пәқәт җәннәткә йәткәндила җәзм биләләймиз.

14:14-20дә Рәб Әйсаниң қайтип кәлгән йәнә бир көрүнүшини көримиз. Буму бизгә шуни испатлайдуки, вақит «йәттинчи чинә»ниң вақтидин кейин болиду. Юһанна «Инсаноғлиға охшайдиған» бирисиниң булут үстидә олтарғанлиғини көриду. У орғиқи

билән орушқа башлайду. Бу орма яхши орма, Инсаноғли Мәсиһ Өзи шәхсән алидиған, йәни ниҗатқа еришкәнләрдин болған орма дәп қараймиз («Мат.» 24:31ни көрүң — бу вақит дәрвәқә «**заманниң ахири**»).

Кейинки орма пәриштә тәрипидин елинған — Худаниң җазасини тартишқа болған орма. Қанниң көплигигә қариғанда, ундақ қирғинчилиқ йәр йүзидә болуп бақмиған.

Бизгә һазир Худаниң «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң иккинчи йеримидики ахирқи җазалириниң көпрәк тәпсилатлири мәлум қилиниду. Бу җазалар «йәттә чинә» яки «йәттә балаю-апәт» дәп атилиду.

15-16-баплар «Йәттә чинә»дин чиққан «Йәттә балаю-апәт»

Юһаннаға йәнә бир вәһий тапшурулған, бу қетим «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң иккинчи йериминиң ахирида, Рәб Әйсаниң қайтип келишкә аз қалған қисқа мәзгилдики җазалири тоғрилиқ болиду: —

«**Асманда зор һәм караматлик йәнә бир аламәтни, йәни ахирқи йәттә балаю-апәтни тутуп турған йәттә пәриштини көрдүм (ахирқи балаю-апәт дейилиштики сәвәп, Худаниң ғәзиви булар билән ахирлишиду)**»

Умумий җәһәттин ейтқанда, «йәттә чинә»дики җазалар «йәттә канай»дики җазаларни өткүрләштүрниду.

15:2-4 Мөмин бәндилириниң бу күйиниң мәзмуниға қариғанда вақит «дәһшәтлик азап-оқубәт»тин кейин болиду, чүнки бу вақитта күй ейтқучилар дивә үстидин ғәлибә қилған вә Худаниң һөкүмлири йәр йүзидә намайән қилинған болиду.

15:5-8 Бу «йәттә чинә» беваситә әрштики ибадәтханидин чиқиду — демәк, җазалар Худаниң Өзиниң җазалири болиду. Илгәрки чүширилгән балаю-апәтләрдин бәзилири Шәйтанниң өз рәзил күчини қоюветишини өз ичигә елиши мүмкин еди.

16:2 «**Биринчи чинә**» — дивигә чоқунғанлар үстидә әшәддий яра пәйда болиду — дивә аллиқачан аян болғачқа, бу вақиә иккинчи «1260 күн» ичидә болиду.
16:3 — «**Иккинчи пәриштиниң чиниси**» — деңиз қанға айлинип, деңизда барлиқ җаниварлар өлиду. Бу вақиә «2-канай» (деңизниң үчтин бири қанға айлиниду)дин кейин болса керәк.

16:4-7 «**Үчинчи пәриштиниң чиниси**» — дәриялар вә булақлар үстигә төкүлүп, уларму қанға айлиниду. Бу вақиә йәнә «3-канай» (деңизниң үчтин бири аччиқ болуп, көп адәм өлиду)дин кейин болса керәк.
16:8-9 «**Төртинчи пәриштиниң чиниси**» — қуяш үстигә төкүлүп, қуяш тәпти адәмләрни көйдүриду. Бәзиләр бу чинә «4-канай» (қуяш вақитниң үчтин биридә қараңғулишиду) билән бағлиқ, дәп қарайду. Амма бизниңчә ««чинә»ләрдики җазалар «канай»ларни өткүрләштүриду» дегән принсип тоғра болса, «бәшинчи чинә» бәлким «4-канай»да болған апәтни техиму бәттәр қилиду.

16:10-11 «**Бәшинчи пәриштиниң чиниси**» — «дивиниң падишалиғи» (йәр йүзидики көпинчи җайлар) қараңғулишиду. Инсанийәтниң көпинчиси йәнила бу ишларни Худа тәрипидин кәлгән дәп билип туруп, товва қилмайду, һәтта техиму күпүрлүк қилиду.

16:12-16 «**Алтинчи пәриштиниң чиниси**» — Әфрат дәрияси қурутуветилиду. Бу иш «алтинчи канай»дики вақиәгә охшаш; шәриқтики падишалар һазир «Һармагеддон»да болған җәңгә қатнишишқа келәләйду (Әфрат дәриясиниң қурутуветилиши керәк болғанлиғи бизгә бу дәвирдики урушлар вә қатнаш қураллриниң «заманивий» әмәслигини испатлайду, болмиса айрупиланлар асанла өтүп кетәтти!).

(«Йәрәмия»дики қошумчә сөзимиздики «Әфрат дәриясиниң қурутуветлиши»ға даир бурунқи бир вақиә тоғрисидики изаһатимизни көрүң. Шу чағдиму «қурутулуш» «Бабил шәһири»ниң йоқитилишиға «шәриқтин келидиған бир падишаниң йоли»ни тәйярлаш үчүн еди. Вақиә «Йәр.» 50:38, 51:30-32, 36дә бешарәт қилиниду; «Йәш.» 45:1нму көрүң).

16:17-21 айәтләр «**йәттинчи пәриштиниң чиниси**» — һаваға төкүлиду. «**Иш тамам болди!»** дегән аваз аңлиниду. «Йәттинчи канай» челинғинида охшаш аваз аңлиниду. Йүз беридиған йәр тәврәш илгәрки һәрқандиқидин еғир болиду. Бу айәтләргә қариғанда Бабил үстигә чиқирилған һөкүм-җазани (он падишаниң қолида — 17:16ни көрүң) «йәттинчи чинә»дики вақиәләр өз ичигә алиду. Биз һазир Рәб Әйса Мәсиһниң қайтип келидиған «босуғиси»ға кәлдуқ. Һәммә иш буниңға тәйяр туриду. Униң қайтип келишиниң әйни тәпсилатлири пәқәт 19:11-19дә тәсвирлиниду. Амма авал 17- вә 18-баптики «қистурма сөз»гә қараш керәк. Бу бапларда ахирқи заманларда, шундақла һазирқи дәвримизгә күчлүк тәсир көрситиватқан «Бабил» бизгә «паш қилинған һалда» тонуштурулиду.

(17-18-баплар) «Бүйүк паһишә аял» — Бабил

Муқәддәс язмилар ичидә «Бабил» муһим бир темидур. «Бабил» һәм шәһәрниң өзи вә бу шәһәрниң кәйнидә турған бирхил роһий күчигә вәкилдур. «Яр.» 10:10дә Нимродниң Худаға қаршилиқ билдүрүп, инсанниң шан-шөһритини көтириш мәхситидә «Бабил»ни қурғанлиғи көрүниду. Һазир «Вәһий»дә Бабил паһишә аялниң сүпитидә көрүниду; у «**Қозиға ятлиқ болған қиз**» (21:9), йәни җамаәтниң дәл әкси болиду; Бабил қизил кийим кийиду, «сулар үстидә» олтириду; җамаәт, йәни «йеңи Йерусалим» асмандин чүшиду, аппақ кийим кийип, худди өз ери үчүн тәйярланған той қилидиған қизға охшаш болиду. Паһишә аял дивиниң үстигә миниду (сиясий вә Шәйтанниң күчигә тайиниду), бузуқлуқ қилиду (кимки униңға пайда йәткүзсә, Бабил өзини униңға сатиду). У аз дегәндиму (1) «сахта бир җамаәт» яки диний түзүм; (2) һәқиқий бир шәһәр — «қайтидин қурулған Бабил» болуши мүмкин.

«Йерусалим» вә «Бабил» шәһәрлириниң бириси асмандин, бириси асий Нимроддин келиду. 9-айәткә қариғанда униң Рим шәһири билән мунасивити барлиғидин кимму гуманлансун? Һалбуки, «паһишә аял» — «Римдики «Католик җамаәт»ни көрситиду» дейиш 18-баптики тәпсилатларға қариғанда йүзәки бир чүшәнчә болиду. Барлиқ баянларға инчкилик билән қариғандин кейин, бәлким бир хуласигә келишимиз мүмкин: —

Юһанна мошу йәрдә көргән дивә 13-бапта көрүнгән дивигә охшаш болса керәк, лекин һазир «**бәдинини күпүрлүк намлири қаплиған бир тоқ қизил дивә**» көрүниду — униң һәқиқий әпт-бәшириси көрүниду.

Тапшурулған һекмәт бойичә «паһишә» йәттә баш үстидә олтириду, бу башлар: —

(1) Йәттә тағ. Қедимки заманларда һәммигә аянки, «Рим шәһири әслидә Тибер дәриясиниң сол қирғиқидики йәттә тағ үстигә бәрпа қилинған».

(2) Йәттә падиша («**Буларниң бәши жиқилған, бириси бар, йәнә бири техи кәлмиди. У кәлгәндә пәқәт азла вақит туралайду**»). Муқәддәс язмиларда баян қилинған, Худаниң хәлқи Исраилға қарши турған, шундақла Худаниң Исраил арқилиқ Қутқазғучи-Мәсиһни әвәтидиған планини йоқатмақчи болған (Мәсиһниң әждади болғанларни йоқитиш арқилиқ) алаһидә алтә империйә бар еди. Улар: —

(1) Мисир (әсли Ибраһимдин Сараһни тартивалмақчи еди, кейин Исраилда барлиқ оғул бовақларни өлтүрүшкә тиришқан;

(2) Асурийә империйәси (пүткүл Исраилни йоқатмақчи),

(3) Бабил империйәси (Йәһудадики барлиқ шаһзадиләрни ағват қиливәтмәкчи еди, кейин Бабилниң байлиқлири көп Исраилларға вәтәнгә қайтмаслиққа езитқу болди),

(4) Медия-Парс империйәси (Әстәр аял падишаниң күнлиридә баш вәзир Һаман пүткүл Исраилни йоқатмақчи болған),

(5) Грек империйәси («Антиоқус Әпифанис» император болғанда Исраилдики ибадәтни пүтүнләй бузуп, шундақла уларниң Худаниң хәлқи болған салаһийитини йоқатмақчи болған),

(6) Рим империйәси (Мәсиһни өлтүргән, Йерусалимни вәйран қилған, җамаәткә әшәддий зиянкәшлик қилишқа башлиған). Шуниң билән «**бәши жиқилған** (Мисир, Асурийә, Бабил, Парс, Гретсийә), бириси **бар** (Рим) **йәнә бири техи кәлмиди. У кәлгәндә пәқәт азла вақит туралайду**» (Даниял пәйғәмбәрниң бешарәтлиригә вә төвәндики 11-айәткә асасланғанда вә шундақла Бабил Рим шәһиригә бағланған болғачқа, бу йәттинчисини биз бирхил «қайтидин җанланған Рим» дәп ойлаймиз).

«**Бурун бар болған, әнди һазир йоқ болған дивиниң өзи сәккизинчи падишадур, шундақла у һәм йәттисидин бири болуп һалакәткә қарап маңиду**» — шуңа «дивә» «әслигә кәлтүрүлгән Рим»дин чиқиши мумкин. Униң чиқиши билән тәң он падишаниму һоқуққа ериштүриду. Андин («Дан.» 7:8, 20-21гә асасланғанда) дивә ондин үчисини тәхтидин чүшириветип уларниң орнини егиләйду.

«Он падиша» болса пәқәт «бир саат»ла һоқуқлуқ болиду. Әгәр «Вәһий»дә «бир һәптә» 7ш360 күнни билдүрсә, ундақта «бир саат» = 360/24 күн, йәни 15 күн болиду — ишқилип интайин қисқа бир вақит болиду.

17:15-18-айәттә Шәйтанниң ахирқи мәхситини көримиз. Гәрчә у мошу «паһишә аял»ни әлләрни бутпәрәслик вә һәр хил бузуқлуққа аздурушқа ишләткән болсиму, у инсанларниң пәқәт таш-яғачтин ясалған бутларға ибадәт қилишидин рази әмәс — у

уларниң ибадитиниң «өз образи болған дивә» арқилиқ беваситә өзигила болушини халайду. Шуниң билән «аял Бабил»ни өзиниң вақитлиқ мәхситидә ишләткәндин кейин Шәйтан он падишаниң вастиси билән уни йоқитиду (Шәйтанниң барлиқ воситичилириниң ахирқи ақивити охшаш болиду).

Юһаннаға паһишә тоғрилиқ: «**Йәр йүзидики падишаларниң үстидин һөкүмранлиқ қилидиған катта шәһәрдур**» дәп ейтилиду. Өткән заманларда (сәккизинчи әсирдин он алтинчи әсиргичә) «Рим папаси» әслидә Рим императорлири арқилиқ, империйә йоқалғандин кейин өзлигидин Явропадики көп падишаларниң үстидин көп җәһәтләрдә һөкүм сүрәтти. Айәткә қариғанда ахирқи заманда бундақ иш қайтидин пәйда болиду. Мошу йәрдә сәһипә чәклиқлиги билән мунасивәтлик тәпсилатларни тәминлимәймиз, лекин Бабилниң кона алаһидә бутпәрәслиги билән һазирқи Римдики «Католик дини» зич мунасивәтлик, дейишимиз керәк. Буларниң алақиси һәтта Пәргамум шәһири («Шәйтанниң тәхти болған җай», 2:13) арқилиқ бағланған.

Тарихтики рәддийә қилғусиз пакит шуки, оттура әсирләрдики Рим папалири очуқ-ашкарә қатиллиқ, әхлақсизлиқ, җинсий бузуқлуқ вә бәччивазлиқлири билән һәтта бутпәрәсләрни сәскәндүрәтти. Рим папилиқ болғандин тартип мошу папилар «Мәсиһниң намида» Худаниң мөмин бәндилиридин, мәйли әрләр болсун, аял болсун яки һәтта балилар болсун, қанчилиған адәмләрни қийин-қистаққа алған, көйдүргән, паләч қилған вә өлтүргән, буни пәқәт бир Худа билиду. Улар өлтүргән мөмин бәндиләр Рим империйәси әсли өлтүргән бәндиләрдин зиядә көп еди. Рим папаси Явропадики кишиләрни Йәһудий хәлқигә нәпрәтлинишкә қутритишлири Иккинчи Дуния Урушида Гитлерниң алтә миллион Йәһудийни қәтл қилишиға муһим түрткә болған еди.

Йәнә ейтишқа мувапиқки, дуниядики әң рәзил җинайәтчи тәшкилат («Мафия», қара қол җәмийити) Рим шәһири җайлашқан дөләттә жилтиз тартқан вә «Римниң Католик җамаити» билән зич мунасивити бар.

18-бапта Юһанна Бабилниң техиму көпрәк җәһәтлирини көриду. Мошу бапта у чоң сода шәһири сүпитидә көрүниду. Йәшая вә Йәрәмия пәйғәмбәрләрниң Бабил шәһири тоғрилиқ бешарәтлири техи толуқ әмәлгә ашурулмиғачқа, кәлгүсидә Бабил шәһириниң қайтидин қурулушини, андин қайтидин вәйран болушини муқәррәр, дәп қараймиз.

18-бапта «Бабил»ниң «сода» алақиси интайин ениқ көрүниду. Бабилниң муһим алаһидилигини төвәндикидәк көрситимиз: —

(1) Бабил етиқатчилардин болған һәқиқий җамаәтниң бирхил әкси, сахтисидур.
(2) У дайим һәқиқй җамаәткә зиянкәшлик қилиду вә һәтта «**барлиқ йәр йүзидә қирғин болғанлар**»ғиму бирхил мәсъулийити бар (18:24)
(3) Йәр йүзидики барлиқ падишалар униң билән содилишиш вә униңдин пайдилиш үчүн өзлирини әхлақ җәһәттә булғайду.
(4) Бабил барлиқ сәнъәтләр вә илим-пәнләрдин пайдилиниду вә улар арқилиқ кишиләрни өзигә тартиду.
(5) У сеһиргәрлик қилиду.
(6) Бабил болмиса хәлиқъара сода яки кәң даирилик сода мүмкин болмай қелип, дәрһал түгишиду.

(7) Униң Рим шәһири билән муқим мунасивити бар; ахирқи замандики Римда жилтиз тартқан дивиниң қоллишиға еришиду, лекин ахирда дивә уни йоқитиду.
(8) Бабилниң түгишиши интайин қисқа вақит ичидә болиду; бу иш «он падиша»ниң қолида болиду.

Дәрвәқә у «бир сир» болиду!

Болупму йеқинқи заманларда Бабилниң салаһийити тоғрилиқ алтә қияс оттуриға қоюлди: —

(1) Римлиқ Католик җамаити
(2) Мәлум бирхил «дунияви дин» яки етиқади бузулған «христиан дунияви җамаити»
(3) Сода-сетиқ, түрлүк тиҗарәт
(4) Америка
(5) Қайтидин қурулған Бабил шәһири
(6) Иккинчи һәм бәшинчиси — «дунияви дин» вә «қайтидин қурулған Бабил» шәһири.

Буларниң ичидики «Америка» әң намувапиқ намзат болуши мүмкин, чүнки етиқатчиларниң җамаәтлири Америкида учриған зиянкәшлик бүгүнгә қәдәр аз болди; Америка көп қетим зиянкәшликтин қачқан Йәһудийларға вә Мәсиһий етиқатчиларға башпанаһ болди. Бундақ дегәнлигимиз Америкидики әһвал пәқәт өзгәрмәйду, дегинимиз әмәс. Өзимиз төвәндики сәвәпләрдин 6-пикиргә майилмиз: —

Мошу 17- вә 18-баплардин дуниядики көп сода (һәммә сода демәкчи әмәсмиз) ишлириниң кәйнидә бир роһ туридиғанлиғини, инсанларни өзигә тартип қилтаққа чүшириватқанлиғини көргили болиду. Шуңа көплигән кишиләрниң динини болса дәл «сода» дегили болиду. Рәббимиз бу ишни тилға елип: «**Силәр һәм Худаниң, һәм мал-дуния (**«маммон»**)ниң қули болушуңлар мүмкин әмәс**». Грек тилида «маммон» «сода, байлиқ, күчлүк таянч»ни билдүриду. Бәлким, 18:23дә бу сирни чүшиништики бир ачқуч бизгә көрситилиду: «**барлиқ әлләр сениң сеһир-әпсунлириңға алданди**». 9:20дә бу сеһирликниң күчи аян қилиниду.

«Бабил» Худаниң һәқиқити вә ниҗатиға қарши турған, Худаниң бәндилиригә зиянкәшлик қилидиған дуниядики барлиқ динға, җүмлидин «маммон»ға вәкиллик қилиду, десәк бәлким еһтималға йеқин болиду. Кәлгүсидә дунияви динлар бирләштүрүлүп, Рим папаси уларниң беши болуши мүмкин. Чүнки Рим шәһиридә Рим папаси рәислиги астида дуниядики көп диндарлар, җүмлидин «Християн дини», Будда дини, Һинду дини, Ислам дини вә Тибәт динидики әрбаблар бир нәччә қетим кеңәштә җәм болуп биллә «дуа қилип» «Худаға ибадәт» қилишти. Әмәлийәттә уларниң «кеңәш» паалийәтлири «Сиз яхши, мән яхши, һәммимиз яхши адәмләрмиз» дейиштин башқа иш әмәс. Уларниң көп ишлар тоғрилиқ бир-биригә шунчилик қошулғанлиғиниң сәвәви әмәлий етиқатқа болған әқидилири интайин кам болғачқа, һеч қандақ муқим бир әқидигә дегидәк ишәнмәйтти; бирақ уларниң көпинчиси шу муһим бир нуқтида бир пикирдә болғанки, «Пүткүл аләмдә мутләқ бирла һәқиқәт мәвҗут дегили болмайду» вә «Мүмкин болса «мутләқ һәқиқәткә ишәнгәнләр»ниң көзқарашлирини аләмдин йоқитиш керәк».

Сода ишлириға кәлсәк, дунийдики көп сода ишлириниң һәр түрлүк динға зич мунасивәтлик екәнлигидин кимму гуман қилсун? Әфәсустики зәргәрләр буниң көрүнәрлик бир мисалидур («Рос.» 19:23-41). Римдики «Ватикан» (Католик дининиң «баш штаби»)ниң байлиқлири қанчилик екәнлиги намәлум, лекин шүбһисизки, нурғун дөләтләрниң барлиқ ғәзнилиридин артуқтур. «Ватикан»ниң нурғунлиған сода алақилири бар, йеқинқи бәзи вақиәләргә қариғанда, «Мафия» биләнму мунасивити бар. Һалбуки, бу 18-баптики текстләр һәтта жуқурида шу ишлардин өтүп, дунийдики көп қисим содиларниң бирхил «сеһирлик күч»ниң алақисидә туруватқанлиғини, һәтта әшу күч тәрипидин башқуруливатқанлиғини бизгә пуритиду.

«Вәһий»дики Бабил тоғрилиқ бу бешарәтләрниң бизгә тапшурулушниң сәвәви бизгә дунийдики мошу улуқ иқтисадий система (банкилар, пайчиклар, түрлүк пайчик базарлири вә һазирқи һәммидин муһим «тор»дики сода)ниң кәйнидә бир сеһирлик җинниң күчи бар дәп мәлум қилиштин ибарәттур. Бу иқтисадий система инсанниң сөзи (Худаниң сөзи әмәс) үстигә қурулған болуп, униң дунийдики барлиқ дин билән билләә адәмни аздуруп, һәқиқәттин айришқа хелә күчи бар.

Кәлгүсидә «Бабил шәһири» қайтидин қурулса, дунияниң сода-сетиқини һалқилиқ контрол қилғидәк амилларни тутуши мүмкин. Садам Һусәйн Бабил шәһирини қайтидин әслигә кәлтүрмәкчи болған; у бүгүн «қисмән қурулған пети»да туриду.

Бабилниң гумран болуши (14:5-12-айәтләрдә көрситилгән үч пәриштиниң хәвиригә қариғанда) бәзи кишиләрниң товва қилишиға түрткә болуши мүмкин. Лекин шу иш адәмни интайин һәйран қалдуридуки, һәтта нурғун балаю-апәтләрниң агаһлириға, шундақла Худаниң Өз гувачилириниң гувалиғини аңлап туруп, шунчә көп адәмләр өзлириниң сәкратқа чүшүп пат арида җазаға тартилидиғанлиғиға һеч қаримай, бәлки Бабил үчүн һәсрәт чекип жиға-зар көтириду. Кона заманларда Худаниң пәриштиси Содом шәһиридикиләрни рәзиллиги түпәйлидин уруп кор қиливәткән. Лекин улар Худаниң җазасидин һеч агаһ алмай, кор турупму йәнә гуна қилиш пурситини издәп жүргән («Яр.» 19:11). Рәб Өзи бизгә тәлим бәргинидә, һәтта қиямәтниң һарпа күниму көп адәмләр содисини қиливериду, дәп көрситиду («Мат.» 24:36-41, «Луқа» 17:26).

19-бап — Әйса Мәсиһниң қайтип келиши

19-бапта заманниң ахирқи көрүнүши, җүмлидин Рәббимизниң қайтип келиши биз үчүн тәсвирлиниду. Жуқурида көрсәткинимиздәк, бу ишлар

(1) алтинчи печәтниң;
(2) йәттинчи канайниң;
(3) йәттинчи чинининиң;
(4) (17-бап-19:4дә хатириләнгәндәк) Бабил үстигә төкүлгән җазаларниң әвҗигә чиқишидур.

20-бап — Шәйтанниң бағлиниши, миң жиллиқ сәлтәнәт

«1Кор.» 6:2-3ни көрүң. Униңда расул Павлус Худаниң дуния үстидин һөкүм чиқиришида Униң муқәддәс бәндилириниң несивиси бар, дәйду. Мошу сөзниң әмәлгә ашурулуши мошу «миң жил»ниң бешида болуши керәк.

Йәнә бир еш ениқки, «икки тирилиш» бар — биринчи тирилиш «миң жил»ниң алдида, йәни ишәнгүчиләрниң тирилиши; иккинчи тирилиш миң жилдин кейин, йәни етиқатсизларниң тирилиши болиду.

Бу миң жиллиқ сәлтәнәт һәққидики баянларниң шунчә қисқа екәнлиги, көрүнүштә мәлуматниң шунчә азлиғи бизни һәйран қалдуруши мүмкин. Бу ишниң өзи бизгә шуни испатлайдуки, «миң жиллиқ сәлтәнәт» әмәлийәттә Тәвратқа тонуш болған шу дәвирдики етиқатчиларға нисбәтән «йеңи иш» әмәс. Чүнки Тәвраттики нурғун пәйғәмбәрләрниң язмилирида «Худаниң падишалиғи» аллиқачан тилға елинған. «Вәһий» пәйғәмбәрләрниң шу көп хәвәрлиригә шу чағғичә намәлум болуп кәлгән икки мәлумат, йәни муну икки соалға болған җавапни қошуп тәминләйду: —

(1) Худаниң (йәр йүзидә болған) падишалиғи қанчә вақит давам қилиду?

(2) У қандақ түгәйду?

Андин Юһанна йеңи асман, йеңи зиминни көриду; «**Чүнки бурунқи асман вә зимин өтүп кәткән еди. Деңизму мәвҗут болмиди**».

Биз һазир йеңи асман, йеңи зимин тоғрилиқ толиму әҗайип вә тилсимат баянларға кәлдуқ (21-22-бап). Бәзи алимлар байқиғинидәк, Мәсиһ Әйса бизгә у дуния үчүн тәйярлинишимиз керәк дәп шунчә көп қетим тәлим бәргән болсиму, пүткүл муқәддәс язмилар ичидә йеңи асман-зимин тоғрилиқ пәқәт мошу икки баптинла хәвиримиз барлиғи бәлким сәл ғәлитә туюлиду. Лекин әһвал бәлким һеч башқичә болмаслиғи мүмкин. Һазирқи әқлимиз интайин чәклик, һәтта зәрричилик болғачқа, әгәр йеңи асман-зиминни толуқрақ тәсвирлигән болса, бәлким уни пәқәтла чүшинәлмәй қалған болаттуқ.

Төвәндә биз «Вәһий»дә «йәттә печәт» ечилғандин кейин бешарәт қилинған муһим вақиәләрни тәртиви бойичи тизишқа тиришмақчимиз; андин бу вақиәләрни бир «вақит җәдвили» ичигә тизмақчимиз.

Һазирқи заман: —

Ақ атқа мингүчи — сахта Мәсиһләр

Қизил атқа мингүчи — урушлар

Қара атқа мингүчи — ачарчилиқлар

Татираң атқа мингүчи —ваба, ачарчилиқ, уруш; инсанларниң төрттин бири өлиду.

Шәйтанниң йәр йүзигә ташлиниши — «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң башлиниши.

Дәҗҗал пәйда болиду, «теч-аманлиқ елип кәлгән» һалда болиду. У «йеңи Рим»ниң беши болуп («йәттинчи баш»); «он мүңгүз»и техи намайән болмиди. У Худаниң хәлқиниң «көп қисми» билән (демәк, һәммә Йәһудий билән әмәс) әһдә түзиду («Дан.» 9-бап).

Илан (йәни әждиһа, бәлки дивә әмәс) Худаға садиқ болған «Исраилниң қалдиси»ни йоқатмақчи болиду.

«Қалди» чөл-баяванға (тәйярланған бир җайға) қачиду.

Илан йәнила Исраилниң қалдисини һалақ қилмақчи болиду, лекин «қалди» 1260 күн чөл-баяванда һимайә қилиниду.

Етиқатчиларниң җамаәтлиригә зор зиянкәшлик башлиниду. Лекин нурғун адәмләр хуш хәвәрни қобул қилиду, «мол һосул» болиду (7-бап, «зор бир топ адәмләр») — бу «дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң биринчи йериминиң әң муһим тәрипидур.

Дивә (дәжҗал) Исраил билән болған әһдисини бузиду. У Йерусалимдики ибадәтханининң «сиртқи һойла»сини булғайду. Бу «дәһшәтлик азап-оқубәт» мәзгилининң оттуриси болиду.

Дивә он мүңгүзи (он падиша) билән тәң өзиниң рәзил әпт-бәшириси билән пәйда болиду;

Дивә үч падишани тәхтидин чүширип, уларниң орниға чиқип асасий қоқуққа егә болиду.

Дивиниң йәттә бешидин бири әҗәллик ярилиниду, андин сақайтилиду (андин «сәккизинчи баш» болиду).

Дивә (сахта пәйғәмбәрниң ярдими билән, болупму «әҗәллик яриси» сақайтилғандин кейин) инсанларни өзигә ибадәт қилдуриду.

Дивә өзини ибадәтханисида «Мана өзәм Худадурмән» дәп көрситип («2Тес.» 2-бап) «вәйран қилғучи жиркиничлик номуссизлиқ»ни орнитиду.

Сахта пәйғәмбәр дивигә бир бут-һәйкәл ясайду. У һәйкәлни «тирик» қилиду, уни сөз қилдуриду, түрлүк башқа кераматләрниму көрситиду. Дивиниң бәлгүсини қобул қилмиғанларға һеч қандақ сода-сетиқни рухсәт қилмайду.

Худаниң мөмин бәндилири техиму еғир зиянкәшликкә учрайду. Дивиниң бәлгүсини қобул қилмиғачқа, улар һеч немини сетивалалмайду. Бабил мошу зиянкәшликкә қатнишиду. Исраиллар (Пәләстиндә турғанлар) һазир дивиниң харлиғи астида қалиду. Әгәр мошу вақит 144000 талланған Йәһудий пәйда болған пәйт болса, улар Худаниң алаһидә башпанаһи астида гувалиқ беришни башлиши мүмкин. Икки гувачи Исраилийә зиминида 1260 күн гувалиқ бериду.

Бәшинчи канай — адәмләр бәш ай қийнилиду

Әфрат дәрияси қуруп кетиду. «Шәрктики падишалар» келиду.

Һармагеддонда болған җәң инсанларниң үчтин бири өлиду.

«Икки гувачи» өлтүрүлиду, қайтидин тирилиду, асманға көтирилиду.

Дивә бурулуп «Бабил»ни йәветиду.

Содигәрләр Бабил үстидә жиға-зар көтириду — җәмъийәтни муқим қилидиған иқтисадий система йоқ болиду.

Асманниң оттурисида учуватқан үч пәриштә көрүниду; уларниң йәткүзидиған хәвири: —

(1) «**Худаға ибадәт қилиңлар, чүнки сот қилиш вақти кәлди**»;

(2) «**Бабил ғулиди**»;

(3) «**Дивигә чоқунидиғанлар вә тамғисини қобул қилидиғанларға ... җаза чүшиду**».

«**Муқәддәс бәндиләр арам елиш вақти кәлди**» дегән төртинчи аваз әрштин аңлиниду

Рәб булутларда аян болиду, муқәддәс бәндилири Өзи билән «һавада учришиш»қа елиниду.

Йәнә бир пәриштигә йәр йүзидә қалғанларни сорaққа тартиш вәзиписи тапшурулиду. «**Худаниң қәһриниң чоң шарап көлчиги**»ниң вақти келиду.

Рәб (муқәддәс бәндилири билән) чүшиду — Исраил шу вақитта қутқузулуши мүмкин. дивә йоқитилиду.

Йәр йүзидә қалғанлар бар болиду — улар балилар вә бовақларла болуши мүмкин.

Дивә вә сахта пәйғәмбәр от көлигә ташлиниду.

Йәр йүзидә қалғанлар «миң жиллиқ сәлтәнәт»кә кириду.

«Миң жиллиқ сәлтәнәт»

«Миң жиллиқ сәлтәнәт»ниң ахирида, Шәйтан йәнә бошитилиду, әлләр алдиниду
Йерусалимға ахирқи һуҗум қилиниду
Худаниң җазаси асман вә зимин от ичидә еритип йоқитилиду
Қалған өлгәнләр (етиқатсизлар) тирилдүрүлүп сораққа тартилиду
Йеңи асман-зимин пәйда болиду

Печәтләр, канайлар, «арилиқтики көрүнүшләр» вә «йәттә чинә»ниң бир-биригә болған мунасивити бәлким төвәндики җәдвәлдикидәк болиду: —

<table>
<tr><th>Печәтләр</th><th>Канайлар</th><th>Арилиқтики көрүнүшләр</th><th>Чиниләр</th></tr>
<tr><td>1-печәт</td><td colspan="3" rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Ақ ат</td></tr>
<tr><td>Сахта мәсиһләр</td></tr>
<tr><td>2-печәт</td><td colspan="3" rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Қизил ат</td></tr>
<tr><td>Уруш</td></tr>
<tr><td>3-печәт</td><td colspan="3" rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Қара ат</td></tr>
<tr><td>Ачарчилиқ</td></tr>
<tr><td>4-печәт</td><td colspan="3" rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Талираң ат</td></tr>
<tr><td>Өлүм, ваба, ачарчилиқ, уруш. Инсанларниң төрттин бири өлиду</td></tr>
<tr><td colspan="4">(----------------- «Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң башлиниши --------------------)</td></tr>
<tr><td>5-печәт</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">«Әмир» Исраил билән әһдә түзиду
Әҗдиһа «аял»ни йоқатмақчи
«Аял» 1260 күн йошурулиду
Әҗдиһа җамаәткә зиянкәшлик қилиду
|
|
1260 күн
|
|
|</td><td></td></tr>
<tr><td>Қурбангаһ астидики җанлар
Зиянкәшлик пат арида башлиниду</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">(----------------- «Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң оттуриси --------------------)</td></tr>
</table>

		Дивә һәқиқий қияпәттә көрүниду, әһдини бузиду 144000 көрүниду?? «Икки гувачи» Он падиша пәйда болиду Үч падиша тәһттин чүшиду Дивә «әҗәллик ярилиниду» Дивә сақайтилиду «Сахта пәйғәмбәр» көрүниду «Жиркиничлик номуссизлиқ» ибадәтханида селиниду «Дивиниң һәйкилигә жан киргүзүлиду» Һәйкәл сөзләйду Барлиқ кишиләр дивигә чоқунушқа вә бәлгүсини қобул қилишқа мәҗбурлиниду	
	1-канай		
	Мөлдүр, от, қан Дәл-дәрәқләрниң үчтин бири көйдүрүлиду		
	2-канай		
	Отлуқ тағ деңизға чүшиду Деңизниң үчтин бири қан болиду, деңиздики жаниварларниң үчтин бири өлиду		
	3-канай		
	«Кәкрә» юлтузи чүшиду Дәриялар булғуниду, көп адәм өлиду		
	4-канай		
	Қуяш, ай, юлтузларниң үчтин бири қараңғулишиду		
	5-канай	(-------????-------)	**1-чинә**
	«Чикәткиләр» бәш ай адәмни қийнайду	((------------------)) «Икки гувачи» өлтүрүлиду	Дивигә чоқунғанларни ярилар басиду

			2-чинә
			Деңиз қанға айлиниду Деңизда һәммә нәрсә өлиду
			3-чинә
			Сулар, дәриялар қанға айлиниду Инсанлар ичиши керәк
			4-чинә
			Инсанлар от билән зәһимләндүрүлиду
			5-чинә
			Йәнә бир «яра вабаси» Қараңғулуқ көп йәрләрни басиду
	6-канай		**6-чинә**
	«Шәриқтин кәлгән падишалар»ниң йолини тәйярлашқа Әфрат дәрияси қурутилиду «һармаггедон уруши»		200 миллион атлиқ шәриқтин пәйда болиду; Әфрат дәриясидин өтәләйду. Адәмләрниң үчтин бирини өлтүриду
		Бабил ғулайду	**7-чинә**
			«Иш тамам болди!» Бабил жазалиниду
Үч периштиниң ахирқи агаһи			
(------------------ **«Дәһшәтлик азап-оқубәт»ниң аяқлишиши** ---------------) (------------------ 1260 күн түгәйду ---------------)			
6-печәт	**7-канай**		**7-чинә (давами)**
Қаттиқ йәр тәврәш Қуяш қара, ай қан Юлтузлар чүшиду Пәриштиму һосул алиду	Қаттиқ йәр тәврәш Сорақ жақалиниду «Дунияниң падишалиқлири Худаниң падишалиғи болди!» Мөлдүр	Инсаноғли һосул алиду	Қаттиқ йәр тәврәш Йерусалим жиқитилиду һәммә шәһәр ғулайду. Тағлар, араллар йоқилиду. Мөлдүр
(---------------- **Мәсиһ йәр йүзигә қайтип келиду** -------------------)			
7-печәт			
Әрштә сүкүт Сорақ тәйярлиниду	Миң жиллиқ сәлтәнәт башлиниду		